

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΛΕΣΑ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΜΕΝ

ΥΠΟ

ΦΩΤΑΚΟΥ

Πρώτου ὑπασιστοῦ τοῦ Γέρω Κολοκοτρώνη.

ΕΚΔΟΘΕΙΣ ΔΕ

ΥΠΟ

Σ. ΚΑΛΚΑΝΔΗ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΤΥΠΟΙΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΟΣ.

1868.

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

6

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΛΕΡΑ

Πρὸς τὸν Κύριον Γεώργιον Τερτσέτην.

Φίλε μου!

Καὶ τὴν παροῦσαν βιογραφίαν ἐνὸς τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεώς μας, τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου τοῦ καὶ Παπαφλέσα, καθὼς καὶ τὸ πρὸ πολλοῦ ἐκδοθέν πρῶτον μέρος τῶν ἀπομνημονευμάτων μου περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀφιερῶ εἰς τὴν σκιάν τῶν ἀδελφῶν Ὑψηλαντῶν Ἀλεξάνδρου καὶ Δημητρίου, τῶν μεταξὺ τῶν πρωταθλητῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος ἀγωνισθέντων.

Κακὸν πάθος δι' ἐμέ ἔγεινε, καὶ μὲ λυπεῖ πολὺ, διότι ἡ συλλογὴ μου, ἡ ἀφορῶσα τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὰ λοιπὰ κατ' αὐτὴν γεγονότα τῆς Πελοποννήσου μένουν εἰς τὸ σκότος καὶ ἀδημοσίευτα διὰ πολλὰ αἷτια.

Πολλὴν ἐπιθυμίαν ἔχω νὰ ἀνταμονώμαστέ ζῶντες· διότι ἀποδημοῦντες ἐδῶθεν, ἓνας ἐμπρὸς, καὶ ἄλλος κατόπιν, εἶναι ἄδηλος ἡ ἀντάμωσίς μας.

Ὁ φίλος σου Ὁδράην ὁ Ἰρλανδὸς μὲ φαίνεται ὅτι ζῇ ἀκόμη. Οὗτος ἀπερνῶν ποτε ἀπὸ τοῦ Δάρα τῆς Μαντινείας ὅπου ἤμουν, μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἐδουάρδου, μὲ πολλήν του ἐπιθυμίαν μοῦ ἐζήτησε νὰ βλέπῃ καὶ νὰ διαβάξῃ τὰ ἀπομνημονεύματά μου, καὶ

ἐγὼ τοῦ ὑπεσχέθην τοῦτο. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν
στεῖλέ του, ὅπου εὑρίσκεται, τὴν παροῦσαν βιογρα-
φίαν τοῦ Παπαφλέσα. (α)

Τὴν 27 Μαΐου 1868, Τρίπολις.

Ὁ πιστὸς φίλος σου

ΦΩΤΑΚΟΣ.

(α) Σημ. Ἐκδ. Κατὰ δυστυχίαν ὁ διάσημος καὶ φιλέλλην
Ἱρλανδὸς Ὠβράην εἶχεν ἀποθάνει ὅτε ὁ συντάκτης τῆς ἐπι-
στολῆς ἔγραφεν αὐτήν. Ἐπιζῇ δέ, ὡς μανθάνομεν, ὁ υἱὸς του
Ἐδουάρδος, καὶ πρὸς αὐτὸν δύναται ν' ἀποστείλῃ ὁ Κ. Τερτσέ-
της τὴν βιογραφίαν.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ παρατηρήσῃ θεθαίως ἐν τῷ κειμένῳ γράμ-
ματὰ τινὰ ἐν παρενθέσει κείμενα. Θὰ νοήσῃ δὲ ὅτι ταῦτα δη-
λοῦσι σημειώσεις, παραπεμπομένας εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου.
Ἀλλ' ἅς μὴ λάβῃ τὸν κόπον νὰ τὰς ζητήσῃ, διότι ὅλας δὲν θὰ
τὰς εὑρῇ, διότι ὁ συντάκτης τῆς βιογραφίας ἀσθενήσας δὲν κα-
τώρθωσε νὰ μᾶς τὰς ἀποστείλῃ ἐγκαίρως.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΛΕΣΑ.

ΚΕΦ. Α'.

Ὁ Δημήτριος Δικαῖος κατήγετο ἐκ μιᾶς τῶν ἐξοχωτέρων οἰκογενειῶν τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως καὶ ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον «Πολιανή» τοῦ δήμου Ἀμφείας. Δικαῖοι δὲ ὠνομάζοντο ὅλοι οἱ ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ μετωνομάσθησαν Φλεσαῖοι ἀπὸ τῆς λέξεως Ἐφεσίους, ἀναφερομένης εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καὶ μὴ ὀρθῶς προφερομένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πατρίδος των Ἐφλεσίους, εἶτα Φλεσίους, καὶ μετὰ ταῦτα Φλεσαίους. Οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἀθανάσιος, Ἰωάννης, Ἠλίας, Νικήτας, Παναγιώτης καὶ Νικόλαος ὅλοι ἔφερον τὴν νεωτέραν ταύτην ἐπωνυμίαν. Ὁ δὲ εἰρημένος Δημήτριος ἐνυμφεύθη δύο γυναῖκας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγέννησεν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ τέκνα, δεκαοκτὼ ἐκ τῆς πρώτης, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα καὶ ἡ γενεὰ

εἶναι ἄγνωστος, ἐξ ὧν ἐπέζων κατὰ τὸ 1825 οἱ Ἀθανάσιος, Νικόλαος καὶ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων ἐφονεύθη τῷ 1825 πλησίον τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος κατὰ τὰ μεθόρια τῶν δῆμων Θουρίας καὶ Ἀλαγωνίας. (α) Ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας, τῆς ὀνομαζομένης Κωνσταντίνας καὶ καταγομένης ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Ἀνδρωναίων, ἐγέννησε δέκα τέκνα, ἐξ ὧν ἐπέζων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 οἱ Ἠλίας, Νικήτας, Κωνσταντῖνος, (β) ἡ Μαρουδὴ καὶ ὁ τελευταῖος τούτων Γρηγόριος, τοῦ ὁποίου σκοπεύομεν νὰ γράψωμεν τὸν βίον.

Ὁ Γρηγόριος λοιπὸν Φλέσας ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1788 εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον Πολιανή. Κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ἐμαθήτευσε παρά τινι μοναχῷ. Ἐπειτα δὲ κατὰ τὸ 1808, ὁ ἐξάδελφος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Παναγιώτης ἦτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πρόκριτος τῆς εἰρημένης ἐπαρχίας. Ἐχων δὲ παιδιὰ, καὶ θέλων νὰ τὰ ἐκπαιδεύσῃ, ἔστειλεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν τῆς Δημητσάνης (γ), τὴν ἐπισημοτέραν τότε καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, καὶ μετ' αὐτῶν τὸν ἀνεψιόν του Γρηγόριον, ἔνθα ἔμαθεν ὅσα γράμματα ἐδιδάσκοντο τότε εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ φύσεως ἠγάπα τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του, ἦτον ἐχθρὸς τῶν Τούρκων, καὶ ἐνόμισεν ὅτι καταλληλότερον στάδιον ἐνεργείας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἔθνους δὲν ἦτο τότε ἄλλο ἀπὸ τὸ κληρικὸν, καὶ ἰδίως τὸ μοναχικὸν σχῆμα· ἔχων δὲ κλίσιν καὶ ἔρωτα πολὺν εἰς τὸν βίον τοῦτον, μετὰ τὴν ἐξοδὸν του ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἐγένετο μοναχὸς καὶ ἐμόναζεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Βελανιδιᾶς, τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τῶν Καλαμῶν, καὶ ὀνομάζεται ἰδίως Παναγίτσα. Ταῦτα ἐγένοντο κατὰ τὸ ἔτος 1816.

Συνέβη δὲ μετὰ ταῦτα νὰ ἔλθῃ εἰς φιλονεικίαν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Μονεμβασίας, καὶ διὰ τοῦτο δυσαρεστηθεὶς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Βελανιδιάν, καὶ ἐπέρασεν

εἰς τὴν μονὴν Ῥεχίτσας, ἣτις κεῖται κατὰ τὰ μεθόρια τῶν ἐπαρχιῶν Μιστρᾶ καὶ Λεονταρίου, τῶν νῦν Λακεδαιμόνος καὶ Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκεῖ ἐμόναζεν ὡς ἀπλοῦς μοναχὸς καὶ διάκονος. Πλησίον δὲ τῶν ὁρίων καὶ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς ταύτης, ἰσχυρὸς Τοῦρκος ἐκ Λεονταρίου, Χουσεῖν-ἄγᾶς, Σερντάρης ἐπονομαζόμενος, ἐπίσημος καὶ πλούσιος πολὺ, εἶχε καὶ χωρία πολλὰ (τσιφλίκια), καὶ ἄλλας πρὸς τούτοις γαίας πλησίον τῶν κτημάτων τῆς μονῆς. Ὁ Τοῦρκος οὗτος ἐβουλήθη ν' ἀφαιρέτῃ τὰς πλησίον τῶν ἰδικῶν του γαιῶν κειμένας ἰδιοκτητοὺς γαίας τῆς μονῆς Ῥεχίτσας, καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν παρηνόχλει τοὺς πατέρας, διατηρῶν τὰς γαίας του λιβάδιον μὲ τὸν σκοπὸν νὰ στενοχωρήσῃ τοὺς μοναχοὺς, καὶ, μεταβάλλων κατ' ἔτος τὰ ὅρια, ν' ἀποσπάσῃ τὰς γαίας των, καὶ νὰ προσθέσῃ αὐτὰς εἰς τὰς ἰδικὰς του. Ἐνεκα δὲ τούτου ἐγεννήθη μεταξὺ τοῦ Τούρκου καὶ τῶν μοναχῶν φειλονεικία σφοδρά, ἣτις κατήντησε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Τούρκων. Ὁ Παπᾶ Φλέσας ἐξυπνότερος τῶν ἄλλων μοναχῶν, θέλων νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς μονῆς, καὶ ν' ἀπομακρύνῃ ἐκεῖθεν τὸν Τοῦρκον, ἐπενόησε τὸ ἀκόλουθον. Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1816 ἔτους, ἔπεισε τοὺς πατέρας τῆς μονῆς νὰ ὁμολογήσουν μὲ πολὺ θάρρος, ὅτι ἀπὸ τοὺς προκατόχους των ἐγνώριζον τὰ ὅρια τῶν κτημάτων καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐσυμβούλευσεν αὐτοὺς καὶ ἠνοιξαν τρεῖς μεγάλους λάκκους εἰς τινα μέρη, φαινόμενα ὡς φυσικὰ ὅρια πρὸς διάκρισιν. Ἐντὸς τῶν λάκκων αὐτῶν ἔχωσαν χάρβουνα, καὶ τὰ ἐσχέπασαν ἐπιτηδείως. Κατὰ τὸν Μάρτιον δὲ τοῦ

έπομένου έτους ήλθον οί άπεσταλμένοι του Χουσεΐν-
αγά να θέσουν τὰ σημεΐα προς διάκρισιν των λιβαδιών,
κατά την συνήθειαν. Ουτοι έθεσαν τὰ σημεΐα, και έν-
τός αυτών συμπεριέλαβον και τὰς φιλονεικουμένας
γαΐας της μονής ως λιβάδιον. Τότε θυμωθείς ο Παπᾶ
Φλέσας, απέστειλε και αυτός τους υπηρέτας της μο-
νής, και κατέστρεψαν τὰ πρό ολίγου τεθέντα σημεΐα,
παρόντων και των ανθρώπων του 'Αγά, παρήγγειλε
δὲ προς αυτούς με τους ιδίους υπηρέτας και λόγους,
να μή ξαναζυγώσουν εκεί, διότι θέλει τους βαρέ-
σει με τὰ όπλα. Την ιδίαν δὲ έσπέραν έστειλε γράμ-
ματα εις τους άδελφούς του Νικήταν και 'Ηλίαν, εις
τόν Π. Κεφάλαν και τόν Παναγ. Κολωβόν από τὸ
χωρίον Διρράχι· έστειλε προσέτι και έφερεν εις τὸ μο-
ναστήριον και άλλους φίλους του 'Ελληνας ώπλισμέ-
νους. Όλοι ουτοι οί προσκληθέντες είχαν τὰ όπλα,
και έφερον αυτά διαρκώς προφυλαττόμενοι από τους
Τούρκους. Εγύριζαν δὲ εις τὰ βουνά και εις τὰ δάση δια
να μήν άπαντώνται με τους Τούρκους. Την άκόλουθον
ήμέραν τὸ πρωί, ήλθε και αυτός ο 'Αγάς εις την μο-
νήν, άφοῦ έμαθεν, ότι του έχάλασαν τὰ σημεΐα. Έφερε
δὲ μαζί του και περισσοτέρους των 30 δορυφόρων.
άλλ' οί μοναχοί δὲν άφησαν αυτόν να έμβη έντός του
μοναστηρίου. Ο δὲ Παπᾶ Φλέσας του ειπεν, ότι· «αν
»έχης δίκαιον, να τὸ ζητήσης από τὰ δικαστήρια· την
»ιδιοκτησίαν μας δὲν σου την δίδομεν». Ο δὲ 'Αγάς,
κατά την συνήθειαν των Τούρκων, έρεθίσθη, υβρισεν,
ειπεν ο,τι ήθελε, μακρόθεν όμως, και έπειτα έφυγεν
εκείθεν. Ο δὲ Παπᾶ Φλέσας την έπομένην ήμέραν υπή-
γεν εις τόν Μιστρᾶ και διηγήθη τὰ συμβάντα εις τους

προεστῶτας τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης, καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν των (δ)· διότι, ὡς εἶπομεν, ἡ μονὴ κεῖται εἰς τὰ ὅρια τοῦ Μιστρᾶ καὶ Λεονταρίου, καὶ ὑπερασπίζετο ἀπὸ τὰς δύο ταύτας ἐπαρχίας.

Ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνοι ὑπεσχέθησαν τὴν συνδρομὴν των, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς Τρίπολιν, τὴν πρωτεύουσαν τότε τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἔδωκεν ἀναφορὰν πρὸς τὸν Πασᾶν πολὺ παραπονετικὴν ἐναντίον τοῦ Σερντάρη. Ὁ δὲ Πασᾶς ἐξέδωκε μετὰ ταῦτα διαταγὴν εἰς τοὺς δύο κατῆδες τοῦ Μιστρᾶ καὶ τοῦ Λεονταρίου νὰ μεταβῶσιν οὗτοι ἐπιτοπίως, καὶ νὰ ἐξακριβώσουν τὸ δίκαιον καὶ τὰ ὅρια τῶν φιλονεικουμένων γαιῶν. Μεταβάντες δὲ οἱ κατῆδες ἐκεῖ, ἐξέτασαν μάρτυρας ἕξω εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ τοῦ ἄλλου. Οἱ δὲ καλόγηροι ὡμολόγησαν, ὅτι εἶχον ἀκούσει παρὰ τῶν προκατόχων των περὶ τῶν ὀρίων τῶν κτημάτων τῆς μονῆς, καὶ ὅτι εἰς τὴν δεῖνα καὶ δεῖνα θέσιν, μέσα εἰς τὴν γῆν εὐρίσκονται κάρβουνα χωμένα. Τότε οἱ κατῆδες διέταξαν τὴν ἀνασκαφὴν τῶν ὑποδειχθέντων τόπων, καὶ εὐρέθησαν τὰ κάρβουνα. Ἐνεκα δὲ τούτου ἐξέδωκε τὴν δικαστικὴν ἀπόφασίν των ὑπὲρ τῆς μονῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ τοῦρκος Χουσεῖν—ἀγᾶς ἐλύσιξαζε κατὰ τοῦ Παπᾶ Φλέσα, καὶ ἔκτοτε ἐκαιροφυλάχτει νὰ τὸν φονεύσῃ, μὴ ὑποφέρων τὴν τόσῃν ἀδίκιαν, νὰ ἀφαιρεθῶσι δηλαδὴ, διὰ τῆς εἰρημένης ἀποφάσεως, καὶ ἰδικαί του γαῖαι καὶ νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς τῆς μονῆς, καὶ προσέτι διὰ τὴν ὕβριν, τὴν ὁποίαν ἔπαθε.

Κατὰ τὸ 1817 ἐγένετο ἐκεῖ ἐνὸς συνοικεσίου ἡ διάλυσις (ε), ἀποδοθεῖσα εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Παπᾶ Φλέσα,

τὸν ὁποῖον παρέστησαν τότε ὡς ἄνθρωπον ταραξίαν εἰς τὸν Πασᾶν, ὅστις ἀπέστειλεν ἀμέσως ἐκ Τριπόλεως δώδεκα τούρκους στρατιώτας (καβάσιδες) νὰ τὸν συλλάβωσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται οὗτοι πορευθέντες εὗρον αὐτὸν εἰς τὰ καλύβια Ἀγρύλου τῆς Πολιανῆς μετὰ τῶν ἀδελφῶν του. Ἀφοῦ δὲ οὗτοι εἶδον τοὺς στρατιώτας ἐρχομένους, κατενόησαν ὅτι ζητοῦν νὰ συλλάβουν τὸν Φλέσαν, ὅστις ἀμέσως ἔλαβε τὸν δρόμον πρὸς τὸ Γαρδίκι, μετόχιον τοῦ μοναστηρίου. Οἱ δὲ ἀδελφοί του ἀντεστάθησαν εἰς τοὺς Τούρκους διὰ τῶν ὅπλων, περάσαντες πέραν τοῦ ξηροποταμίου τοῦ μεταξὺ Ἀγρύλου καὶ Γαρδικίου, ὀχυρωθέντες εἰς τινα εὐρεθεῖσαν ἐκεῖ ἀσβεστοκάμινον, καὶ ἀπειλοῦντες τοὺς Τούρκους, οἵτινες ὑποχωρήσαντες ἴσταντο ἔφιπποι εἰς μέρος ἐπίπεδον, ὑβρίζοντες καὶ πυροβολοῦντες τὸν Παπᾶ Φλέσαν. Ἐνῷ δὲ ἐγένοντο ταῦτα, ὁ Παπᾶ Φλέσας σηκωθείς ἐπάνω ἐφώναξε δυνατὰ καὶ εἶπε· «Βρὲ κερατάδες τοῦρκοι νὰ πᾶτε πίσω εἰς τὸν ἀφέντησας τὸν κερατᾶ, νὰ τοῦ εἰπῇτε, ὅτι ἐγὼ φεύγω διὰ τὴν Πόλιν, καὶ δὲν θὰ γυρίσω πίσω ἀπλοῦς καλόγηρος, ἢ δεσπότης θὰ ἐλθω, ἢ πασᾶς.» Ἐντεῦθεν ἐγεννήθησαν τὰ αἷτια τῆς φυγῆς του ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον· ἀλλὰ δὲν εἶχε τότε διόλου ιδέα περὶ τῆς ἐταιρίας [τῶν φιλικῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἀπὸ δὲ τὴν Πελοπόννησον ὁ Παπα—Φλέσας ἐπέ-
ρασεν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν ἐκεῖ,
ὅπου ἐφωτίσθη περὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ κόσμου καὶ

περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι οὗτος πρέπει νὰ ᾔῃ ἐλεύθερος. Ἐκεῖθεν δὲ ὑπῆγεν εἰς ἄλλα μέρη, καὶ τέλος ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔχων κατὰ νοῦν τὸν βίον τὸν κληρικόν, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνεκατόνετο εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἐδῶθεν καὶ ἐκεῖθεν, καὶ ἔλαβε σχέσεις μὲ κληρικούς καὶ λαϊκούς καὶ μάλιστα μὲ Πελοποννησίους, ὡς πατριώτας του, καὶ μὲ ἄλλους πολλούς ἀκόμη, ἰδίως δὲ μὲ τὸν ἀρχιερέα Δέρκων, ὡς Πελοποννήσιον καὶ αὐτὸν καὶ μέλος τῆς Συνόδου. Πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων ἐσύχναζεν εἰς τὴν μητρόπολιν, ὡς ἐσυνείθιζον τότε νὰ λέγουν τὴν κατοικίαν τῶν ἀρχιερέων, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως τούτου ἐγνωρίσθη πλέον ἀπὸ πολλούς ὡς οἰκείος καὶ ἀποκλειστικῶς ἀνήκων εἰς αὐτόν. Ὁ Παπᾶ Φλέσας ἐπεθύμει καὶ προσεπάθει νὰ ἐπιτύχῃ κατ'ἀλλήλῳ εὐκαιρίαν διὰ νὰ γίνῃ ἀρχιερεὺς. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἔδυνήθη νὰ κατορθώσῃ, ἐγένετο ὁμως Ἀρχιμανδρίτης ὀλίγον ὕστερον τῆς μεταβάσεώς του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τότε δὲ ἐγνώρισε καὶ τὸν Παναγ. Ἀναγνωστόπουλον Πελοποννήσιον, καὶ ἀπόστολον τῆς ἐταιρίας τῶν φιλικῶν, παρὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ πρῶτον, ἐκατηχίθη τὰ μυστήρια τῆς ἐταιρίας· ἔκτοτε δὲ πλέον ἄφησε τὰ κληρικὰ καὶ παρεδόθη εἰς τὰ τῆς ἐταιρίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγνώρισε τὸν Παναγ. Σέκερην, ἔμπορον Πελοποννήσιον, καὶ πολλούς ἄλλους ἀδελφοὺς Ἑλληνας ἐκ τῆς ἐταιρίας τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ ἐλληνικοῦ γένους, καὶ ἐπειδὴ ἐφάνη πολὺ ἔξυπνος καὶ ἐνεργητικὸς, ἔλαβε τὸν ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχιμανδρίτου. Διὰ ταῦτα πάντα ἐνομίσθη πολὺ χρήσιμος πρὸς διάδοσιν τῶν μυστηρίων τῆς ἐταιρίας, καὶ ἐστάλη ὡς ἀπόστολος εἰς τὰς Ἡγε-

μονίας, ἔνθα ἔλαβε φήμην μεταξὺ τῶν φιλικῶν ἱκανοῦ ἀδελφοῦ καὶ δραστηρίου ἀποστόλου. (α) Μετὰ δὲ ταῦτα κατέβη πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν μέγας καὶ πολὺς.

Μέχρι τινὸς δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἀπὸ τὰς Ἑγεμονίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Παπᾶ Φλέσας ἔτρεχεν εἰς τὰ τυφλά, ὡς ἀπλοῦς ἀπόστολος τῆς ἑταιρίας. Κατόπιν δὲ τοῦ ἦλθε τοιαύτη ιδέα. Ἐφύλαξε τὸν καιρόν, καὶ εὔρε τὸν εἰρημένον Π. Ἀναγνωστόπουλον εἰς τὴν οἰκίαν του μοναχόν. Ἐπῆρε δὲ καὶ ἐν μαχαίριον μαζὺ του κρυμένον. Ἀφοῦ ἐμβῆκεν, ἔκλεισε ὀπίσω του καλὰ τὴν θύραν. Ἐπειτα εἶπεν εἰς τὸν Ἀναγνωστόπουλον, «κάθησε, ἀδελφέ καὶ συναπόστολε, »νὰ ἐξηγηθῶμεν τὰ μυστήρια τῆς ἑταιρίας. Σὺ γνωρίζεις τὴν ἀρχὴν, καὶ κάμνεις ὡς ἀρχή. Θέλω λοιπὸν »καὶ ἐγὼ νὰ τὴν μάθω, καὶ νὰ ᾔμαι ἀρχή. Θέλω νὰ »μοῦ τὴν εἴπης, καὶ νὰ μὲ κάμης μέλος αὐτῆς· ὅχι »ἀπλοῦν, ἀλλὰ πρῶτον.» Ταῦτα ἀκούσας μὲ ἀπορίαν του ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐστρέφετο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ ν' ἀποφύγῃ τοῦτο τὸ ἀπρόβλεπτον καὶ ἀνέλπιστον κακόν. Ἄλλ' ὁ Φλέσας ἀμέσως ἐβγάζει τὸ μαχαίριον, καὶ τοῦ λέγει. «Ἐὰν δὲν μοῦ ὁμολογήσῃς τὴν πηγὴν, »καὶ ἐὰν δὲν μὲ κάμης ἀρχὴν, σὲ σφάζω, καὶ ἔπειτα »πηγαίνω εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ προδίδω εἰς αὐτὸν τὰ »πάντα· γίνεσαι καὶ σὺ προδότης καὶ χάνεις τὴν ζωὴν »σου, διότι δὲν ἠθέλησες νὰ μου εἴπης καὶ νὰ μὲ κάμης καὶ ἐμένα ἀρχήν.» Τοιουτοτρόπως ἐβίασε τὸν Ἀναγνωστόπουλον καὶ ἐξηγήθη πρὸς αὐτὸν (β). Τοῦ εἶπε τὴν ἀρχὴν τὴν ἀόρατον καὶ ἀνύπαρκτον· ἀλλὰ διὰ νὰ ᾔναι τι ἀνώτερον καὶ μυστηριῶδες, ἐννόουν ὡς ἀρχὴν τὸ Ἔθνος· εἰς δὲ τὴν κατήχησιν τῶν ἀδελφῶν, διὰ νὰ

τοὺς ἐνθαρρύνωσι καὶ νὰ τοὺς παρέχουν ἐλπίδας, ὡς ἀρχὴν ἔλεγον τὸν Ἀλέξανδρον Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσίας. Ὅτι δηλ. κατὰ πρῶτον θὰ ἐγβάλουν ἓνα ἄνθρωπον αὐτοῦ ἐπίσημον, ὡς καὶ κατῴθωσαν μετὰ ταῦτα νὰ παρουσιάσουν τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὡς ἀρχὴν καὶ ἀπεσταλμένον παρὰ τῆς Ῥωσίας. Διὰ τοῦτο ἐνεθαρρύνοντο πολὺ οἱ κατηχούμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Φλέσας πάλιν ἀνέβη εἰς τὰς Ἡγεμονίας πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῆς ἑταιρίας. Ἐκεῖ συνῆλθον οἱ ἀπόστολοι, καὶ ἔκαμαν τὸ σχέδιόν των περὶ τοῦ κινήματος τῆς ἀρχῆς (γ). Ἐστάλη ἕκαστος τῶν ἀποστόλων νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας, καὶ νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς του, ὡς ἀλλαχοῦ λεπτομερῶς περὶ τούτου θὰ διηγηθῶμεν. Τότε ὁ Ἀ. Ὑψηλάντης ἐχάρισεν εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Φλέσαν μίαν ταμβακοθήκην πολύτιμον καὶ δύω ὑπηρετάς. Ἐκ τούτων ὁ μὲν εἰς ἐδραπέτευσε καθ'οδόν, ὁ δὲ ἕτερος τοῦρκος (Τάταρης), ἄγνωστος ὡς τοιοῦτος, ἀφοῦ κατέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Παπαῖ Φλέσας μετὰ τὸν ὀκτώβριον τοῦ 1820, ἔπραξε τὸ ἀκόλουθον. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης εἶχε συνήθειαν κάθε πρῶτὴ νὰ πλύνῃ τὴν γενειάδα του μὲ παχιά σαπουνάδα, ἀλλ' ὁ ὑπηρετῆς του δὲν ἐπρόσεξε καὶ ἔχυσε νερὸν καὶ τὴν διέλυσε. Θυμωθεὶς τότε ὁ Φλέσας τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸ πρόσωπον (κατὰ στόμα) μὲ τὸ ἕξω μέρος τῆς χειρὸς του· ὁ τοῦρκος πετᾷ τὸ μ. π. ρ. καὶ κάτω καὶ τρέχει εἰς τὸν Μποσταντσίμπασιν (διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας) τῆς πόλεως, λέγει πρὸς αὐτὸν ὅτι εἶναι Τοῦρκος, καὶ ὅτι ὁ ἀφέντης του ἐνεργεῖ συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Σουλτάνου (διότι ὁ ἄγνωστος οὗτος Τάταρης ἔβλεπεν ὅλας

τάς ἐνεργείας τοῦ Ἀρχιμανδρίτου) καὶ διεγείρει τοὺς γκια-
οῦρίδες (ἀπίστους) εἰς τὰ ὄπλα. Ὁ Μποστατσίμπασης
προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν Φλέσαν, καὶ τὸν ἐρωτᾷ
μὲ ἐξαγριωμένον θυμόν· «τί ἄνθρωπος εἶσαι σύ, ὅπου
»ἔχεις μουσουλμάνους σκλάβους, καὶ γυρίζεις ἐδῶ καὶ
»ἐκεῖ, διεγείρεις τοὺς ραγιάδες κατὰ τοῦ ἀφεντός μου;»
Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἀφόδως ἀποκρίνεται. «Ἐφέντη μου
»ἐγὼ εἶμαι καλόγηρος καὶ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ. Ἀλήθεια
»γυρίζω καὶ διαβάζω εὐχὰς εἰς τὸν ἕναν καὶ εἰς τὸν ἄλ-
»λον, καὶ μὲ πλερόνουν.» Τότε ἐβγάζει ἀπὸ τὸν κόλ-
πον του εὐχολόγιον, περιέχον θρησκευτικὰς εὐχὰς καὶ
ἐπιτραχήλιον, καὶ λέγει· «αὐτὰ ἔχω ὡς ὄπλα. Ἐφέν-
»τη μου, μὴν ἀκούῃς αὐτὸν τὸν ἀχάριστον ἄνθρωπον,
»διότι δὲν σοῦ λέγει τῆς ἀλήθειας. Ἐρχόμεν ἀπὸ τὴν
»Βλαχίαν, ὅπου μὲ ἐπροσχάλεσεν ὁ πατριάρχης νὰ θώσω
»λόγον τοῦ ταξιδίου μου. Εἰς τὸν δρόμον εὗρον αὐ-
»τὸν γυμνὸν καὶ πεινασμένον· μοῦ ἐζήτησε τὴν βοί-
»θειάν μου, καὶ ὑποχρεωμένος ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον τῆς
»πίστεώς μου, τὸ ὅποῖον μᾶς διδάσκει νὰ κάμνωμεν
»ψυχικὰ εἰς πάντα ἄνθρωπον, τὸν ἐπῆρα, ἀλλὰ δὲν τὸν
»ἠρώτησα ἂν ἦναι τοῦρκος, μήτε αὐτὸς μοῦ τὸ εἶπεν,
»ἔπερνα τὴν διακονίαν μου ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ
»τοῦ ἔδωκα τὸ ἥμισυ· τὸν τρέφω καὶ τὸν ἐνδύω διὰ τὴν
»ψυχὴν μου· αὐτὸ μᾶς διατάττει ὁ Χασρέτ Ἰσᾶς, ὁ
»προφήτης μας.» (οὕτως οἱ τοῦρκοι λέγουν τὸν Ἰη-
σοῦν Χριστόν.) Ἀκούσας ταῦτα ὁ Μποστατσίμπασης,
ἐθυμώθη κατὰ τοῦ ὑπέρτου, λέγει αὐτὸν ἀχάριστον
καὶ διατάττει νὰ τὸν ἐβγάλωσιν ἔξω μὲ γρονθοκοπή-
ματα. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς ἐμουρμούριζε καὶ ἔλεγεν, ὅτι
εἰς τὸ σπῆτί του ἔρχονται πολλοί, καὶ ὅτι εἶναι μεγά-

λος Μελέτ—μπασης (ἐθνάρχης), ἔστειλεν ὁ Μπο-
στατσίμπασης νὰ παραλάβουν τὰ πράγματά του ἀπὸ
τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' εἶχε προλάβει ὁ Ἀρχιερεὺς Δέρ-
κων καὶ τὰ ἐσήκωσεν ἐκεῖθεν· ἔδωκε καὶ 700 γρόσια εἰς
τοὺς Τούρκους, καὶ οὕτως ἡλευθερώθη ὁ Φλέσας (δ).

Μετὰ ταῦτα ὁ πατριάρχης Γρηγόριος, ὁ ἀρχιερεὺς
Δέρκων καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ τῆς ἐταιρίας, ὡς καὶ ἡ
ἐφορεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἧ καὶ ὁ Παναγ. Σέ-
κερης, ἔδωκαν εἰς αὐτόν, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Ἀλεξ.
Ύψηλάντου, 90,000 γρόσια, καὶ ἓνα ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ
ἐμπορικόν του κατάστημα, Δημήτριον Δραγῶνον ὀνο-
μαζόμενον καὶ καταγόμενον ἀπὸ τὸ χωρίον Σέλιτσα
τοῦ Δήμου Ἀβίας καὶ οὕτω τὸν ἐφυγάδευσαν ἐκεῖθεν (ε).

Ὁ Φλέσας κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1820 ἔτους, πρὶν
φύγῃ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καταδιωχόμενος
ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς
Κισνόβι τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν, δι' ἧς τοὺς περιγρά-
φει τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τῆς ἐταιρίας καὶ
τὸ πνεῦμα τοῦ ὀργανισμοῦ.

Κύριοι!

Οἱ ἐνταῦθα φίλοι, ἔχοντες μεγάλην ἀνάγκην ἀπὸ
προῖκα καὶ ἀπὸ τρεῖς Βριαρέους, καὶ ἀπὸ ὑποδήματα
ἀρκετά, μᾶς ἠνάγκασαν νὰ σᾶς δηλοποιήσωμεν, ὅτι τὴν
μὲν προῖκα ἡμποροῦν νὰ τὴν ἀποπληρώσουν ἀπὸ τοὺς
ἐδῶ εὐρισκομένους πολλοὺς ὀλίγους καὶ λοιποὺς προ-
θύμως. Ὑποδήματα ὅμως τόσα, ὅσα ἀναγκάζονται νὰ
προβλέψουν διὰ τὴν προῖκα, χρεμοτάρταρον καὶ λοιπά,
διὰ νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸ ἀγκάθι τὸ κοπάδι καὶ νὰ δώ-

σουν τῷ Ἀρμοδίῳ τριακοσίας φατούρας καὶ τῷ 114
 ἑκατόν, τὰ ὅποια δοκιμάζει ὁ Καλὸς, δὲν ἔχουν, καὶ φο-
 βούμαι μήπως οἱ Κύριοι γίνουν αἰτία ν' ἀφανισθοῦν πα-
 νικοὶ οἱ εἰς τὰ 62 εὐρισκόμενοι πρόθυμοι· λοιπὸν πρέ-
 πει νὰ φροντίσουν δύω Βρυαρέους ἢ καὶ τρεῖς καλλιό-
 τερον, καὶ ὑποδήματα ἀρκετὰ διὰ νὰ οἰκονομηθοῦν, ὡς
 εἴρηται, καὶ τότε σᾶς βεβαιῶ, ὅτι αὐτοὶ θέλουν κατορ-
 θῶσαι τὸ πᾶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν θέλουν βοηθήσει μεγά-
 λως τοὺς ἔξω προθύμους πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκο-
 ποῦ των· λάβετε λοιπὸν αὐτὴν τὴν φροντίδα, ὅτι αὕτη
 ἡ περίστασις εἶναι πολλὰ κρισιμωτάτη καὶ δὲν ἐπιδέ-
 χεται οὐδὲ τὴν παραμιχρὰν ἀργοπορίαν. Οἱ Ἀρχηγοὶ
 καὶ τὰ ὑποδήματα ἀφεύκτως πρέπει νὰ σταλθῶσι διὰ
 τὰ 62, ὁ Ἀρμόδιος μετὰ πέντε ἡμέρας ἐρεθίζεται διὰ
 τὸ νο. 2 νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ μπιλάντζον τῆς συντροφίας,
 ὅπου ἐλπίζει περὶ τὰ τέλη τῆς ἑορτῆς ταύτης νὰ ἐν-
 ταμωθῇ μετὸν Καλόν, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ 62 ὁ Ἀρμόδιος
 ἔστειλε μίαν καμήλαν πρὸς τὰ 83, νὰ φέρῃ τὸν Καλόν
 εἰς τὰ 2. Ὁ πενθερὸς εἰσέτι δὲν ἐξέπνευσε καὶ ἐλπί-
 ζονται καὶ ἀπὸ αὐτὸν καλὰ πράγματα· διότι καθὼς ἐβε-
 βαιώθην ἀπὸ ἓνα δυστυχῆ τῶν Νο. 5 εἶναι ὁλος εἰς τὴν
 ὑπόθεσιν, τὸ αὐτὸ μὲ εἶπε καὶ τὸ χονδυλομάχαιρον τοῦ
 υἱοῦ του, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐνέχειρον εἰς τὸν Παλαιόν.
 Κύριοι, παντοῦ ὁ διοργανισμὸς ἔγεινε κατὰ θαυμάσιον
 τρόπον, καὶ ἐλπίζω καλὴν ἔκβασιν τοῦ σκοποῦ μας.
 Πασχίσατε λοιπὸν ν' ἀναπληρώσῃτε καὶ τὸ ἐλλείπον
 τῶν 62 διὰ νὰ μὴ καταισχυνθῶμεν ὡς αἵτιοι τοιαύτης
 οὐσίας. Μένομεν (στ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀναχωρήσας λοιπὸν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Παπαῖ-Φλέσας μετέβη εἰς τὸ Ἀειβαλῆ, ἐκεῖ δὲ ἐπῆρεν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς ἐταιρίας πυρίτιδα καὶ μόλυβδον, ἐφόρτωσεν ἐν πλοῖον καὶ ἔφθασεν εἰς Ὑδραν καὶ Σπέτσας, καὶ ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Πελοπόννησον (α). Ἐγραψεν ὅμως πρότερον εἰς τὸν ἀδελφόν του Νικήταν νὰ κατέβῃ εἰς Ἄργος νὰ ἀνταμώσουν, καὶ νὰ συντροφευθῇ καὶ με δύο τρεῖς ἄλλους ὀπλοφόρους πιστούς, καὶ οὕτως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον νὰ σμίξουν ἐκεῖ εἰς τὸ Ἄργος. Ἐνταῦθα ὁ Ἀρχιμανδρίτης εἶχε κατάλυμα εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Ἀρχιερέως. Ἐδῶ ἐμυρίσθη κατὰ κακὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἀμυδρῶς πως ἐνόησεν ἐπιβουλὴν, ὁμιλῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Περουκαίων, τοῦ Ἀρχιερέως καὶ λοιπῶν ἀδελφῶν τῆς ἐταιρίας. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης παρουσιάσθη εἰς τὸ Ἄργος ὡς ἔξαρχος δῆθεν στελλόμενος ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχων καὶ τοιαῦτα γράμματα τοῦ Πατριάρχου (β). Ὅταν ἔφθασεν εἰς Ἄργος, ὁ ἀδελφός του Νικήτας τοῦ ἠλλαξε τὰ φορέματα, τοῦ ἐφόρεσε τούρκικα κα λ ι ο ν τ σ ί τ ι κ α, τὸν ὥπλισεν ὡς Τούρκον, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέρασεν εἰς τὴν κωμόπολιν Ἁγίου Γεωργίου τῆς Κορίνθου. Ἐκεῖ εἰς τὸν βράχον, μοναστήριον, ἔμεινεν ὡς ἔξαρχος τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἔμαθε τὰς ἐνεργείας τῆς ἐταιρίας κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τῆς μο-

νῆς τοῦ Βράχου Δανιὴλ Μπαμπούκην (γ) καὶ τὸν Ἀναγνώστην Οἰκονομόπουλον ἐξ Ἀγίου Γεωργίου, ἀδελφούς τῆς ἐταιρίας. Ἐκεῖ ἐξενίσθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Οἰκονομοπούλου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ οἰκοδέσποινα τοὺς ἐξέλαβεν ὡς Τούρκους καὶ ἦτον ἡμέρα Τετράδῃ, τοὺς ἔδωκε νὰ φάγουν αὐγά. Ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν ἔκαμναν τὸν Τοῦρκον ἐπροσποιήθησαν ὅτι τὰ ἔφαγαν, ἀλλὰ κρυφίως τὰ ἔρριψαν, καὶ ἔπειτα εὐρέθησαν τὰ αὐγά ταῦτα. Ἐκεῖθεν δὲ ἀνεχώρησαν εἰς Κόρινθον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἀντάμωσαν τὸν Σταῦρον Νικολάου, ἀδελφὸν ἀνεγνωρισμένον. Ἡ συνοδία του δηλ. ἕως ἐκεῖ ἐσύγκειτο ἀπὸ ἑπτὰ ἄτομα. Εἶχε τὸν Χαράλαμπον Μάλην, ὅστις γνωστὸς ἔγινεν ἔπειτα, καὶ τὸν εἰρημένον Δημήτριον Δραγῶνα ἀπὸ τὴν Σέλιτσαν, χωρίον τῆς Λακωνίας, κείμενον πλησίον τῶν Καλαμῶν, τὸν ὁποῖον εἶχε καὶ ταμίαν του. Εἶχε πρὸς τούτοις καὶ ἓνα Σκλαβοῦνον καὶ ἓνα Ἰθακήσιον, ὀνόματι Πατρίκιον. Ἀπὸ τὴν Κόρινθον ἀνεχώρησεν εἰς Βοστίτσαν, ὅπου κατέλυσεν εἰς τοῦ Ἀναγνώστου Ἀλεξανδροπούλου, γνωστοῦ καὶ ἐπισήμου εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, λεγόμενον καὶ Φτεριώτου. Ἐκεῖθεν διεδόθη παντοῦ ὁ ἔρ ρ ο μ ό ς του. Οἱ πρόκριτοι τῆς Ἀρχαίας εἶχον προειδοποιηθῇ ἀπὸ τὸ Ἄργος περὶ τούτου καὶ περὶ τῶν ὅσων εἶπε, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συνέλθουν ἐκεῖ πρὸς ἀντάμωσίν του (δ). Εὐθὺς εἰδοποίησαν τοὺς ἀδελφούς ὅλους τῆς Πελοποννήσου, ὅτι ἦλθεν ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ τῆς Σεβαστῆς ἀρχῆς, ὡς ἐλέγετο, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ συνέλθουν ἐκεῖ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐταιρίας· ἀλλὰ περὶ τῆς συναθροίσεως τῶν ἀδελφῶν καὶ περὶ τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Φλέσα εἶχον καὶ ἀπὸ

τὸ Ἄργος εἰδοποιεῖτο (ε). Σκοπὸς ἦτο νὰ συνέλθωσιν εἰς ἓν μέρος νὰ κάμουν τὴν ἐπιτροπὴν νὰ συνάξῃ τὰς συνεισφοράς, καὶ νὰ διορίσουν καὶ τοὺς ταμίας. Ἐκεῖ ἐκλεξάντο ὡς τοιοῦτους τὸν Ἰωάννην Παππαδιαμαντόπουλον ἀπὸ τὰς Πάτρας, καὶ ἄλλους ἄλλου ὠνόμασαν, κατὰ τὰς ὁδηγίας τὰς ὁποίας εἶχον τότε παρὰ τῆς Σεβ. ἀρχῆς καὶ παρὰ τοῦ ἀρχιεποῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου (ς). Ἐπειδὴ δὲ τότε ἔτυχε νὰ ἔχουν διενέξεις τινὰς οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, κειμένου πλησίον τῆς Βοστίτσας, ἡ αἰτία αὕτη ἐσχέπαζε τὴν συνάθροισιν τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν προϋχόντων, χάριν δὲθεν συμβιβασμοῦ τῶν μοναχῶν συνελθόντων· διότι αἱ διενέξεις αὗται ἦσαν γνωσταὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ συνήρχοντο θαρραλέως· ἐπειδὴ καὶ ἄλλοτε πάλιν εἶχον συνέλθῃ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἦλθε καὶ ἑξαρχος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον, καθὼς καὶ ἤδη ὁ Φλέσας ἐθεωρεῖτο ὡς τοιοῦτος, καὶ ἐκρύπτετο ὁ σκοπὸς τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τὴν συνάθροισιν ταύτην ἐσχόπευον νὰ κάμουν εἰς τὸ Μέγα Σπύλαιον, ἀλλὰ ἐφοβοῦντο μήπως οἱ Τούρκοι ἀνακαλύψωσι τὸ μυστήριον· διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἐμελλε νὰ γείνη ἀπὸ περιεσώτερα ἄτομα. Διπλοῦν δὲ εἶχε τὸν σκοπὸν ἡ συνάθροισις αὕτη, ἥτοι νὰ συστήσῃ καὶ ἄλλην ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν ἐπιστημοτέρων διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἐξωτερικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὴν εἰσπραξὶν τῶν συνεισφορῶν, ἃν τυχὸν ἔρχοντο ἐξωθεν. Ἡ ἔλευσις τοῦ Φλέσα ἐδῶκεν ἀφορμὴν νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν συνάθροισιν αὐτὴν, ἥτις ἐγένετο ὀλιγομελής, καὶ ὄχι γενικὴ, ὡς εἶχον προμελετήσῃ αὐτὴν κατὰ τὸν χρόνον ὅταν οἱ Κοτζαμπάσιδες καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ἦσαν εἰς Τρίπολιν, πρὸς ὑπεδο-

χὴν τοῦ Χουρσὴτ πασᾶ, ἐρχομένου ὡς κυριάρχου τοῦ Μωρέως, πρὸς τὸν ὁποῖον μετέβησαν νὰ προσφέρουν τὴν ὑπόχλισίν των (ζ). Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Πασᾶς ἐδέχθη τὰ χαρέμιά του, ἤμην καὶ ἐγὼ ἐκεῖ ἐλθὼν ἀπὸ τὴν Ὁδησὸν, καὶ εἶδον εἰς τὸ Σαράγι τὸν Χουρσὴτ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Κατζαμπάσιδες ὅλους εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Πασᾶ, τὴν ὁποίαν λέγουν οἱ Τοῦρκοι Ἀλάϊ· ἐγένετο δὲ τοῦτο περὶ τὸ τέλος τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1820. Ἐκεῖ εἰς Τρίπολιν ἔμαθον οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐταιρίας τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ὑψηλάντου ὡς ἀρχηγοῦ. Συνῆλθον λοιπὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρόχοιτοι τῆς Ἀχαΐας, ἦτοι τῶν τριῶν Ἐπαρχιῶν, ἐκτὸς τῶν τῆς Ἡλείας καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Χριστιανουπόλεως μετὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλου Φρατζῆ. εἰς Βοστίτσαν (η). Οἱ συναθροισθέντες οὗτοι ἐσχόπευον νὰ ἀκούουν τὰ λεγόμενα παρὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, νὰ μάθουν τὸν ὀργανισμόν τῆς ἐταιρίας, καὶ συσκεφθέντες νὰ κάμουν γνωστὰς τὰς ἀκολούθους προτάσεις καὶ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν Φλέσαν. «αωκα. Ἰανουαρίου κς. »συνελεύσεως γενομένης ἐν Βοστίτση, καὶ σχέψεως »προταθείσεις περὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας, προεβλήθησαν »τὰ ἑξῆς, περὶ ὧν δεῖ γενέσθαι τὴν ἐξέτασιν.

«κεφ. ἀ. εἰ σύμφωνον ἅπαν τὸ ἔθνος εἰς τὸν προ-
χείμενον ἀγῶνα καὶ εἰ συνυπακούεται·

»β'. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἄφευκτα ἀναγκαῖα εἰς τὸ ἔρ-
»γον τοῦτο· πόσα ἐξ αὐτῶν ἔχομεν, πόσα ἐλλείπου-
»σι, καὶ πόθεν νὰ πορισθῶμεν τὰ ἐλλείποντα;

γ'. » Τίς ἡ δύναμις τοῦ ἔθνους, καὶ ἐὰν ἐξικανῇ εἰς
»τὸν σκοπὸν;

»δ'. Τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ γίνη ἡ ἀρχὴ τοῦ πράγματος καὶ πότε ;

»ε'. Ἐὰν συμφέρῃ ὅμως πανταχόθεν νὰ γίνη ἡ προσβολὴ ἢ ἀλληλοδιαδόχως, καὶ πόθεν ἀρκτέον ;

»ς'. Εἰ ἔχομεν ξένην δύναμιν τινα συντρέχουσαν εἰς τὸ ἔργον, καὶ τίνι τρόπῳ θέλει γίνη ἡ συνδρομὴ εἰς τοῦτο ὑπέσχετο, καὶ εἰ βάσιμος ἢ ὑπόσχεσις ;

»ζ'. Ξένης τινὸς δυνάμεως ἀντιστάσης τί ποιητέον ;

»η'. Τίνες οἱ ὁδηγοῦντες εἰς τ' ἄλλα μέρη τὸ ἔργον τοῦτο ;

»θ'. Ἐὰν συμφέρῃ νὰ συνέλθωσιν εἰς τὸν κοινὸν τοῦτον ἀγῶνα οἱ εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης διεσχορπισμένοι ὁμογενεῖς, καὶ μάλιστα οἱ πεπαιδευμένοι ;

»ί'. Μὴ δυνάμενοι νὰ οἰκονομίσωμεν τὴν ἐξουσίαν, τί ποιητέον ;

»ιά'. Ἐὰν πρὸ τοῦ ἔργου ἀνακαλύψῃ τοῦτο ἡ διοίκησις, ποία οἰκονομία πρέπει νὰ γίνη ;»

Ἴδου πῶς τότε ἐκεῖνοι ἐσχέποντο. Ταῦτα εὐρέθησαν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Βράχου καλουμένην, ὡς προείπομεν. Ὁ δὲ τότε ἡγούμενος τῆς μονῆς Μπαμπούκης ἠκολούθησε καὶ αὐτὸς εἰς Βοστίτσαν τὸν Φλέσαν. Ἐπὶ μιᾶς δὲ ἐκάστης τῶν εἰρημένων προτάσεων, ἡρώτων τὸν Φλέσαν οἱ συναθροισθέντες διὰ νὰ τοὺς βεβαιώσῃ, εἰς αὐτὰ πάντα ὑπάρχουν ἑτοιμα ἀπὸ τὴν ἐταιρίαν, καὶ ἐπὶ καταφατικῇ ἀπαντήσει, τότε ἤθελον λάβει τὰ ὅπλα κατὰ τῆς ἐξουσίας. Ὁ δὲ Φλέσας, ἂν καὶ ἀπροσδοκῆτως εὐρέθη εἰς τὰς δεινὰς ταύτας ἐρωτήσεις, ἀπεκρίνετο ὅμως εἰς αὐτὰς καταλλήλως, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπίστευον. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνωτέρω προτάσεων, ἦλθον εἰς λόγους πολλοὺς, καὶ τότε

ὁ Ἀρχιμανδρίτης θυμωθείς τοὺς ἐφοβέρισεν, ὅτι ἂν δὲν συγκατανεύσουν νὰ ἐπαναστατήσουν, αὐτὸς εἶναι διατεταγμένος ἀπὸ τὴν Σεβ. Ἀρχήν, τὴν ὁποίαν παρίστανον ὡς πραγματικὴν τότε, νὰ μισθώσῃ 1000 Πισινοχωρίτας καὶ Σαμπαζότας καὶ ἄλλους τόσους Μανιάτας νὰ κάμῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὅποιον πιάσουν χωρὶς ὅπλα οἱ Τοῦρκοι, ἅς τὸν θανατώσουν. Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Φλέσα ἐτάραξαν τοὺς συναθροισθέντας ἐκεῖ, καὶ πρὸ πάντων διότι ἕως τότε δὲν εἶχον μάθει τί ἐγένετο εἰς Βλαχίαν διὰ τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπλεον τὰ πλοῖα τῆς Μαύρης Θαλάσσης, δύσκολος ἦτον ἡ ἀνταπόκρισις κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. Διὰ ταῦτα πάντα εὗρίσκοντο εἰς ἀμφιβολίαν, καὶ δὲν ἤξευρον τί νὰ πράξουν. Μάλιστα ἐβουλευθήσαν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ τὸν φυλακίσῃ, φοβούμενοι τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἀγῶνος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔκαμαν μεγάλῃν συζήτησιν περὶ τῶν ἀνωτέρω, ἐκρίθη καλὸν ὁ μὲν Φλέσας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον, τὸ ὁποῖον σχέδιον ὑπέκρυπτε δόλιον σκοπὸν, καὶ εἶπαν δηλ. ν' ἀναβάλλουν τὴν συνέλευσιν, καὶ νὰ συναχθοῦν ἐκεῖ μήπως τοὺς ἐννοήσουν οἱ Τοῦρκοι, διότι τάχα ἐφοβοῦντο τὴν προδοσίαν. Ἐσχόπευον δὲ νὰ συλλάβουν τὸν Φλέσαν ἐντὸς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Τὸν σκοπὸν τοῦτον τῶν προκρίτων ἐννόησεν ὁ Ἀρχιμανδρίτης, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμενε νὰ ἐξακολουθησῇ ἐκεῖ ἡ συνέλευσις τὰς ἐργασίας καὶ τὰς σκέψεις της, καὶ ἀφοῦ τελειώσῃ, αὐτὸς ἤθελεν ὑπάγει νὰ μένῃ κρυμμένος εἰς τι ἄλλο μονῆριον μέχρις ὅτου φθάσει ἡ προσδιωρισμένη ὥρα, τὴν ὁποίαν οἱ πρόκριτοι ὥρισαν ὡς ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως. Τότε ἡ συνέλευσις αὐτὴ ἔσται·

λεν ἀνθρώπους μὲ γράμματα εἰς Κωνσταντινούπολιν, Βλαχίαν καὶ Ῥωσσίαν, ἔστειλε δὲ καὶ εἰς Πίσαν ὅπου ἦτον ὁ Ἐπίσκοπος Ἄρτας Ἰγνάτιος, καὶ εἰς Ὑδραν προσέτι ἔστειλεν ἀνθρώπους, καὶ παρήγγειλε πρὸς αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθουν καὶ νὰ τοὺς φέρουν ἀκριβῶς εἰδήσεις, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν των νὰ κινήσουν τὴν ἐπανάστασιν. Ἡ συνέλευσις αὕτη σκοπὸν εἶχε ν' ἀναβάλῃ τὴν ἑναρξιν τοῦ κινήματος εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν διὰ τὸν φόβον μήπως ἀποτύχωσι. Τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συνελεύσεως, καὶ τὰ κατ' αὐτοῦ τεκταινόμενα, ὡς προείπομεν, ἐννόησεν ὁ Φλέσας, καὶ κατέστησε διὰ τοῦτο πολὺ προσεκτικούς τοὺς συντρόφους του. Ἦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὠπλισμένος, ὅχι μόνον μὲ τὴν σπάθην του, ἀλλ' εἶχε καὶ πιστόλια κρεμάμενα ἀπὸ τὸν ὦμον τὸν δεξιὸν πρὸς τὰ ἀριστερά, τὰ ὅποια ἔβλεπον· εἶχε δὲ καὶ δύο ὀπλοφόρους εἰς τὴν συνέλευσιν, τὸν ἀδελφόν του Νικήταν καὶ τὸν Δημήτριον Δραγῶνα, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμεινον ἔξω, καὶ οὕτω δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν συλλάβουν. Γενομένης δὲ πολλῆς ὁμιλίας καὶ φιλονεικίας, ἔφερον οἱ πρόκριτοι καὶ πολλὰ παραδείγματα ἀποτυχίας. Τότε ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἐστενοχωρήθη διότι δὲν συγκατένευον, καὶ ἐβιάσθη νὰ τοὺς ἀπειλήσῃ καὶ πάλιν. Ἀλλ' ὁ Παλαιῶν Πατρῶν ἐξαγριωθείς κατ' αὐτοῦ, τὸν ὕβρισε καὶ τὸν εἶπεν ἐξ οὗ λ έ σ τ α τ ο ν· διότι τότε οἱ ἀρχιερεῖς εἶχον καί ποίαν ἐξουσίαν, καὶ ἡ Τουρκικὴ ἀρχὴ εἶχεν ἐπιστοσύνην τινὰ εἰς αὐτούς. Ἀφοῦ ἤκουσε τὰς ὕβρεις ταύτας, καὶ τοὺς ἀποτόμους λόγους ὁ Φλέσας ἐφοβήθη, ἀλλ' ὁμως καὶ πάλιν τοὺς εἶπεν, ὅτι «ἂν δὲν θελήσετε νὰ πιστεύσετε εἰς τοὺς λόγους μου, ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ παρακούσω εἰς τὰς δια-

ταγὰς τῆς Σεβ. Ἀρχῆς, καὶ θέλω κινήσει τὴν ἐπανάστασιν, ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ ἴδιος ἀρχηγὸς εἰς τὴν Μάντην κατὰ τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπον· σεῖς δὲ τότε κάμετε ὅ,τι θέλετε μὲ τοὺς Τούρκους». Τότε ὁ Σωτήρης Χαραλάμπης, ὁ δυνατώτερος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τολμηρότερος, καθὼς ἐκάθητο εἰς τὸν Τουρκικὸν σοφᾶν (ἀνάκλιντρον), κλίνας τὰ γόνατα, ἐνώσας τὰς δύο τῶν χειρῶν του παλάμας καὶ σηκώσας αὐτὰς ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου του, εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν συνέλευσιν· «Οὕτως ἅγιοι ἀρχιερεῖς καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, πιστεύω ὅτι εἶναι ἀληθῆ ὅσα ὁ σεβάσμιος »Ἀρχιμανδρίτης μᾶς εἶπεν, ὅτι ἡ Σεβ. Ἀρχὴ ἐπρό»βλεψε παντοῦ νὰ ἔχῃ δυνάμεις διὰ νὰ κινήσῃ τὴν ἐπανάστασιν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Πόλιν ὑπάρχει πλῆθος »στρατιωτῶν, ὡς λέγει, νὰ κάψουν τὸν στόλον, νὰ σκο»τώσουν καὶ τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ καύσουν καὶ τὴν »Κωνσταντινούπολιν. Ἡ δὲ ὁμόθρησκος Ῥωσσία θὰ »συντροφεύσῃ τὸν Ὑψηλάντην μὲ στρατεύματα, καὶ »χωριστὰ ὅπου θὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλ»τάνου. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐδῶ, ἀφοῦ σκοτώσωμεν τοὺς Τούρ»κους, εἰς ποῖον θὰ παραδοθῶμεν, ποῖον θὰ ἔχωμεν ἀνώ»τερον ; Ὁ ῥαγιαῖς εὐλὺς ἀφοῦ πάρει τὰ ὅπλα, δὲν θὰ »μᾶς ἀκούῃ καὶ δὲν θὰ μᾶς σέβεται, καὶ θὰ πέσωμεν εἰς »τὰ χέρια ἐκείνου (δεικνύων τὸν Νικήταν), ὁ ὁποῖος »πρὸ ὀλίγου δὲν ἤμποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὸ περοῦνι νὰ »φράγῃ». Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ταύτην, σηκωθείς ὁ Ἀρχι»μανδρίτης Φλέσας ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν ὁμήγυριν τὸν λόγον νὰ ὁμιλήσῃ. Καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐδόθη εἶπε τοιαῦτα. «Ἄγιοι ἀρχιερεῖς καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, ἀπορῶ »διὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Κ. Σωτηρίου Χαραλάμπη νὰ φρονῇ

»οὕτως ! Ἐὰν σκοτώσωμεν τοὺς Τούρκους ὅλους, θὰ
 »σκοτώσωμεν καὶ τὸν Κιαμήλ — Μπεη, τὸν πρῶτον Ἀ-
 »γᾶν τῆς Πελοποννήσου· τότε ἡ Εὐγενεία του θὰ πάρῃ
 »τὴν θέσιν του». Τοιοῦτοτρόπως ἀπαριθμῶν καὶ ἄλλους
 ἐπισήμους Τούρκους, καὶ μοιράζων τὰς θέσεις των εἰς
 τοὺς προὔχοντας, ἀπέδειξε διὰ τούτου, ὅτι ἀφοῦ λεί-
 ψουν οἱ Τούρκοι θὰ ἔλθουν βέβαια αὐτοὶ εἰς τὰ πράγ-
 ματα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσηκώθη ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, ὠμί-
 λησε καὶ αὐτὸς σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἀρχι-
 μανδρίτου· μετὰ τοῦτον ὠμίλησεν ὁ Ἀνδρέας Λόντος,
 καὶ ἐσυμφώνησε μετ' αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἅπαντες, καὶ οὕ-
 τως ἐσυμβιβάσθησαν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Κατὰ
 πρότασιν τοῦ Φλέσα ἀπεφάσισαν νὰ κοινοποιήσουν τὸν
 σκοπὸν τῆς συνελεύσεως εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφούς τῆς
 ἐταιρίας καὶ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ νὰ παίξουν τὰ πράγ-
 ματα ὅπως δυνήθουν μὲ τὴν ἐξουσίαν, ὥστε νὰ μακρύ-
 νουν τὸν καιρόν, ἀλλὰ ἡ ἐτοιμασία νὰ ἐξακολουθῇ
 δραστηριῶς διὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐπειδὴ εἶχον ἔλθει πολ-
 λοὶ ἅπ' ἔξω Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον,
 καὶ ἡ ἐπανάστασις ἦτον ἀδύνατον νὰ βραδύνῃ περισσό-
 τερον τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας, ἥτοι τῆς 25 Μαρτίου (θ) :

Τούτων ὅλων γενομένων διελύθη ἡ συνέλευσις· καὶ
 πρὶν οἱ ἄλλοι ἀναχωρήσουν, πρῶτος ἔφυγεν ὁ Φλέσας,
 καὶ ἔλθων εἰς τὸ ρηθὲν κατάλυμά του, ἔγραψε γράμμα,
 ἐν ᾧ τοὺς ἔλεγεν, ὅτι μένει εἰς τὰ συμφωνηθέντα, ὅτι
 φεύγει εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν νὰ συνεν-
 νοῶνται διὰ γραμμάτων.

Ἀναχωρήσας λοιπὸν ἐγύριζεν ἐδῶθεν καὶ ἐκεῖθεν,
 ἀνταμώνων τοὺς ἀδελφούς τῆς ἐταιρίας, κατηγῶν καὶ
 ἄλλους, καὶ σπείρων τὸν σπόρον τῆς ἐπαναστάσεως

μέσα εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρύτων, καὶ κατοπιν εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Εἰς Καλάβρυτα ἠντάμωσε τὸν Νικόλαον Χριστοδούλου, τὸν καὶ Σολιώτην ἐπονομασθέντα· εὔρεν αὐτὸν κατηχημένον, καὶ ἡτοιμασμένον καθ' ὅλα, ἑξυπνον καὶ ἐπιδέξιον, πνέοντα ἐκδίκησιν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐνθουσιάζοντα τὸν Φλέσαν νὰ κάμῃ ἀρχὴν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, διὰ νὰ ἐνοχοποιηθῇ ὁλόκληρος ἡ Ἐπαρχία τῶν Καλαβρύτων, καὶ οὕτω νὰ κοποῦν αἱ σχέσεις τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ν. Χριστοδούλου ἦτο τότε ἐπιστάτης τῶν ταχυδρομείων (Μεζιλντσῆς), καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα, ἀνακατότετο μὲ τοὺς Τούρκους καὶ εἶχε πολὺ θάρρος, διότι ἐφόρει καὶ ὄπλα, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, καὶ ἀνυπόπτος ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ὁ δὲ Φλέσας ἀφήσας τὰ πράγματα οὕτως εἰς Καλάβρυτα, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς Λαγκάδια τῆς Ἐπαρχίας Καρυταίνης. Ἐκεῖ εὔρε τοὺς ἀδελφοὺς Παπαγιαννοπούλους, τοὺς νῦν Δεληγιανναίους καλουμένους· οὗτοι δὲ ὅλοι εἶπον πρὸς αὐτόν, ὅτι οἱ δύο ἀδελφοὶ τῶν Ἀναγνώστης καὶ Νικόλαος εἶναι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ Θεοδωράκης εἶναι εἰς Τριπολιτσᾶν, καὶ ὅτι τοὺς ἦτο δύσκολον εὐθὺς ν' ἀποφασίσωσι τὴν ἐπανάστασιν, διότι αὐτοὶ ἐχάνοντο (ι). Ὁ δὲ Κανέλος ἦτον ἐνθερμος καὶ ἀνυπόμονος διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως. Εἶπον ὅμως καὶ αὐτοὶ ν' ἀναβάλλουν ἀκόμη τὸν καιρὸν μέχρι τῆς προσδιωρισμένης ἡμέρας, καὶ δείξαντες τὸ αἷμα τοῦ πατρός των πρὸς τὸν Φλέσαν τοῦ εἶπον· «Βλέπεις τὸ αἷμα τοῦ πατρός μας, ὅπου εἶναι εἰς τὸν τοῖχον τῆς οἰκίας· ζητεῖ »ἐκδίκησιν». Ἐπειτα δὲ τοῦ διηγήθησαν τὸ ἱστορικόν· ὅτι οἱ Τούρκοι τὸν ἀπεκεφάλισαν κατὰ τὸ ἔτος 1816,

εἰς γῆρας βαθύτατον, ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην του, ὅτι τὸ αἷμά του ἐχύθη καὶ ἔχρισε τὸν τοῖχον, καὶ ὅτι φυλάττεται ἀπὸ τοὺς υἱούς του ὡς ἱερὰ ἐνθύμησις δι' ἐκδίκησιν. Ἐντὸς μάλιστα τοῦ δωματίου καὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος τούτου ὥρμιζον τοὺς κατηχουμένους ἀδελφούς τῆς ἐταιρίας οἱ Δεληγιχναῖοι (ια). Κατόπιν δὲ ὁ Ἀρχιμανδρίτης εἶπε διὰ τὸν σκοπόν, καὶ ἐστερέωσε τὰς ἐλπίδας των. Τότε συνωμίλησαν καὶ εἶπεν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου πολλά, καὶ ἀνεπαύθησαν τοιουτοτρόπως εἰς τὰ λόγια των τὰ παχιά, παρὰ εἰς τὰ πράγματα. Φαίνεται δὲ τότε, ὅτι εἶχε μεθύσει τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς διὰ νὰ πιστεύουν τὰ ψεύματα ὡς ἀληθινά· καὶ ἐὰν συλλογισθῶμεν τώρα ἀνθρωπίνως, ἡ ἀρχὴ μὲ τὰ ψεύματα ἤρχισε, καὶ μὲ ψεύματα ἐτελείωτε, καὶ εἰς τὰ ψεύματα ἀκόμη εἵμεθα.

Ἐκεῖθεν ὁ Φλέσας ἐπέραςεν εἰς Μαγούλιανα, ὅπου ἐκοιμήθη εἰς τοῦ Ἀναγνώστου Παπαγιαννοπούλου, ἀδελφοῦ τῆς ἐταιρίας, κατὰ σύστασιν τοῦ Κανέλου Δεληγιάννη. Ἐκεῖθεν πάλιν διευθύνθη εἰς τὸ χωρίον Ῥάδου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Ῥαποῦνι, καὶ κατέβη διὰ τῆς Βλαχόστρατας εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Καρύταινας καὶ τέλος ἔφθασεν εἰς Πολιανήν, τὴν πατρίδα του. Ἐντεῦθεν πάλιν ἐκηρύχθη ὡς ἑξαρχος συνοδικὸς τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἤρχισε νὰ κτίζει ἐκεῖ σχολὴν Ἑλληνικὴν, συμφωνήσας μὲ τοὺς κτίστας, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς οἰκοδομῆς. Τὰ κτίρια ταῦτα σῶζονται μέχρι σήμερον, καὶ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Φλεσαίων. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἐπαραμέρισεν ἐκεῖθεν διὰ νὰ προφυλάττεται εἰς τὸ μοναστήριον Γαρδίχι (ιβ').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Ἐνταῦθα κρυπτόμενος ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὁ Παπᾶ Φλέσας ἐνήργει διὰ γραμμάτων τὰ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ δι' ἄλλων ἀνθρώπων ἀποστόλων. Ἐγράψε δὲ εἰς τὸν Θυμειδὴν (Ξάνθον), τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐφανέρονεν εἰς τὴν Σεβ. Ἀρχὴν ὅσα εἶδε καὶ ἔπαθε μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ ἀπὸ τὸ Κισνόβι ἕως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκεῖθεν ἕως οὗ φθάσῃ εἰς Πελοπόννησον καὶ Βοστίτσαν, καὶ προσέτι ὅσα τοῦ ἔκαμαν οἱ ἐκεῖ συνελθόντες εἰς συνέλευσιν· ἐζήτησε δὲ βοήθειαν ἀπὸ τῆς Ἀρχῆς, ἥτοι νὰ ἀποστείλουν τὸν Κ α λ ό ν, Ἀλέξ. Ὑψηλάντην, καὶ ἂν συμβῇ διὰ τοῦτον ἐμπόδιον, νὰ στείλουν ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον ὅμοιον· ἀλλὰ νὰ ταχύουν καὶ βάλλουν τὸ σχέδιον εἰς ἐνέργειαν.

Δὲν ἤξεύρω διὰ τί περιωρίσθης εἰς τὸν ὀρίζοντά σου, ἀδελφε Θυμειδῇ· καὶ ἄλλο δὲν ἤξεύρεις πλέον παρὰ νὰ συμβουλευτῇς τὸν Δικαῖον νὰ μὴν ὀρμᾷ κατὰ τὴν συνήθειάν του καὶ ἄλλα κουροφέξαλα. Ὁ Δικαῖος, φίλε, ἔκαμεν ὡς ἐπροστάχθη· τὰ δανείσματα ἔγειναν πρὸς τὰ σύνεφα ἀπὸ μέρος τῆς βροχῆς. Αὐτὰ βιαζόμενα ἐπολλαπλασιάσθησαν· τί θέλεις ἢ εὐγένεια σου; νὰ μὴν ἀκουσθῇ μικρὸς κἄν δοῦπος; οἱ φρόνιμοι πρότερον σκέπτονται ταῦτα, καὶ ὕστερον ἀποφασίζουν, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις μένουν σταθεροί. Θαυμάζω πόθεν ἡ βρσδύτης τοῦ σεβαστοῦ καλοῦ καὶ δὲν ἐφάνη ἄχρι τοῦδε εἰς τὸ Ν. 2. περιμενόμενος πρὸ πολλοῦ καθὼς ὑπεσχέθη καὶ διέταξεν εἰς τὸ Ν. 104. Ἐγὼ ἐξέτελεσα τὰς διαταγὰς αὐτοῦ καὶ τὰ πράκτικά μου ὑπωσοῦν καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ τώρα ἐν ἐκτάσει γενικῶς πρὸς τοὺς κυρίους. Τὸ πᾶν τῆς πραγματείας μας ἐπληρώθη. Οἱ πρύθυμοι ἐν-

ταῦθα καὶ εἰς ν. 20 καὶ 26. ἴστανται κεχρηγότες, ὡς καὶ οἱ δυστυχεῖς καὶ ἐκδικητικοί μας διέταξαν βριάρεως. Ἐφρόντισαν καὶ ἱκανὰ ὑποδήματα, ἐδάνεισαν καὶ πρὸς οὓς ἔδει, ὡς προέγραψα, στείλαντες Τζιράκια εἰς εὐταξίαν τῶν πραγμάτων, καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἔχουν τὰ ὦτα ἀναπεπταμένα πρὸς τὴν ἡχὴ αὐτοῦ. Ἀλλὰ τί δυστυχία εἰς τοὺς ἀθλίους ἐκείνους προθύμους; Ἐν ᾧ ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν ἐνταῦθα τὸν καλόν, ὅσον τάχιστα, καὶ ἐβιάζόμεθα, μανθάνομεν, ὅτι ἔτι χρονοτριβεῖ εἰς τὸ νούμερόν του. Φίλε, ὁ καιρὸς παρέρχεται, καὶ δὲν προσμένει τὴν ἐδικήν μου καὶ ἐδικήν σου ἀργοπορίαν· τὸ νεγότηζιον, καθὼς ἡξεύρεις, χρειάζεται τάχος, ὅτι ἐπιφέρει ζημίαν εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ βραδύτης καὶ ἡ ἀμέλειά του ἐνταῦθα εἶναι μέγας βρασμός, καθὼς ἴσως καὶ ἄλλοι διὰ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν συνέφων, τὰ ὁποῖα συνωθούμενα καὶ συγκρούμενα ἀδύνατον νὰ μὴν δουπήσουν μικρὸν ἢ μέγα, ὥστε νὰ φθάσῃ ὁ δοῦπος καὶ πρὸς τοὺς μετοίκους καὶ νὰ ἐπιφέρῃ καὶ σκοτεινίασμα δια ξεβουλωμάτων, ὡς ἐπέφερε καὶ θεραπεύεται διὰ τῆς γλαυκός· καὶ εἰάν τις ἀνεμὸς τυφωνικὸς τὰ ἐκτυλίξῃ μικρὸν ἄφευκτα προσμένομεν κεραυνοὺς αἰθαλόεις. Λοιπὸν, φίλε, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, ἐπιταχύνετε τὸν σεβαστὸν καλόν, ὅτι ἂν παρέλθῃ ἑορτὴ μία καὶ δὲν φανῇ, τὰ ἀγκάθια ὡς σκοτεινισμένα δύνανται νὰ κεντήσουν τοὺς προθύμους μας ἀνεπαισθήτως, καὶ τότε ἡ ἁμαρτία ἂς ᾔῃ εἰς τὸν λαιμὸν σας· ἐπειδὴ ἄνευ ὑψηλοῦ ὀνόματος δὲν ἡξεύρω ἂν κατορθώσωμεν βιασμένοι ὅσον πρέπει. Δὲν ἐκτείνομαι, τὰ πάντα καλὰ, νύκτα μόνον ἔχομεν μήπως βραδύνει, καὶ νύκτα μεγάλην, ἐπειδὴ τὰ ἐδῶ ἀγκάθια δὲν εἶναι ὡς ἄλλων μερῶν, ἀλλὰ φυτρώνουν με ζωηρότητα. Ὁ κομιστὴς Πατρίκιος τὸν ὅποιον συνιστῶ εἰς τὴν φιλίαν σας, Ἰθακήσιος, θέλει σοὶ εἰπεῖν διὰ ζώσης φωνῆς· λοιπὸν ἐνεργήσατε τὰ ὑποσχεθέντα καὶ ἐσεῖς, ἐπειδὴ ἡ μὲν ὠφέλεια καὶ τὸ κέρδος ἐστὶ κοινόν, ἡ δὲ ζημία καὶ κατάρκισις εἰς βάρος σας. Τὰ τοῦ Ἀνανία ἐνταῦθα ἀκούονται ἔτι ἀμυδρῶς πως· τὸν Δικαῖον καὶ Περρῆαβὺν ἔχουν διὰ

ποιητικὸν αἷτιον. Ὁ συνοδοιπὸρος τοῦ αὐτοῦ Μ. φθάσας εἰς τὸ Ν. 2. ἐκήρυξεν, ὡς ἔμαθον κατ' αὐτάς, ὅτι αὐτὸς ἐκινήθη διὰ τὸ Ν. 39. τὸ ὁποῖον ἐλπίζω νὰ ἀφυπνώσῃ τοὺς πρὸς αὐτὸν χαίροντας. Ὁ 110. μ' ἔγραψε ζητῶν βοήθειαν, ἐπειδὴ ὁ Πεῤῥαιβὸς μόνον δύο φατοῦρας τῷ ἔδωσεν ὑποδημάτων, διὸ καὶ ἐσυγχίσθησαν, πλὴν εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ἐμπλαστρώσω καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ὅσον δύναμαι· ἔρρωσο. Ἀπὸ 8 Νοεμβρίου δὲν ἔλαβον γράμμασ σου, καὶ ἡ αἰτία ποία ἀγνοῶ. Μὴ μὲ κάμετε, φίλε, αὐτὸ τὸ ἄδικον. Τέλος πάντων νὰ ἡξεύρω καὶ ἐγὼ τοὺς σκοπούς σας. Περικλείω εἰς τὸ πρὸς τοὺς κυρίους καὶ ἔν δάνεισμα, ὅπου θέλετε ἰδεῖ ξεβούλωμα λαμπρότατον, τὸ ὁποῖον σήμερον ἐκομίσθη μοι. Διὸ πλέον ἡ ταχύτης εἶναι ἀναγκαιοτάτη, καὶ φροντίσατε, ὅτι ἐκορυφώθη πλέον. Ἐὰν δὲ ἀπὸ περιστάσεις ἐμποδισθῇ ὁ καλὸς, τέλος πάντων, ἅς σταλθῇ ἄλλος τις ὁμοίος του· πάρετε μέτρα! Οἱ λόγοι δὲν κάμνουν δουλιὰν εἰς τὰ κλούμπια δὲν γίνονται ἄνδρες οὔτε εἰς τὰ ταντούρια. Σᾶς τὰ λέγω μὲ ἀγανάκτησιν, ἰδιότι ἐξοδεύεται τοσοῦτος καιρὸς. Ἡ ἁμαρτία εἰς σάς· καὶ τέλος, ἂν ὁ οὐρανὸς μᾶς ἐπισκιάσῃ, φαντασθῆτε καὶ τὰ μέλλοντα.

Τῇ 22 Φεβρουαρίου 1821 ἐκ τῶν Ν. 2.

Ὁ οὐδ' εἰλικρινὲς ἀδελφὸς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ (ΓΡ. ΔΙΚΑΙΟΣ ΦΛΕΣΑΣ).

Τῷ Κυρίῳ Θυμείδῃ.

Εἰς Ἰσμαήλ (α).

Μετὰ δὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν γραμμάτων τούτων, ἔστειλε καὶ ἄνθρωπον ἐπίτηδες νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸν ἀρχηγόν. Κατόπιν δὲ ἔδωσεν ἄδειαν καὶ εἰς τὸν Δημήτριον Δραγῶνα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ κατόπιν νὰ μεταβῇ εἰς Μάνην καὶ εἰς τὸν Μπέην Μαυρομιχάλην, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ μάθῃ τί γίνεται ἐκεῖ περὶ τοῦ

σκοποῦ· αὐτὸς δὲ κατέβη κατόπιν εἰς τὰ πατρικά του, ἡσυχάζων εἰς Ἀγρυλον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Νικίτα.

Ὅταν ὁ Φλέσας ἦτον εἰς Κωνσταντινούπολιν, καταβὰς ἀπὸ τὸ Κισνόβι, εὔρε τὸν Ἀλέξανδρον Κουμουνδουράκην, ὅστις ἐζήτει τὴν ἀρχηγίαν τῆς Μάνης· τοῦτον ἐνίσχυσε καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε νὰ ἐπιμείνη ζητῶν τὴν θέσιν τοῦ Μπάσπογου τῆς Μάνης ἀπὸ τὸν Καπετᾶν—πασᾶ, ὅστις εἶναι ὁ στόλαρχος τοῦ Σουλτάνου. Αὐτὸς εἶχεν εἰς τὴν δικαιοσίαν του τὰς νήσους καὶ ὅλην τὴν Μάνην, ὅστις διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ τόπου διώριζεν ἓνα διοικητὴν ὀνομαζόμενον τουρχιστὶ Μπάσνπογου. Οὗτος ἔδιδε δύω στενοὺς συγγενεῖς, ἀδελφοὺς ἢ υἱοὺς του εἰς τὸν Καπετᾶν—πασᾶ, ὡς ὁμήρους, τοὺς ὁποίους ἐτήρει εἰς τὸν Ναύσταθμον πρὸς διατήρησιν τῶν μεταξύ των συμφωνιῶν, ἥτοι νὰ μὴ συμβαίνουν πειρατεῖαι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ληστεῖαι εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ὁμηροὶ οὗτοι ἦσαν Χριστιανοὶ συγκατένευεν ὁ Καπετᾶν—πασᾶς νὰ τοὺς παραδίδῃ εἰς τὸν Πατριάρχην νὰ τοὺς φυλάττῃ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὑπόχρεως ὧν διὰ πᾶσαν πράξιν.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον Μπάσμπογους ἦτον ὁ Π. Μαυρομιχάλης, καὶ ὡς ὁμήρους εἶχε δόσει τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου καὶ τινα ἄλλον συγγενῇ του. Ὁ δὲ Φλέσας καὶ τινες ἄλλοι ἀδελφοὶ τῆς ἐταιρίας κατῴρθωσαν καὶ διὰ συνδρομῆς τοῦ Παναγ. Σέκερη μέλους τῆς ἐφορείας, ἔχοντες καὶ τὰ χρήματα τῶν συνεισφορῶν, ἐφυγάδευσαν τοὺς ὁμήρους ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον. Ὁ σκοπὸς τοῦ Φλέσα ὡς πρὸς τοῦτο ἦτο διπλοῦς· νὰ ἐνοχοποιήσῃ δηλαδὴ τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν Μαυρομιχάλην διὰ νὰ ἀσπασθῶσι τὸ κίνημα· διότι πολλοὶ ἔλεγον τότε

καὶ ἐγὼ ὅταν ἤμην εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔμαθον, ὅτι καὶ πῶς δὲν ἤρχετο καλὸν εἰς τὸν Πατριάρχην νὰ ἀποφασίσῃ τὸ κίνημα τῆς ἐπαναστάσεως, φοβούμενος νὰ μὴ ἀποτύχῃ τοῦτο ὡς μὴ ὥριμον, καὶ οὕτω χαθῇ ὁ λόκληρον τὸ Ἔθνος· ἂν καὶ ὁ Πατριάρχης εἶχε περὶ τοῦτου κατηχηθῇ, καὶ ἰδίως ὁ ἀρχιερεὺς Δέρκων, μέλος τῆς Συνόδου καὶ στενὸς του φίλος καὶ συμπατριώτης του Πελοποννήσιος, τὸν ἔπειθε νὰ παραδέχεται τὰ τῆς ἐταιρίας, καὶ τὰ τῆς ἐπαναστάσεως, διότι αὕτη ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, καὶ πάντοτε τοῦ ἔλεγε, ὅτι «θὰ ρουφήξωμεν καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγίας »Σοφίας· καὶ ἂν δὲν προφθάσωμεν, θὰ εἴμεθα μάρτυρες »τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ» (β).

Τώρα ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸν Φλέσαν, ὁ ὁποῖος ἔμενε καὶ ἠσύχαζεν εἰς Ἀγρυλὸν, ὡς εἶπομεν. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐλέγοντο πολλὰ περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Κολοκοτρώνη, ὅστις τότε εἰρίσκετο εἰς Μάγνην, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μούρτσινου, ὅτι δῆθεν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν Φλέσαν θὰ τοὺς δολοφονήσῃ ὁ Μαυρομιχάλης. Ἀλλ' ὁ Μαυρομιχάλης δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ κάμῃ τοῦτο, νὰ δολοφονήσῃ δηλ. τὸν Κολοκοτρώνην, ὡς ὁ Πασᾶς ἤθελε, καὶ οἱ ἄλλοι ἀγάδες τῆς Τροπολιτσᾶς, οἵτινες τοῦ ἔγραφον καὶ ἀνθρώπους ἔστελλον ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο. Ἀλλ' ὁ Μπέης δὲν ἐδοκίμασε νὰ κάμῃ τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα καὶ δι' ἄλλους λόγους, καὶ διότι παρέδαινε τοπικᾶς συνειθίας. Εἰς τὴν Μάγνην τὸ ἄσυλον τῶν ξένων εἶναι ἱερὸν καὶ νόμος ἀπαραβιάστος, διότι καὶ αἱ τοῦ τυχόντος τὴν καλύβην ὅστις προφθάσῃ καὶ ἔμβῃ, δύσκολα πλέον παραδίδεται εἰς ἄλλον τινὰ νὰ τὸν κακοποιήσῃ· διότι ὅλη ἡ γενεὰ προκρίνει τὸν ἀφα-

νισμόν της, παρὰ νὰ προδώσῃ τὰς συνηθείας αὐτάς. "Ὅθεν τὰ διαδιδόμενα περὶ τῆς ῥηθείσης δολοφονίας ἤσαν ψευδῆ· ἄλλως τε ἡ οἰκογένεια τοῦ Παναγιώτου Τρουπάκη ἡ Μούρτσινου, ὅπου ἐξενίζετο ὁ Κολοκοτρώνης, ἦτον ἐκ τῶν πρωτίστων τῆς Μάνης καὶ πολὺ δυνατωτέρα τῆς τοῦ Μαυρομιχάλη καὶ στρατιωτικῶς καὶ χρηματικῶς, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐξετάσῃ περὶ τοῦ ξένου, ὅποιασδήποτε τάξεως καὶ ἂν ἦτο, καὶ πρὸ πάντων περὶ τοῦ Κολοκοτρώνη. "Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δολοφονίαν τοῦ Φλέσα, ὑπῆρξε λογομαχία καὶ σύγχυσις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Π. Μαυρομιχάλη, φοβουμένου τὴν κατασκοπίαν τῶν Τούρκων, καὶ λέγοντος πολλὰ λόγια ἐναντίον τοῦ εἰς τὸ φανερόν. "Ἦκουεν ὁμως καὶ τῶν ἀποστόλων τὴν κατήχησιν ὁ Μαυρομιχάλης, καὶ τὰς συμβουλὰς, καὶ πάντοτε ἐγίνοντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τοπικὰ συμβουλία ἀπὸ τοὺς καπεταναίους τῆς Μάνης περὶ τοῦ κινήματος, καὶ ἐμπιστευμένους ἀνθρώπους εἶχε στείλει εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀλλαχοῦ διὰ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ ταῦτα πάντα δὲν ἡρνεῖτο τὴν ἐπανάστασιν. Τὸν δὲ Δημήτριον Δραγῶνα ἀπεσταλμένον ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Φλέσα, ὡς προείπομεν, ἐμάλωσεν ὁ Μπέης, διότι ἦλθε μαζὺ μὲ τὸν Φλέσαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τοῦ εἶπε διὰ τί νὰ τὸν φυλάξῃ εἰς Βοστίσαν, ὥστε νὰ φύγῃ ἀπὸ τῶν προκρίτων καὶ ἀρχιερέων τὴν ἐπιβουλήν, θελόντων νὰ τὸν συλλάβουν καὶ προσέτι εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ σκοτώσῃ τὸν Φλέσαν ἐκεῖ εἰς τὰ καλύβια τοῦ Ἀγρύλου, ὅπου εὕρισκετο. Ὁ δὲ Δραγῶνας ἀκούσας αὐτὰ τὰ θυμωμένα λόγια τοῦ Μπέη ἐσιώπησε, καὶ ἤτοιμάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην. Ὅταν δὲ ὁ Δραγῶνας ἐπλησίαζεν εἰς

Ἄγρυλον, συνέβησαν τὰ ἐξῆς. Κατ'ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Φλέσας εὐρίσκετο εἰς ἓνα μικρὸ σπιτάκι φιλικόν του μεμονωμένον ἀπὸ τὰ ἄλλα καλύβια τοῦ χωρίου Γαρδίχι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Νικήτα. Ἦτον δὲ ἡμέρα βροχερὴ ἀνοιξιᾶτικη, καὶ εἶχε καὶ κατὰ χνιά. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἐσυργιανοῦσεν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ σπητιοῦ, τὸ ὅποιον εἶχε πάτωμα καὶ ἓνα παράθυρον, καὶ ἔβλεπε τὸν δρόμον μακρὰν. Ὁ δὲ ἀδελφός του Νικήτας ἦτον εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ καλυβίου εἰς τὴν γωνίαν, ἐκάθητο πλησίον τῆς φωτιᾶς, τὸν ἐπῆρε ἡ γλάρᾳ, καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἐξαφνα ἐπετάχθη ἀπὸ τὸν ὕπνον τρομασμένος, ἐκινεῖτο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀδελφόν του. Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ λέγει. «Τί ἔχεις, Νικήτα, ὅπου κάμνεις ἔτσι;» Εἶδα ὄνειρον, γέροντα, ἀπεκρίθη, «ὅτι ἓνας μεγάλος μαῦρος σκύλος ἤθελε νὰ σὲ ἀρπάξῃ, καὶ ἤθελα νὰ τὸν ἐμποδίσω μὴ σὲ δαγκάσῃ». «Αἱ! καυμένη, ξέγνοιαστα κοιῖμασαι, εἶπεν ὁ Παπᾶ Φλέσας, καὶ δι' αὐτὸ βλέπεις ὄνειράτα». Ἀφοῦ δὲ μετὰ ταῦτα ἐπέρασεν ὀλίγη ὥρα ὁ Ἀρχιμανδρίτης βλέπει μακρὰν εἰς τὸν δρόμον ἐρχόμενον ἓνα ἄνθρωπον μὲ μαύρην καπόταν. «Νικήτα, τοῦ λέγει, ἔλα ἐδῶ νὰ ἰδῇς τὸν μαῦρον σκύλον, ὅπου ἔρχεται νὰ μὲ δαγκάσῃ». Ὁ δὲ Νικήτας τοῦ λέγει. «εἶναι ὁ Δημήτριος Δραγῶνας»· καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης λέγει. «δὲν ἔρχεται μὲ καλὸν σκοπὸν ἐδῶ, καὶ τώρα τὸ βλέπεις· ἡ ὥρα αὕτῃ δὲν εἶναι διὰ τὸν Δραγῶνα νὰ ἔλθῃ». Ὁ δὲ Δραγῶνας ἐλθὼν ἐχαιρέτισε, καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης θυμωμένα τὸν ἀποπαίρνει καὶ τοῦ λέγει. «Ἀπιστε, τί θέλεις ἐδῶ τέτοια ὥρα! Ἐπίβουλος εἶσαι!». «Ὁχι, γέροντα! ἔχε ὑπομονὴν νὰ σοῦ εἶπω τὶ ἡχολοῦς

»θησε». Τότε διηγήθη τὰ συμβάντα εἰς τοῦ Μαυρομιχάλη, οὕτω πως. «Ὅτι ἐκεῖ εἶπον, ὅτι πρέπει νὰ φονευθῇ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· διότι ἀνακάτωσε τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅτι γράφουν Τούρκοι καὶ Χριστιανοὶ δι' αὐτόν· ὅτι θὰ χαθῶμεν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐδῶ ποῦ μᾶς ἐφορτώθη. Μοῦ εἶπον καὶ ἐμὲ αὐτὰ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν τοὺς ἔδωκα καμμίαν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ σὲ φονεύσω». Αὐτὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα συνέβησαν· καὶ ὅσα λέγουν περὶ δολοφονίας δὲν ἔγειναν μὲ κακὴν προαίρεσιν ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῶν Μαυρομιχαλαίων· ἀλλὰ διότι ἐπροσπάθουν νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν κατασκοπίαν τῶν Τούρκων, οὔτε εἰς τὴν Μάνην ἀνέκαθεν ἐφόνευσαν ξένον (γ).

Περὶ δὲ τῆς φυγαδεύσεως τῶν ὁμήρων ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον εἶπομεν ἤδη. Ὁ υἱὸς λοιπὸν τοῦ Π. Μαυρομιχάλη Γεώργιος, φυγὼν κατέβη εἰς Πελοπόννησον, καὶ ὁ πατήρ του ἐφρόντιζε νὰ τὸν ἀποστείλῃ πάλιν, ἀλλ' αὐτὸς δὲν τὸν ἤκουε, διότι ἦτον ἐνθουσιασμένος διὰ τὴν ἐπανάστασιν. Μετέβη δὲ εἰς Ὑδραν ὅπου ἔκαμε τὸν ἀπόστολον, καὶ παρακίνει τοὺς Ὑδραῖους νὰ ἐπαναστατήσουν. Ἐλέγετο δὲ τότε, ὅτι ὁ Π. Μαυρομιχάλης δὲν ἤθελε τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθινόν. Αὐτὸς συνεβάδιζε μετὰ τῶν προϋχόντων καὶ ἀρχιερέων Πελοποννησίων, οἵτινες ἐσχέποντο νὰ εὗρουν τὸν κατάλληλον καιρὸν διὰ νὰ ἐπαναστατήσουν, προσπαθοῦντες ν' ἀπατῶσι τοὺς Τούρκους, καὶ φροντίζοντες περὶ τῶν μέσων πῶς νὰ ᾔναι ταῦτα ἀφθονα. Εἶχαν δὲ καὶ τὸν φόβον μήπως χάσουν καὶ τὴν ἐξουσίαν, γενομένης τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἀποτυχούσης, καὶ ἐδίσταζον. Ἀλλ' εἶδον ὅτι ἄλλως δὲν ἐγίνετο, καὶ ὅτι ἡ ἐπανάστασις δὲν ὠπισθοδρόμει· διότι διεδόθη παντοῦ,

Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Π. Μαυρομιχάλης ν' ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του Ἀναστάσιον, ὡς ὅμηρον εἰς τὸν Πασᾶ τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ κερδίσῃ οὕτω καιρόν, καὶ νὰ πράξῃ σύμφωνα μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρῦχοντας συναθροιζομένους τότε εἰς Τριπολιτζᾶν, δυνάμει ἐγκυκλίου τοῦ Πασᾶ. Παρήγγειλε δὲ εἰς τὸν Πασᾶ νὰ μὴν ἀκούῃ καὶ πιστεύῃ τὰ σπερμολογήματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἐλπίζων οὕτω ν' ἀπατήσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ διασώσῃ τὸν υἱόν του, ὅπερ δὲν ἡδυνήθη νὰ κατορθώσῃ (δ).

Μετὰ δὲ ταῦτα συνεβιβάσθη μὲ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Φλέσαν. Τότε δὲ ἦλθον καὶ ἄλλοι ἀπόστολοι ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἀπεσταλμένοι, καὶ τὸν ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἡ ἐπανάστασις θὰ γίνῃ καὶ ὅτι θὰ σταλοῦν βοηθήματα βασιλικά ἀπὸ τὴν ὁμόθηρσκον Ῥωσσίαν, καὶ ἄλλα πολλὰ εἶπον πρὸς αὐτόν· καὶ προσέτι, ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μάνην καὶ ὁ ἴδιος ἀρχηγὸς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅστις θὰ φέρῃ θησαυροὺς καὶ αὐτὸς ὁ Μαυρομιχάλης θὰ ᾔναι, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Μάνης, καὶ δι' αὐτοῦ ὅλα θὰ γίνωνται (ε).

Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ Μαρτίου ἐφθασεν εἰς Πόρον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀρμυρὸν τῆς Μάνης καὶ τὸ πλοῖον, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνωτέρω εἵπομεν, μὲ τὰς συνεισφοράς τῶν ὁμογενῶν μας ἀδελφῶν Ἀειθαλιωτῶν καὶ Σμυρναίων καὶ ἄλλων, φορτωμένον πυρίτιδα καὶ μόλυβδον. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἐκυβέρνα ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χριστοδούλου Μέξῃ ἡ Ποριώτου. Μὲ τὸ πλοῖον δὲ τοῦτο ἦλθε καὶ ὁ Διονύσιος Εὐμορφόπουλος εἰς Ὑδραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λαγκάδια, ζητῶν κατὰ πόδας τὸν Φλέσαν. Τὰ πολεμοφόδια ταῦτα παρέλαβεν ἔπειτα ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φλέσα Νικήτας. Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης, ὁ ἀδελφὸς του Ἠλίας, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς Παπαγεωργίου, ὁ Νικήτας Σταματελόπουλος,

καὶ ὁ Π. Κεφάλας, ὅλοι οὗτοι συνήχθησαν εἰς τὸν Ἁγ. Ἰλῖαν, μοναστήριον τῶν Καλαμῶν, καὶ εἰς τὴν Πολιανήν, καὶ ἐκεῖ μετὰ ἐγύριζον κρυμμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐνεργοῦσαν τὰ τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἔκαμον ἀρχὴν τῆς στρατολογίας. Ὄταν δὲ ἐφθασε τὸ πλοῖον εἰς Ἀρμυρὸν, ὡς εἶπομεν, ἔστειλαν ὑπὲρ τοὺς 200 ἄνδρας καὶ κάμποσα ζῶα, ὥστε ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων νὰ φέρῃ ἓν βαρέλιον ζυγίζον 12. ὀκάδας, τὸν δὲ μόλυβδον νὰ τὸν μεταφέρωσι διὰ τῶν ζώων. Τὸ τελωνεῖον τοῦ Ἀρμυροῦ ἀνῆκεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μάνης, καὶ τὰ δικαιώματα εἰσεπράττοντο ὑπὸ τοῦ Μαυρομιχάλη· ὥστε διὰ νὰ λάβουν τὴν ἄδειαν πρὸς παραλαβὴν τῶν πολεμοφοδίων τούτων καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, καὶ διὰ νὰ φέρουν εἰς τὰ πράγματα εὐκολὰ τὸν γέρω Μπέην, ἀπεφάσισεν ὁ Φλέσας, εὐρὼν πρόφασιν τὴν πληρωμὴν τῶν φυλάκων τοῦ τελωνείου, καὶ ἔστειλε μὲ τὸν ἀδελφόν του Νικήταν χιλίους μαχμουτιέδες ἀκεραίους, νόμισμα τουρκικὸν χρυσοῦν ἀξίας 25. γροσίων, διότι τότε εἶχε διαφημισθῇ, ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἔφερε τὰς συνεισφορὰς ὅλας τῆς εταιρίας, καὶ ἦτον ἀνάγκη νὰ δοθῶν εἰς τὸν Μαυρομιχάλην χρήματα διὰ νὰ μοιράσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς Μανιάτας· ἐπειδὴ ὁ Χριστόφορος Περαιβὸς δὲν ἔδοσεν εἰς τὸν Μαυρομιχάλην, εἰμὴ μόνον 2,000 γρόσια ἐκ τῶν 40,000, τὰ ὅποια ἔλαβε νὰ παραδώσῃ πρὸς αὐτόν. Ἀφοῦ δὲ ὁ Μπέης ἔλαβε παρὰ τοῦ Νικήτα τὰ χρήματα, ἔγραψε πρὸς τὸν ἀδελφόν του Κατσῆν, ὅστις ἦτον ἐπὶ τῶν τελωνείων, νὰ δώσῃ τὴν ἄδειαν τῆς παραλαβῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν πολεμοφοδίων εἰς τὸν προφήτην Ἰλῖαν, ἀφοῦ κρατήσῃ ἀνάλογον μέρος ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν

ἐπανάστασιν τῆς Μάνης. Εἰς δὲ τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς μεταφορὰν τῶν πολεμοφοδίων, ἐπιστρέφοντας, συνέβη τὸ ἐξῆς γεγονός. Ὅταν δηλ. ἔφθασαν ἔξω ἀπὸ ταῖς καμάραις τῶν Καλαμῶν, εἰς τὸ ἐκεῖ πηγάδιον, ἕνας ἐκ τῶν Ἑλλήνων, εἴτε διὰ νὰ ἀκουμβήσῃ τὸ βαρέλιον τὸ ὁποῖον ἔφερεν, εἴτε διὰ νὰ ἀνασάνῃ ἀπὸ τὸ βάρος, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, θέλων νὰ καταβιβάσῃ τὸ βαρέλιον, δὲν τὸ κατώρθωσε, διότι τοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ κατέπεσεν ἐπάνω εἰς τὰς πέτρας, ἐλύθησαν τὰ σφάνιά του, ἐχύθη ἡ πυρίτις καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ, καθὼς καὶ ἡ δόγαις τοῦ βαρελίου· διότι ἦτο νύκτα σκοτεινὴ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν μαζώξῃ. Ἀφοῦ δὲ ἐξημέρωσεν, ὁ σεήζης (ἵπποκόμος) τοῦ Βόηβοντα, τοῦρκος, ἔφερεν εἰς τὸ πηγάδιον τὸ ἄλογον τοῦ ἀγᾶ του διὰ νὰ τὸ ποτίσῃ, ὅπου ἰδὼν τὴν πυρίτιδα χυμένην, ταῖς δόγαις καὶ πατήματα πολλῶν ἀνθρώπων ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον, ἔδραμεν ἀμέσως καὶ εἰδοποίησε τὸν κύριόν του, καὶ τοῦ εἶπε νὰ ὑπάγῃ νὰ ἴδῃ ἐκεῖ καὶ ὁ ἴδιος. Ὁ δὲ Βόηβοντας, Ἀρναούτογλους καλούμενος, μεταβάς καὶ ἰδὼν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ὥς ἦτον ἐπόμενον, ὑπόπτευσε πολλά· ἔστειλεν ὁμως ἀμέσως, συνέλαβε τοὺς προκρίτους ὅλους τῶν Καλαμῶν καὶ τοὺς ἐφυλάκισε, καὶ διὰ τὰς ὑποψίας του ταύτας, καὶ διότι, προχωρούσης τῆς ἡμέρας, εἶδε μακρὰν καὶ τοὺς φορτωμένους τὴν πυρίτιδα Ἑλλήνας καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, τὰ φέροντα τὸν μόλυβδον, οἵτινες ἐκόλλαγαν τὸ βουνὸν διευθυνομένοι πρὸς τὸ μοναστήριον καὶ τὴν Πολιανήν, διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ περάσουν διὰ νυχτὸς ἐκεῖθεν. Τότε ὁ Βόηβοντας ἠρώτησε τοὺς συλληφθέντας προκρίτους· «τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτοὶ ὅπου ὑπάγουν ἐπάνω ἐκεῖ;»

Ἐκεῖνοι δὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι εἶναι ἀγωγιᾶται καὶ βαγιάδες καὶ ὑπάγουν φορτωμένα τὰ ζῶά των λάδι καὶ ἄλας νὰ πιάσουν τὰ πρόβατά των. Οὕτω τότε ἐσυνεθίζετο· ὅταν οἱ ποιμένες ἔκαμναν ἀρχὴν νὰ ἀρμέξουν τὰ πρόβατά των, ἐχρειαζόντο τὸ ἄλας διὰ νὰ ἀλατίσουν τὸ τυρίον των. Ἡ πρόφασις αὕτη τῶν προκρίτων ἦτο κατάλληλος· ὁ Βόηθοντας ὅμως δὲν τοὺς ἐπίστευσεν, ἀλλὰ τοὺς ἐστείλεν εἰς τὴν φυλακὴν. Τότε οὗτοι εἰδοποίησαν κρυφίως τοὺς Ἑλληνας, τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸν Προφῆτην Ἡλίαν, περὶ τῆς φυλακίσεώς των.

Ὁλη δὲ ἡ ἐνέργεια τότε τῆς ἐπαναστάσεως ἐγίνετο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου ἦτον ὁ ἴδιος Ἀρχιμανδρίτης· διότι ἔδειξε πολὺ πνεῦμα καὶ ἔκτατον δραστηριότητα, καὶ κατ' ἀρχάς εἶχε τόσην πειθὴν εἰς τὰς ὁμιλίαις του, ὥστε ἐπίστευε πολλάκις καὶ ὁ ἴδιος τὴν ἀπάτην ὡς πρᾶγμα.

Οἱ δὲ καπεταναῖοι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὸν Ἅγιον Ἡλίαν, ἅμα ἔμαθον τὴν φυλάκισιν τῶν προκρίτων, ἐμηχανεύθησαν τὸ ἐξῆς πρὸς ἀπόλυσίν των. Ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς γράμμα ἀπειλητικόν, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους κατοίκους τῶν Καλαμῶν, νὰ τοὺς στείλουν 2,000 (ταεῖνια) ψωμί, 2,000 ζευγάρια τσαρούχια, 4,000 δεκάρια φουσέκια, καὶ 4,000 ἀτζαλόπετραις ἐντὸς 5 ἡμερῶν, εἰ δὲ μὴ, θὰ καταιβοῦν νὰ χάψουν τὴν πόλιν καὶ αὐτοὺς θὰ τοὺς πάρουν αἰχμαλώτους. Οἱ δὲ φυλακισθέντες πρόκριτοι, λαβόντες τὸ γράμμα, ἀπέστειλαν αὐτὸ εἰς τὸν Βόηθοντα, διοικητὴν ὄντα, ὅστις ἀναγνώσας αὐτὸ ἐφοβήθη, ἀπεφυλάκισιν αὐτοὺς καὶ τοὺς συνήθροισεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου

τοὺς ἠρώτησε τί συμβαίνει, καὶ τί εἶναι ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ μοναστήριον ὅπου βλέπει μὲ τὸ τηλεσκόπιον, τότε οἱ πρόκριτοι εἶπον, ὅτι οἱ φαινόμενοι ἐκεῖ ἄνθρωποι εἶναι κλέπται. Ἐπειτα τοὺς ἠρώτησε καὶ πόσοι συμπεραίνουσιν ὅτι νὰ ᾔηται, καὶ αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν γνωρίζουσιν, ἀλλὰ ἐκ τῶν γραφομένων εἰς τὸ σταλὲν γράμμα των φαίνεται. Ἐπειτα δὲ τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ στείλῃ νὰ φέρῃ τὸν ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου, Κύριλλον καλούμενον, διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ πάντων ἀπὸ αὐτόν. Τότε ὁ Βόηβοντας ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τὸν ἡγούμενον, ὁ ὁποῖος ἐλθὼν καὶ ἐρωτηθεὶς, ἀπεκρίθη ἀόριστα καὶ εἶπεν, ὅτι εἶναι ἕως 2,000, καὶ ὅλον ἓνα ἔρχονται καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὰ βουνά. Ἀμέσως δὲ τότε ὁ Βόηβοντας προσεκάλεσε καὶ τοὺς ἄλλους τούρκους καὶ τὸν Μπουλούμπασιν, εἰρηνοφύλακα, χασὰν Κοκίνην, ἔχοντα ὑπὲρ τοὺς 100 στρατιώτας τούρκους καὶ μένοντα ἐκεῖ, ὅπως ἐμποδίζῃ τοὺςμανιάτας νὰ μὴ ἔρχεται κανεὶς, ἄνευ ἀδείας, εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ δὲ Βόηβοντας ἠθέλησε τότε νὰ ὀπλίσῃ τοὺς ραγιάδας καὶ νὰ τοὺς ἀποστείλῃ μετὰ τῶν ἄλλων τούρκων πρὸς καταδίωξιν τῶν κλεπτῶν διὰ νὰ τοὺς διώξουν ἐκεῖθεν. Ἀλλ' οἱ πρόκριτοι προσποιηθέντες φόβον πολὺν εἶπον πρὸς αὐτόν ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι φαίνεται μόνοι των, θὰ ἔχουν καὶ ἄλλας δυνάμεις, τίποτε Φράγκους, καὶ ἡμεῖς ὅλοι δὲν εἴμεθα, εἰμὴ μόνον 300, ὥστε ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν θὰ τοὺς κάμωμεν τίποτε, θὰ μᾶς σκορπίσουν, θὰ μᾶς σκοτώσουν, θὰ ἔμβουν εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ τὴν κάψουν, αὐτὰ δὲ ὅλα θὰ ἀκουσθοῦν, καὶ θὰ φέρουν ἐντροπὴν εἰς τὸ Ντοβλέτι (βασιλείαν). Ὅθεν ἡ ἐνδοξότης σου καλὸν εἶναι νὰ γράψῃ γράμμα

εἰς Μάνην τοῦ Πετρόμπεη, ὡς ἀνθρώπου τοῦ Ντοβλετιοῦ, νὰ στείλῃ δύναμιν. Τοῦτο δὲ ἔλεγαν, διότι ὅσα ἐγίνοντο εἰς Καλάμας ὁ Ἀρναούτογλους τὰ ἔγραψεν εἰς τὸν Πασᾶ, ἀλλὰ τὰ γράμματα τὰ ἐμπόδιζον οἱ ἐπαναστᾶται καὶ δὲν ἐπήγαινον. Ὅθεν βιασμένοι, κατέφυγον εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Π. Μαυρομιχάλη. Τότε ὁ Βόηβοντας ἔγραψεν εἰς τὸν Μαυρομιχάλην νὰ τοῦ στείλῃ ἐκ Μάνης δύναμιν στρατιωτικὴν, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, καὶ εἰ δυνατόν νὰ φθάσῃ καὶ ὁ ἴδιος, διότι ἦλθον κλέπται καὶ φοβερίζουν νὰ ἔλθουν μέσα εἰς τὰς Καλάμας. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας, ἤτοι τῇ 19 Μαρτίου 1821, ἔστειλεν ὁ Μαυρομιχάλης τὸν υἱόν του Ἑλίαν μὲ 150 σχεδὸν Μανιάτας. Οὗτοι δὲ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰς δυνατωτέρας οἰκίας τῶν Καλαματιανῶν Χριστιανῶν. Τότε ἀμέσως οἱ Τούρκοι συνῆλθον εἰς συμβούλιον μόνοι των, καλέσαντες καὶ τὸν Ἑλίαν ὡς ἄνθρωπον τῆς ἐξουσίας. Συσκεφθέντες δὲ εὗρον εὐλογον νὰ γράψουν πάλιν τοῦ Μπέη ν' ἀποστείλῃ καὶ ἄλλην δύναμιν περισσοτέραν τῆς πρώτης, καὶ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ καὶ ὁ ἴδιος. Ὁ Ἑλίας ἔγραψεν εἰς τὸν πατέρα του μὲ πεζὸν χριστιανὸν, ὅτι τώρα εἶναι καιρὸς νὰ εἰδοποιήσῃ ὅλα τὰ καπετανάτα τῆς Μάνης νὰ ὀπλισθῶσι καὶ νὰ ἔλθουν παρρησία, καὶ, ἐπὶ τῷ προσχήματι τούτῳ, ἄρχεται ἡ ἐπανάστασις.

Ὁ δὲ Π. Μαυρομιχάλης, λαβὼν τὰ δευτέρα γράμματα τῶν Τούρκων, καὶ τὴν παραγγελίαν τοῦ υἱοῦ του, ἀμέσως εἰδοποίησεν ὅλους τοὺς καπεταναίους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐτοιμοὶ διὰ τὴν ἐπανάστασιν. Εἰδοποίησαν δὲ καὶ τὸν Κολοκοτρώνην, εὐρισκόμενον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μούρτζινου, καὶ τότε ἐν ἀκαρεῖ διεδόθη καθ' ὅλην

τὴν Μάνην ὅτι ἐξεστράτευσαν ὁ Μπέης, ὁ Κολοκω-
 τρώνης, ὁ Μπούρτζινος, οἱ Καπετανάκιδες, οἱ Κουμουν-
 δουράκιδες καὶ οἱ λοιποὶ καπεταναῖοι ἅπαντες. Τοιου-
 τοτρόπως λοιπὸν ἤρχοντο κατὰ τὰς 22 Μαρτίου. Ὁ
 δὲ Βόηβοντας καὶ οἱ λοιποὶ Τοῦρκοι ἠτοίμασαν τὴν ὑ-
 ποδοχὴν τοῦ Μπέη φανερὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῶσιν ὡς δύ-
 νάμιν τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ καὶ
 πρὶν φθάσουν οἱ καπεταναῖοι εἰς Καλάμας, ἀνεχώρησεν
 ἀπὸ τὴν πόλιν ἓνας τοῦρκος, γνωστὸς εἰς τὴν πατρί-
 δα του Κορώνην, σκόπεύων ν' ἀποφύγῃ τὰ ἐνδεχόμενα
 κακὰ, τὰ ὅποια ἡ ὥρα ἔφερε καὶ κατεῖχον εἰς ἀνη-
 συχίαν τοὺς συλλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ τοῦρκος
 αὐτὸς ὠνομάζετο Μουράτης, ἔχων μαζὺ καὶ τὴν θυγα-
 τέρα του. Ἐνας δὲ ἐκ τῶν Καλαματιανῶν, τρέχων ὑ-
 πῆγεν εἰς τοὺς κατέχοντας τὸν Προφῆτην Ἑλίαν κα-
 πεταναίους, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι οἱ Τοῦρκοι φεύ-
 γουν. Τότε ἔσπευσαν οἱ δύο ἀδελφοὶ Φλέσαῖοι, Ἑ-
 λίας καὶ Νικήτας, ὁ Νικήτας Σταματελόπουλος, ὁ Π.
 Κεφάλας καὶ ὁ γέρων Ἀναγνωσταρᾶς Παπαγεωρ-
 γίου, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φλέσας καὶ οἱ λοιποὶ, ἐπρόφ-
 θασαν τὸν εἰρημένον τοῦρκον Μουράτην κατὰ τὴν θέ-
 σιν Φραγκοπήγαδον, ὅχι πολὺ μακρὰν τῶν Καλαμῶν,
 τοῦ ἐφώναξαν νὰ σταθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ ὅπου ἦσαν
 οἱ καπεταναῖοι· ἀλλ' αὐτὸς παρήκουσε καὶ ἀντέστη,
 καὶ οὕτως ἐφόνευσαν αὐτόν, τὴν δὲ θυγατέρα του ἤχ-
 μαλώτισαν· καὶ ἐπειδὴ ἦτο νέα καὶ ὠραία, τὴν παρέ-
 δσαν εἰς τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, ὡς σεβασμιώτερον καὶ
 προχωρημένον εἰς τὴν ἡλικίαν.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἐπίασαν οἱ Ἕλληνες
 τὰ χαλύβια τῶν Καλαμῶν. Τούτων οὕτω γενομένων,

οἱ ἐν Καλάμαις Τοῦρκοι ἔχασαν τὰς ἐλπίδας των, μετέβαλον τὰς σχέσεις των καὶ εἶχον φόβους περὶ τοῦ μέλλοντός των· δὲν ἐγνώριζον δὲ τί ἐμελλε νὰ γίνη ἀπὸ τὴν συρροὴν τῶν ἐρχομένων καὶ τῶν περιμενομένων ἀκόμη Μανιατῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ φίλου των Μπέη, καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τοὺς πύργους των.

Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν ἦλθεν ὁ Π. Μαυρομιχάλης μετὰ τῶν λοιπῶν, ὡς εἴρηται, ἀφώπλισαν τοὺς Τούρκους, παραδοθέντας πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ φυλάξῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν των. Οὕτω ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπαναστάσεώς μας κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Πελοποννήσου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐψάλη δοξολογία εἰς τὸν ποταμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Φλέσας ἀπέστειλε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀρχαδίους, προτρέπων αὐτοὺς εἰς ἐπανάστασιν. Κατόπιν δὲ μετέβη καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Ἀρχαδίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀνδρίτζαιναν, τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ὀλυμπίας, μὲ πολλοὺς ἄλλους καπεταναίους, συλλέγων στρατεύματα, μετὰ τῶν ὁποίων ἦλθεν εἰς Καρύταιναν. Ἐντεῦθεν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Βέρβαινα, ὅπου διὰ διπλωμάτων, τὰ ὅποια ἐξέδωκεν, ὡς ἐπίτροπος τῆς σεβ. Ἀρχῆς καὶ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς, ἐπροβίβασε πολλοὺς καπεταναίους. Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν κατέβη εἰς Ἀργολίδα, ὅπου εἶχε συστηθῇ, τὸ γραφεῖον τὸ λεγόμενον τῆς ἐνεργείας (κα γ γ ε λ α ρ ί α), εἰς τὸ Ἄργος ἔνθα ἐτακτοποίησε τὰ πάντα, καὶ ὕστερον ἀν-

ἐχώρησεν εἰς Κόρινθον, καθ' ὃν καιρὸν ὁ τοῦρκος Κεχαγιαῖς ἐπορεύετο μετὰ στρατοῦ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Κόρινθον, ὅπως τοῦ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν. Τότε συνήλθον ὅλοι οἱ ἐκεῖ εὑρεθέντες καπεταναῖοι διὰ νὰ καταλάβουν μερικὰς στενάς θέσεις, καὶ νὰ προσβάλῃσι τὸν Κεχαγιαῖν διὰ νὰ μὴ κατορθώσῃ καὶ ἐνθῇ μετὰ τῆς φρουρᾶς τῆς Κορίνθου. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τότε ἐφυγον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Διὰ τοῦτο ὁ Φλέσας θυμώσας ἔβαλε φωτιὰν καὶ ἔκαυσε τὰ παλάτια τοῦ Κιαμίλ-μπέη, τὰ ὅποια ἦσαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Κορίνθου, διὰ νὰ καταστήσῃ ἐνόχους τοὺς ἐκεῖ Ἕλληνας. Πρὶν δὲ εἰσελθουν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ Φλέσας ὑπεχώρησεν εἰς Σόφικόν, ὅπου κατέλαβε τὸν ἐκεῖ ὄντα πύργον, χρησιμεύοντα εἰς πολλοὺς Ἕλληνας ὡς ὀχύρωμα, μὴ θέλοντας νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν πόλεμον, ἐδίωξε τοὺς κεκλεισμένους ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐντὸς εὑρεθέντα πράγματα διεμοίρασεν εἰς τοὺς στρατιώτας.

Τὸν δὲ εἰρημένον Κεχαγιαῖν ἐκ τῆς Κορίνθου ἐκστρατεύσαντα εἰς Ἄργος παρηκολούθει ὁ Φλέσας, ὅστις ἐλθὼν ἐκλείσθη εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀργους, κατεχόμενον τότε ἀπὸ τὸν λόχον τῶν Ὑδραίων καὶ Πελοποννησίων, ἀρχηγὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Ὑδρας Ἰωακείμ ἐκ Μπερτζοβάς, καὶ ὁ Πλατανίτης ἐκ τοῦ Πλατάνου τῆς Κυνουρίας, καὶ ἀπὸ ἄλλους καπεταναῖους τῆς Ἀργολίδος, καὶ ἐκεῖ ἐπολέμησεν. Ἐκεῖθεν πάλιν, χάριν τῆς ἐπαναστάσεως, μετέβη εἰς τὴν Καρύταιναν, καὶ ἔπειτα ἐξεστράτευσεν πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὰ μεγάλα Δερβαίνια, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν εἰσβολὴν Τούρκων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Ὑψηλάντη εἰς Βέρβαινα, ἦλθε καὶ ὁ Φλέσας ἐκεῖ πρὸς ὑποδοχὴν του.

Ἐντεῦθεν ἐπέραςεν εἰς τὰ Τρίκορφα, καὶ πάλιν εἰς τὰ Δερβαίνια. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως μετέβη ἐκεῖ, καὶ κατόπιν μετέβη εἰς Ἀργολίδα, καὶ ἦτο παρὼν εἰς τὴν πτῶσιν τῆς Κορίνθου. Μετὰ ταῦτα δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀ΄ Συνέλευσιν τῆς Πιάδας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέρος ὡς πληρεξούσιος· κατόπιν δὲ ἐγένετο γερουσιαστῆς τῆς Πελοποννήσου.

Κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη εἰς Πελοπόννησον, ἐξεστράτευσεν καὶ αὐτὸς κατ' αὐτοῦ. Εὐρεθεὶς δὲ εἰς Ἀχλαδόκαμπον, ἔλαβε μέρος εἰς τὰ γενόμενα ἐκεῖ συμβούλια περὶ τῶν ληπτέων μέτρων μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ λοιπῶν. Μετὰ ταῦτα ἐπολέμησεν εἰς Μαλανδρίνου μετὰ τοῦ Κολοτρώνη, ἔπειτα μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου εἰς Ἁγίον Σώστην καὶ Ἀγιονόρι, ὅπου καὶ ἡρίστευσεν τῇ 28 Ἰουλίου 1822. Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἐπέραςεν μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου εἰς Περαχώραν, ὅπου ἐπολέμησεν τὰ λείψανα τοῦ Δράμαλη. Μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Γερουσίαν· κατόπιν δὲ κατέβη εἰς τὴν Συνέλευσιν τοῦ Ἀστρους, ὅπου ἐξελέχθη καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν. Πρὶν δὲ ἐκστρατεῦσῃ κατὰ τοῦ Ἰμβραίμ, εἶχε δύο ὑπουργεῖα, τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ τὸ τῆς Ἀστυνομίας.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φλέσας, βλέπων τὸν ἐσωτερικὸν κίνδυνον καὶ τὴν δειλίαν τῆς Πελοποννήσου, τὴν διαίρεσιν τῆς διοικήσεως, τὴν δειλίαν τῶν στρατιωτῶν καὶ καπεταναίων Ῥουμελιωτῶν, τῶν παρευρεθέντων τότε εἰς Πελοπόννησον, τὴν ἐν γένει δυσαρέσκειαν τῶν Πελοποννησίων διὰ τὰ προγενέστερα κακὰ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, καὶ διὰ τὴν μὴ ἀπόλυσιν τῶν ὀπληρχηγῶν ἀπὸ τὴν Ὑδραν, τὴν καταδρομὴν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς

Πελοποννήσου, τὴν ἐξορίαν τοῦ Ζαίμῃ, Λόντου, Νικη-
ταῖ καὶ λοιπῶν, τὰς νίκας τοῦ Ἰμβραϊμ-πασᾶ εἰς ὅλας
τὰς μάχας, τὰς ὁποίας εἶχε συγκροτήσει ἕως τότε με-
τὸς Ἑλλήνων· ταῦτα ὅλα βλέπων, ἐπρότεινεν εἰς τινα
συμβούλια πολιτικά, γένόμενα εἰς Ναύπλιόν, νὰ ἀπο-
λύσουν τοὺς ὀπλαρχηγούς, νὰ γίνη γενικὴ ἀμνηστία,
καὶ νὰ κινηθοῦν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ὅλοι οἱ Ἕλληνες·
διότι προβλέπων τὴν καταστροφὴν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν
σύντομον ἀναρχίαν, εἶχε μετάνοήσῃ διὰ τὰς πρότερον
πράξεις καὶ ἐνεργείας τοῦ πρὸς καταστροφὴν τῶν λέ-
γομένων ἀνταρτῶν. Ἀλλ' ἂν καὶ ἦτον ὑπουργὸς δὲν
εἰσηκούσθη, διότι ὁ Κουντουργιώτης δὲν ἤθελε νὰ συγ-
κατανεύσῃ ποτὲ ν' ἀπολυθοῦν οἱ ἐν Ὑδρᾷ φυλακισμέ-
νοι, ἐμποδιζόμενος ὑπὸ τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ φοβού-
μενος μὴ χάσῃ τὴν ἐξουσίαν· διότι μετὰ τὴν ἐλευθε-
ρίαν τῶν κρατουμένων, τὸ ἔθνος ἤθελεν ἔλθῃ εἰς Συ-
νέλευσιν διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας του, καὶ ἰδίως
τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῆς Πελοποννήσου, τὴν ὁποίαν,
ὥς προζέπομεν, οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ εἶχον κατα-
στρέψει.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Φλέσας ἀπέτυχεν εἰς τὰς συμβου-
λάς του, ἀπαφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ ἴδιος διὰ νὰ σώ-
σῃ τὸν τόπον, ὑποσχόμενος ὅτι, ἂν τοῦ ἔδιδον τὴν γε-
νικὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκστρατείας κατὰ τῶν Ἀράβων,
ἤθελε φέρεῖ ἀποτέλεσμα. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον
εἶχε συνεργούς καὶ τὸν Βρεσθένης ἐπίσκοπον, πρόε-
δρον τότε τῆς Βουλῆς, τὸν Κωνσταντῖνον Μαυρομιχά-
λην καὶ τὸν Α. Σπηλιωτάκη, καὶ ἄλλους ἀκόμη. Διὰ
δὲ τῶν ἐνεργειῶν τούτων καὶ ἄλλων, ἐκ τῶν ἐν τοῖς
πράγμασι, πρὸ πάντων ὅμως τοῦ νεωστὶ γαμβροῦ του

ἐπ' ἀνεψιᾷ Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη, καὶ διότι τὸ
κόμμα τοῦ Κουντουριώτη εἶχε πολὺ ἀδυνατίσει, ἀπο-
τυχὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἰμβραίμ ἐκστρατείαν του, ἀπε-
φάσισε τὸ Ἐκτελεστικὸν καὶ ἡ Βουλὴ νὰ τοῦ χορηγήσῃ
τὰ μέσα ὅπως μισθώσῃ στρατεύματα Ῥουμελιώτικα
καὶ Πελοποννησιακὰ, καὶ, περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου 1825,
διωρίσθη γενικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας ταύτης.
Μετὰ δὲ τὸν διορισμὸν του, ἀμέσως ἐξέδωκεν ἐκ Ναυ-
πλίου διαταγὴν καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, καὶ
ἔγραψεν εἰς πολλοὺς καπεταναίους φίλους του. Τὰ δὲ
στρατεύματα καὶ τὰ Πελοποννησιακὰ καὶ τὰ τῆς χέρ-
σου Ἑλλάδος ἦσαν τότε ἀκόμη εἰς τὰς θέσεις των
ὕπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ὑδραίου Κυριακοῦ Σκούρτη.
Ὑπῆρχον καὶ ἐν Πάτραις προσέτι στρατεύματα, περὶ
τῶν ὁποίων ὁ Φλέσας εἶχεν ἐλπίδας, διότι ἦσαν ὑπὸ μι-
σθὸν τῆς Διοικήσεως, καὶ εἶχον ἔλθει ἀπὸ τὴν Στερεάν
καὶ ἀπὸ ἄλλα μερὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καταβάλλῃ ἡ
Διοίκησις τοὺς λεγομένους τότε ἀντάρτας. Τὰ στρα-
τεύματα ταῦτα εἶχεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ὁ Γεώργιος
Κουντουργιώτης, πρόεδρος ὧν τότε τοῦ Ἐκτελεστικοῦ,
διώρισε καὶ στρατάρχην τὸν εἰρημένον Σκούρτην, ὅτε
ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Ἰμβραίμ. Ἀλλ' ἡ ἐκστρατεία
αὕτη δὲν ἐπέφερεν, ὡς ἐρρέθη, τὸ παραμικρὸν ἀποτελέ-
σμα, διότι ἐδαπάνησαν τὸ πρῶτον Ἀγγλικὸν δάνειον εἰς
τὴν καταστροφὴν τῶν ἀνταρτῶν, καὶ ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ
ἐχθροῦ, ἐνισχυθέντος ἀπὸ τὰς νίκας αὐτάς. Ἐπειδὴ εἰς
τὰς μάχας ἐκείνας τὰς ἀτυχεῖς, ἦσαν πολλοὶ ἐπίσημοι
καπεταναῖοι καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ὁ ὑπουρ-
γὸς τοῦ πολέμου, ἀρχιερεῖς, βουλευταὶ καὶ πολλοὶ
ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρες, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἔπεσαν

νικημένοι· καὶ αἰχμάλωτοι εἰς τὸν Ἰμβραῖμ. Τὸ δὲ χεῖριστον πάντων εἶχον παραδοθῆ τότε ὑπὲρ τὰς 2000 Ἑλληνες εἰς τοὺς παλαιοὺς Ναβαρίνους μετὰ τῶν στρατηγῶν των καὶ τῶν ὀπλῶν των εἰς τὸν νικητὴν Ἰμβραῖμ-πασᾶ. Αὕτη ἡ ἀποτυχία ἐπέφερε καὶ τὴν δειλίαν. Ἀφοῦ δὲ πλέον εἶδον ὅτι νικῶνται, συνεννοήθησαν ὅλοι οἱ καπεταναῖοι τῆς Ῥούμελης νὰ ἐξέλθουν τῆς Πελοποννήσου, καὶ οὕτως ἀπέτυχεν ἡ ἐκστρατεία τοῦ Γεωρ. Κουντουργιώτου, καὶ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, οἵτινες ἔφυγον λυπημένοι διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ὑδραν καὶ τὸ Ναύπλιον, καὶ τότε εὗρε καιρὸν ὁ Ἀρχιμανδρίτης μὲ τὴν φατρίαν του καὶ ἐνήργησεν ὡς ἀνωτέρω.

Ὁ δὲ Φλέσας σκοπὸν εἶχε νὰ δυνηθῇ νὰ κάμῃ μίαν δύο μάχας, καὶ ἂν ἐφαίνετο νικητὴς τοῦ Ἰμβραῖμ, νὰ ζητήσῃ ἔπειτα τὴν ἀπόλυσιν τῶν φυλακισμένων, καὶ τὴν συγχώρησιν τῶν ἐξορίστων, καὶ ἰδίως τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, τὸν ὁποῖον ἤθελεν ὡς μᾶλλον δυνατόν καὶ συντελεστικὸν εἰς τὸν σκοπὸν του. Ἐπεθύμει δὲ προσέτι νὰ φανῇ ὅτι αὐτὸς ἐπέβαλε τὴν θέλησιν εἰς τὸν Κουντουργιώτην καὶ λοιποὺς, ἐλευθερόνων τοὺς φυλακισμένους· τοιοῦτοτρόπως ὑπεχρέονε τοὺς ἀντάρτας καὶ τοὺς ἑκαμνε συντρόφους του. Μάλιστα τότε εἶχεν ἀρχίσει μετὰ τῶν ἀλληλογραφία, καὶ ἰδίως μὲ τὸν Ἀνδρέαν Ζαΐμην καὶ Ἀνδρέαν Λόντον, οἵτινες τότε εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν ἐξορίαν, ἀλλ' ἐκρύπτοντο εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τὰ δάση τῶν Καλαδρύτων.

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης ὑπέσχετο εἰς τοὺς συγγενεῖς του Μαυρομιχαλέους ὅτι γρήγορα θὰ ἐλευθερώσῃ τὸν

Γεώργιον Μαυρομιχάλην, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰμβραῖμ ἐκράτησε παρὰ τὴν συνθήκην τοῦ Νεοκάστρου.

Τούτων δὲ γενομένων, ὁ Φλέσας ἐγένετο τότε ὁ δυνατώτερος ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ αὐτὸν πρὸς πολλοὺς φίλους τοῦ ἐξωμολογήθη, καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆγε μὲ τὴν ἀπόφασιν, ἥ νὰ θυσιασθῇ, ἥ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἑνδοξὸν ὑπόσχεσίν του, τὴν ὁποίαν ἐδοσεν, οὐ μόνον ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τοῦ Ἑθνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν σῶμα.

Τότε δὲ μάλιστα ὑπῆρχε καὶ πολιτικὴ ἐξωτερικὴ ραδιουργία καὶ ἰδίως Γαλλικὴ, διὰ νὰ μᾶς φέρουν Γάλλον βασιλέα. Ἦλθε δὲ προσέτι τότε καὶ ὁ Γάλλος στρατηγὸς Ῥὸς, τοῦ ὁποῖου ἡ ἔλευσις ἐγίνε γνωστὴ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οὗτος εἶχε πλειότερας ἐλπίδας εἰς τὴν Πελοπόννησον νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του, ἔχων βοηθοὺς εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην καὶ τὸν Ἰωάν. Κωλέτην, καὶ διὰ τούτων ὑπεστηρίζετο ὁ σκοπὸς του. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε μὲ τὰ σωστά της νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἑλληνας, εἶχε προλάβει, καὶ δὲν εὗρον τόσῃν ὑποδοχὴν οἱ Γάλλοι, ἂν καὶ ὁ Ῥὸς διεμοίρασε δωρεὰν πολλὰ ὠρολόγια καὶ πιστόλια, ἐλπίζων διὰ τῶν δωρεῶν τούτων νὰ ἐλκύσῃ τοὺς Ἑλληνας. Ταῦτα δὲ πάντα φαίνονται ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Αἱ δὲ ἐπαρχίαι τῆς Πελοποννήσου, πρὸ τῆς ἐκστρατείας ταύτης, εἶχον παρακινηθῇ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν τῆς εἰρημένης πατρίδας νὰ ἐκλέξωσι πληρεξουσίους πρὸς ἐκλογὴν βασιλέως, καὶ κάτωθεν βλέπει ὁ ἀναγνώστης μίαν τοιαύτην ἀναφορὰν καὶ τὸ πληρεξούσιον τῆς Ἐπαρχίας Ἀργους. (6'.)

Ἡ ἀναφορὰ αὕτη εὐρέθη εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Βλάσι-
δων, καὶ τὴν καταχωρίζομεν διὰ νὰ ἰδῶσιν οἱ μεταγε-
νέστεροι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὰ συμβάντα ταῦτα ἐγαργάλισαν τὴν φιλαδοξίαν
τοῦ Φλέσα, θέλοντος νὰ ἀποδειχθῇ δυνατὸς εἰς τὴν
πατρίδα του, εἰς ἐνδεχομένην ἔλευσιν βασιλέως. Κατὰ
δυστυχίαν ὁμως τὰ στρατεύματα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος
ιδόντα τὴν δύναμιν τῶν Τούρκων, καὶ ἐλθόντα εἰς πάλ-
λεμον πρὸς τὸν Ἰμβραῖμ καὶ νικηθέντα, ἀπεφάσισαν,
ὡς προείπομεν, ν' ἀναχωρήσουν, εὐρόντες αἰτίαν, ὅτι
οἱ Πελοποννήσιοι τοὺς ἐχθρεύοντο καὶ τοὺς ὑποπτεύον-
το διὰ τὰ κακὰ, τὰ ὅποια ἔκαμον κατὰ τὴν διάρκειαν
τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, καὶ προσέτι παρακινούμενοι καὶ
ἀπὸ τὴν φατρίαν τὴν Γαλλικὴν. Ἐνεκα δὲ τούτου ἤρχι-
σαν οἱ σύντροφοὶ των Πελοποννήσιοι νὰ τοὺς ἐγκαταλεί-
πουν. Τότε δὲ καὶ ὀλίγον ἀκόμη πρότερον τοῦ θανάτου
τοῦ ὑπουργοῦ Ἀναγνωσταρᾶ εἰς τὴν Σφακτηρίαν, ἐφά-
νη παρρησία πνεῦμα ἰσχυρὸν, ἀπαιτοῦν τοὺς φυλακι-
σμένους ἀρχηγούς, τὸ ὅποῖον ἤθελον καὶ οἱ τῆς Στε-
ρεᾶς καπεταναῖοι, καὶ ἀναφορὰν προσέτι ἔδωκαν εἰς
τὸν ὑπουργὸν τοῦ πολέμου Ἀναγνωσταρᾶν, ἐστρα-
τεύσαντα τότε μετὰ τοῦ Κουντουργιώτου· ἀλλ' οὗτος
τοὺς ἐπέπληξε διὰ τοῦτο, καὶ ἔσχισε τὴν ἀναφορὰν,
καὶ τοὺς εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι ἰδική τους δουλειά, καὶ νὰ
μὴν ἀνακατόνωνται εἰς τὰ διοικητικὰ πράγματα. Τοῦ-
το δυσαρέστησε πολὺ τοὺς καπεταναίους τῆς Στερεᾶς,
ἀλλὰ τὰ ὑπέφερον ὅλα καὶ ἄλλα πολλὰ.

Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Κουντουργιώτη ἔστειλαν ἀπὸ τὸ Ἐκ-
τελεστικὸν τὸν Βασίλ. Κουρουσόπουλον, γραμματέα τότε
τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, εἰς τὸν πρόεδρον, ἐστρατοπεδευμέ-

νον εἰς τὴν Σκάλαν τῆς Μεσσηνίας, ἔνθα ἦτο καὶ ὁ Γεώργιος Σταῦρος ἐξ Ἡπείρου μετὰ τοῦ Κουντουργιώτου, διὰ τὰ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅλα τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν του, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκατανεύσῃ νὰ ἀπολυθοῦν οἱ φυλαχισμένοι, εἰ δὲ μὴ, οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ ἰδίως οἱ συγγενεῖς των, θὰ τὸν αἰχμαλωτίσουν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν Μαυροχορδάτον· ἔλαβε δὲ καὶ γράμματα περὶ τούτου παρὰ τοῦ φίλου του Δημητρ. Πλαπούτα καὶ Γεωργ. Δημητρακοπούλου. Ἐνεκα δὲ τούτων ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Σκάλαν καὶ ἀνεστρατοπέδευσαν εἰς Ἀρμυρόν. Εἶχε δὲ προσέτι μάθει ὅτι καὶ εἰς τὴν Ὑδραν ἀνακατώθησαν τὰ πράγματα, καὶ οἱ Ὑδραῖοι ἤθελον νὰ τοὺς ἀπολύσουν, καὶ μάλιστα ὁ Κωλοδοῆμος εἶπε παρρησίᾳ τοῦ Λαζάρου, ἀδελφοῦ τοῦ Προέδρου, «ὅτι ἂν δὲν τοὺς ἀπολύσητε, θὰ τοὺς πάρωμεν μὲ τὸν σιαντηρμᾶ». Τότε οἱ καπεταναῖοι καὶ τὰ στρατεύματα ἐπεριφρόνησαν τὸν στρατηγὸν τῆς ἐκστρατείας Σκούρτην. Οἱ περισσότεροι δὲ καπεταναῖοι ἦσαν φίλοι τοῦ Ἰωάννου Κωλέτη, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ ἄλλου μέρους, δηλ. οἱ τοῦ Μαυροχορδάτου, καὶ αὐτοὶ ἐπίσης ἐλέγοντο φίλοι του· ὅλοι ὁμῶς τότε ἐμμεταξὺν τῆς λίραις, καὶ χωρὶς πληρωμῆν τίποτε δὲν ἔχαμνον, καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ εἶχον τότε τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν τῆς μισθοδοσίας, καὶ ἐδείκνυον προθυμίαν ὅτι ἦσαν πιστοὶ εἰς τοὺς κομματάρχας των· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ἡ λίραις ἐσώθησαν, τοὺς ἄφησαν μοναχοὺς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν κατάστασιν εὐρίσκοντο τότε τὰ πράγματα, ὅτε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φλέσας ἐξεστράτευσεν· ἦτο δὲ ἡ ἐποχὴ κακὴ, διότι ἐπολεμεῖτο καὶ πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς δια νὰ ἀποτύχῃ. Ἡ δειλία, ὡς ἐβρέθη, εἶχε καταλάβει πάντας, καὶ ἰδίως τὴν Μεσσηνίαν, ὅπου ἐξεστράτευσε, κατεχομένην ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, πεφοβισμένην, καὶ σχεδὸν ἔρημον. Ὁ κίνδυνος λοιπὸν ἦτο παρῶν καὶ τὰ μέσα μακράν.

Περὶ τὰ τέλη δὲ Ἀπριλίου ἀνεχώρησεν ὁ Φλέσας ἀπὸ τὸ Ναύπλιον εἰς Τρίπολιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων του. Καθ' ὁδὸν ἀπῆντησε τὸν Καρατάσσον κατὰ τὸν Ἀχλαδόκαμπον, γνωστὸν καπετάνιον καὶ ἐπίσημον μὲ τοὺς Μακεδόνας καὶ λοιποὺς, καὶ τινας καπεταναίους τῆς Στερεᾶς, φυγόντας ἀπὸ τὸ στράτευμα τοῦ Γεωργίου Κουτουργιώτου. Τοὺς καπεταναίους τούτους ὁ Φλέσας πολὺ παρακάλεσε νὰ ἐπιστρέψουν διὰ νὰ συστήσῃ ἐκ νέου τὸ στρατόπεδον, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ εἰσακουσθῇ. Μάλιστα οὗτοι τοῦ εἶπον πολλὰ παράπονα κατὰ τῶν Πελοποννησίων, ὅτι τάχα οἱ σύντροφοι τοὺς παρήτησαν, καὶ ἄλλοι τοὺς ἔβαλαν τὸ τουφέκι διὰ νὰ τοὺς πάρουν τὰ ζῶά τους, καὶ τὰ χαλκώματα καὶ ἄλλα πράγματά των, τὰ ὅποια εἶχον λαφυραγωγῆσαντες τὴν Πελοπόννησον.

Ἰδὼν δὲ ὁ Φλέσας ὅτι δὲν κατορθώνει τίποτε τοὺς εἶπεν· «Ἄν δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἔβγω πέρα, ὅπου καὶ ἂν πᾶτε θὰ σᾶς εὕρω». Ἠγανάκτησε πολὺ ἐναντίον τους, καὶ τοὺς εἶπεν ἀχαρίστους, διότι παρήτησαν τὴν πα-

τρίδα εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Ἰμβραίμ, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὅστις τοὺς εἶχε κάμει πολλὰς εὐεργεσίας, καὶ συντρόφους πολιτικούς τοὺς εἶχεν εἰς τὸ κόμμα τοῦ Κουντουργιώτου, καὶ διὰ τούτων κατεδίωξαν τοὺς πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς τῆς Πελοποννήσου, τοὺς λεγομένους, ὡς προείπομεν, ἀντάρτας, ἐπίθετον παλαιότερον, τὸ ὁποῖον πρῶτος ὁ Μαυροκορδάτος ἀπέδωκεν εἰς τὸν Βαρνακιώτην. Φθάσας δὲ εἰς Τρίπολιν, ἔμεινεν ἐκεῖ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, περιμένων τοὺς διαταχθέντας καπεταναίους νὰ ἔλθουν. Ἦλθον λοιπὸν οἱ ἐξῆς καπεταναῖοι τοῦ Ἀργους, ὁ Πάνος Παπανικολάου Οἰκονόμου, ὁ Ἀνδριανὸς Νέζος ἀπὸ Κουτζοπόδι καὶ ὁ Κωνσταντῆς Κακάνης, ἔχοντες ἕως 150 στρατιώτας. Ἐπειτα ἦλθεν ὁ Ἀλέξιος Νικολ. Λεβιώτης, ἔχων καὶ αὐτὸς 50 στρατιώτας. Τοῦτον διώρισεν ὑπασπιστὴν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. Ἦλθε προσέτι καὶ ὁ περίφημος Παπαγεώργιος ἀπὸ τὸ Περθῶρι, ἔχων καὶ αὐτὸς ἕως 70 στρατιώτας. Μετὰ τοῦτον ἦλθεν ὁ Γιάννακας ἀπὸ ταῖς Κερασιαῖς, ἔχων ἕως 100 στρατιώτας. Ἐνταῦθα ἦλθεν ὁ Λάμπρος Ῥιζιώτης, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Τριπόλεως, ἔχοντες περὶ τοὺς 80 στρατιώτας. Ἐλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Παναγιώτην Στάϊχον μετὰ 20 περίπου Τριπολιτῶν, ἔχων πρὸς τούτοις εἰς τὴν συνοδίαν του τὸν Γιαννάκην, υἱὸν τοῦ γνωστοῦ καὶ ἐπισήμου Ἐμμανουὴλ Παπᾶ ἀπὸ τὰς Σέρας, ἔχοντα 50 στρατιώτας. Εἶχε δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Περγαμελῆν, ἔχοντα καὶ αὐτὸν 40 στρατιώτας, καὶ τὸν Γεώργιον Μητρόπουλον ἀπὸ Κανδύλων μὲ 30 Κανδυλιώτας. Ἐνταῦθα δὲ ἔμαθε τὴν εἰς Ναβαρίνους διάλυσιν τοῦ στρατοπέδου,

ὥς προείπομεν, καὶ προσέτι ὅτι ὅλοι οὗτοι οἱ στρατιῶται παρέδοσαν τὰ ὅπλα εἰς τὸν Ἰμβραῖμ διὰ συνθήκης φανερᾶς καὶ στιγμιαίως γενομένης ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἐκ τῆς Τριπόλεως ἐξεστράτευσεν εἰς Λεοντάριον, καὶ καθ' ὁδὸν ἀπήντησε τὸν ἀνεψιόν του Δημήτριον Ἡλίαν Φλέσαν, εἰς τὸν ὁποῖον παρήγγειλε πρὶν ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, ἔχοντα καὶ τοῦτον ἕως 150 στρατιώτας, Μεγαρεῖς, Δερβαινοχωρίτας καὶ τινὰς Σαμπαζότας. Εἰς τὸ Λεοντάριον ἔμεινε δύο ἡμέρας, ἐκεῖ ἦρχοντο οἱ καπεταναῖοι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατήγετο. Ἦλθεν ὁ Ἀναστάσιος Κουμουνδοῦρος, ὁ Δῆμος Ἀλεξόπουλος, ὁ καὶ Δημαρᾶς ἐπονομαζόμενος, ὁ Χρίστος Πατρινέλης καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀπὸ τὰ χωρία καὶ ἀπὸ τὸν Κραμποδὸν μετὰ 150 στρατιωτῶν. Ἐκεῖ προσέτι ἦλθον ἀπὸ Χράνου τὸ χωρίον ὁ Ἀδαμᾶκης Ἀποστολόπουλος, ἔχων στρατιώτας 20, καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον Κούρταγα ὁ Δημήτριος Εἰστρας καὶ ἄλλοι, ἔχοντες καὶ αὐτοὶ περὶ τοὺς 70 στρατιώτας. Ἦλθε καὶ ὁ Παναγιώτης ὁ Μποῦρος, γνωστὸς καπετάνιος ἀπὸ Γιαννοκάμαρα, ἔχων καὶ αὐτὸς ἕως 100 στρατιώτας. Ἐλαβε δὲ ὁ Φλέσας καὶ ἀπὸ Λεοντάριον, τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας, τοὺς ἐκεῖ καπεταναίους, τὸν Γιαννάκον τοῦ Ῥέκα, καὶ τὸν Γεώργιον Λαγῶν καὶ ἄλλους, ἔχοντας καὶ αὐτοὺς ἕως 150 στρατιώτας. Ἐνταῦθα δὲ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσάν αὐτῆς ὁ κληρικὸς Οἰκονόμος τὸν συνέδραμε πολύ. Τὸν παρηκολούθησε δὲ καὶ ὁ Μεταξᾶς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀκοβον, ἔχων καὶ αὐτὸς περὶ τοὺς 30 στρατιώτας· τὸν ἠκολούθησε προσέτι καὶ ὁ

γνωστὸς Ἀναστάσιος Τουρκολέκας, ἐξάδελφος πρῶτος τοῦ μεγάλου Νικήτα, μὲ ὀλίγους στρατιώτας.

Ἐκεῖθεν δὲ διευθύνθη εἰς Λάγκους τῆς Μεσσηνίας, ὅπου τὸν ἠκολούθησαν ὁ Γεώργιος Μποῦτος ἀπὸ Με-
λιγαλᾶ, ἔχων καὶ αὐτὸς ἕως 50 στρατιώτας, τὸν πα-
ρηκολούθησε καὶ ὁ Καρακίτζος ἀπὸ τὸ χωρίον Κατζα-
ροῦ μὲ ὀλίγους στρατιώτας. Ἐκεῖθεν δὲ ἐκίνησε διὰ
τοῦ Φουρτζάλα, καὶ καθ' ὁδὸν ἀπήντησε τοὺς προσ-
κυνημένους Ἑλληνας τῶν Παλαιοναβαρίνων ἀόπλους,
ὡς ἐβρέθη. Εἰς δὲ τὸν Ἅγιον Φλῶρον ἀπήντησε τὴν
φρουρὰν τοῦ Νεοκάστρου, ἥτις εἶχε προσκυνήσει καὶ
παραδῶτει τὸ φρούριον εἰς τὸν Ἰμβραῖμ, ὁ ὁποῖος τοὺς
ἐπέρασεν ἐπὶ τῶν πλοίων του εἰς Καλάμας, κατὰ τὴν
μεταξύ των γενομένην συνθήκην.

Φθάσας δὲ εἰς Φρουτζάλαν εὗρεν ἐκεῖ τὸν Διονύσιον
Μούρτζινον, φίλον του πολιτικόν, ἔχοντα πλέον τῶν
300 στρατιωτῶν Λακωνῶν. Οὗτος δὲ ἦτο καὶ μέλος
τοῦ ὑπουργείου τοῦ πολέμου, διότι ἀπὸ τῆς ἐν Ἀστρεϊ
συνελεύσεως, τὸ ὑπουργεῖον τοῦ πολέμου διεύθυνεν ἐπι-
τροπὴ ἐκ τριῶν μελῶν, καὶ πετόντος τοῦ ὑπουργοῦ Ἀ-
ναγνωσταρᾶ εἰς Σφακτηρίαν, διεύθυνε τὰ τοῦ πολέμου
πάλιν ἐπιτροπὴ. Ἀφοῦ ἀνταμώθησαν, ὁ Φλέσας ἐπρό-
τεινεν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ἐκστρατείαν·
ἀλλ' οὗτος δυσαρεστημένος διὰ τὸ νέον συνοικέσιον,
τὸ ὁποῖον ὁ Ἀρχιμανδρίτης κατώρθωσε, δηλαδὴ ἔδω-
κε τὴν πρώτην του ἀνεψιάν, θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ
του Νικήτα, εἰς γάμον πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Μαυρο-
μιχάλην, μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἡρνήθη οὐ μόνον
νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὴν συν-
δρομὴν του. Τὰ συνοικέσια τότε ἦσαν σεβαστὰ, ἐφου-

λάττετο ἡ συγγένεια τοῦ γάμου, ὡς καὶ ἡ ἐξ αἵματος· ὁ δὲ Μούρτζινος τότε ἦτον ἐχθρὸς πρὸς τοὺς Μαυρομιχαλέους ἀσυμβίβαστος.

Ὁ Φλέσας ἔμεινε δύο ἡμέρας εἰς Φουρτζάλαν, καὶ ἐκεῖθεν ὑπενθύμισε πάλιν εἰς τοὺς καπεταναίους, τοὺς ὁποίους εἶχε πρὶν διατάξει, νὰ σπεύσουν τὴν ἔλευσίν των. Ἐπερίμεινε δὲ ἐκεῖ καὶ τὸν ἀδελφόν του Νικήταν διὰ νὰ ἔλθῃ με τοὺς Σαμπαζότας, σκοπεύων νὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ ὅλον τὸν στρατόν του. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη ἐκ τοῦ χωρίου Κουτούφαρι τῆς Μεσσηνίας, ὅστις μετέβη ἐκεῖ διὰ ν' ἀποστείλῃ βοήθειαν εἰς Νεόκαστρον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη, οὐδ' ἐπρόφθασε, διὰ τῆς ὁποίας ἐπληροφόρει τὸν Φλέσαν τὴν πτῶσιν τοῦ Νεοκάστρου, καὶ τὴν παράβασιν τῆς συνθήκης ὑπὸ τοῦ Ἰμβραῖμ, κρατήσαντος καὶ ὁμήρους τὸν υἱόν του Γεώργιον, τὸν Π. Γιατράκον, τὸν Παναγ. Ἰ. Καπετανάκην καὶ τὸν Κωνστ. Ζαφειρόπουλον, βουλευτὴν τότε Ἀγίου Πέτρου, πορευθέντα ἐκεῖ διὰ ν' ἀπολυτρώσῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ στρατηγὸν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Παναγ. Ζαφειρόπουλον, αἰχμαλωτισθέντα κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κρεμμυδίου, ἡ Σχοινόλακκας· πρὸς τούτοις τοῦ ἔλεγεν, ὅτι καλῶς ἔπραξεν ἡ Διοίκησις, διότι ἐξέλεξεν αὐτὸν ὡς κατάλληλον νὰ πολεμήσῃ τὸν Ἰμβραῖμ-πασᾶ, καὶ ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ συγκεντρώσῃ καὶ αὐτὸς ἀνάλογον στρατιωτικὴν δύναμιν· διότι ὁ Ἰμβραῖμ δὲν ἔχει στρατόν, ὡς τὸν τοῦ Δράμαλη καὶ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους, ἀλλ' ἔχει τακτικὸν στράτευμα, ἵππικὸν τακτικὸν καὶ ἄτακτον (Κιουλεμένιδες), καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἔχει τακτικὰς στρατιωτικὰς ἐτοιμασίας εὐρωπαϊκὰς καὶ διὰ ξηρᾶς

καὶ διὰ θαλάσσης, ἔχει Γάλλους ἀξιωματικούς καὶ διοικοῦν τὸν στρατόν του ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου μέχρι τοῦ κατωτέρου· τὸ ἐπιτελεῖον καὶ τὸ μηχανικόν του σύγκειται ὅλον ὑπὸ Γάλλων ἐξομωτῶν, καὶ, ὡς ἐλέγετο τότε, ὁ Ἰμβραῖμ εἶναι ἄλλος Ναπολέων, ἡ Πύρρος τῆς Ἡπείρου, καὶ τέλος, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ δυνηθῇ κατὰ πρῶτον νὰ τὸν πολεμήσῃ, εἰδὲ μὴ, τετέλεσται, τὸ ἔθνος χάνεται. Τοῦ ἔγραφε προσέτι ὅτι ἐπεθύμει νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀνταμωσίν του, ἀλλ' ὅτι, κατὰ δυστυχίαν, εὐρίσκεται κλινῆρης, πάσχων ἀπὸ τοὺς πόδας του. Ὁ Φλέσας διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐπείσθη ὅτι ὁ συμπέθερός του Πετρόμπεης ἐπεθύμει νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰλικρινῶς, καὶ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ τὸν ἀνταμώσῃ, ἀπελπισθεῖς, ὡς ἐβρέθη, ἀπὸ τὸν Μούρτζινον.

Ἐνταῦθα δὲ εὐρισκόμενος ἔμαθεν ὅτι ἡ Διοίκησις ἀπεφάσισε ν' ἀμνηστεύσῃ τοὺς ἐν Ὑδρᾷ φυλακισμένους, καὶ λοιποὺς, καὶ ἐλυπήθη, διότι δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸ ὁ ἴδιος ὡς ἐπεθύμει.

Ἐντεῦθεν ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ, καὶ ἔβαλε κήρυκα εἰς Φουρτζάλαν νὰ κηρύξῃ, ὅτι, ὅσοι ἐκ τῶν στρατιωτῶν θέλουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, καὶ ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐκεῖ Μανιατῶν, θὰ λαμβάνῃ ἕκαστος 70 γρόσια κατὰ μῆνα. Μετὰ δὲ ταῦτα διευθύνθη εἰς τὸ χωρίον Δραήνα, ἀπέχον ἀπὸ τοῦ Φουρτζάλα ἐπτὰ ὥρας, κείμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεσσήνης, σκοπεύων ν' ἀνταμώσῃ τὸν Πετρόμπεην, νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν του, καὶ νὰ γράψῃ εἰς τὸν ἀνεψιόν του Ἡλίαν Κατσάχον, εὐρισκόμενον εἰς Καλάμας νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ εἰς Δραήναν μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερα. Ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦτο ἔστειλε τὸν καπετάν

Γεώργιον Δραηνιώτην νὰ μεταβῇ καὶ εὖρῃ τὸν Π. Μαυρομιχάλην, νὰ τοῦ εἴπῃ νὰ σταθῇ διὰ ν' ἀνταμωθῶσι· τὸ δὲ χωρίον Κουτούφαρι ἀπέχει ἐκεῖθεν μίαν περίπου ὥραν· ἀλλὰ δυστηχῶς οἱ στρατιῶται ἐπῆραν τὸν Πετρόμπεην ἐπάνω εἰς τὸ κρεβάτι διὰ νὰ τὸν μετακομίσουν εἰς τὸ χωρίον Καμάρι, ἐλπίζοντα ὅτι θὰ εὖρῃ ἐκεῖ τὸν Ἀρχιμανδρίτην, καὶ τούτων γενομένων ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, δὲν κατώρθωσαν ν' ἀνταμωθῶσιν.

Ὁ δὲ Φλέσας ἔμεινεν εἰς Δραήναν δύο ἡμέρας. Ἐντεῦθεν καὶ πάλιν διέταξε τοὺς καπεταναίους, οἵτινες ἔλιπον, νὰ ἔλθουν γρήγορα. Ἐκεῖ ἔλαβαν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Δημητρίου Πλαπούτα ἀπὸ τὸν Ἀετὸν, ὅστις ἔγραφεν ὅτι ἔρχεται μὲ χιλίους ἑξακοσίους στρατιώτας, ἀπέχων ἐκεῖθεν ὥρας ὀκτὼ καὶ περισσότερον. Ἐλαβε δὲ προσέτι καὶ ἄλλα γράμματα παρὰ διαφόρων καπεταναίων τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, οἱ ὅποιοι ἦσαν εἰς τὸ χωρίον Μάλι, ἀπέχον σχεδὸν ἑπτὰ ὥρας, ὅτι καὶ ἐκεῖ εἶναι συνηθροισμένοι στρατιῶται ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας· ἔλαβε δὲ ἐπιστολὴν καὶ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Νικήταν ἀπὸ τοῦ Φουρτζάλα, ὅπου ἦτον μὲ ἑπτακοσίους στρατιώτας καὶ περισσοτέρους· καὶ ἄλλην προσέτι ἐπιστολὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἡλίαν Κατζάκον ἐκ Καλαμῶν, ἔχοντα καὶ αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς χιλίους στρατιώτας. Τοιοῦτοτρόπως τοῦ ἔγραφον καὶ τοῦ ἔλεγον εἰς τὰ γράμματα τῶν οἱ τότε καπεταναῖοι, οἵτινες ὅλοι εἶχον κατὰ νοῦν τὸν μισθόν, καὶ ἐμεγάλυνον τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ δὲν ἔβγαινον εἰς τὸ βάρος, καὶ δὲν ἦσαν ὅλοι ἱκανοὶ διὰ πόλεμον· ἀλλὰ καὶ ἐγκαίρως ἂν ἤρχοντο, θὰ ἦταν ὀλίγοι κατὰ τὰ πλά-

για τοῦ Ἰμβραίμ. Ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ ὅποιοι τοῦ ἔγραψαν ἐζήτησαν τὴν διαταγὴν του, καὶ ὁ Φλέσας τοὺς ἔγραψε νὰ μεταβοῦν ἐκεῖ ὅπου αὐτὸς εὕρισκετο.

Τούτων δὲ γινομένων διεδόθη εἰδήσεις ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐτοιμάζονται πρὸς ἐκστρατείαν. Τότε ὁ Φλέσας ἠρώτησε τοὺς ἐντοπίους ποῖος τόπος, βουνὸν ἢ χωρίον εἶναι ὑψηλὸν ὥστε νὰ βλέπῃ τὸ Νεόκαστρον, καὶ ὅλοι τοῦ εἶπον ὅτι εἶναι τοῦ Πεδεμένου καὶ Μανιάκη. Μετὰ ταῦτα διέταξε πάλιν ὅλους ὅσοι τοῦ ἐζήτησαν τὰς διαταγὰς του εἰς ποῖον μέρος νὰ συγκεντρωθοῦν, νὰ ἔλθουν εἰς τὰς εἰρημένας θέσεις, ὅπου καὶ αὐτὸς ἐμελλε νὰ ὑπάγῃ. Ἀπὸ δὲ τὴν ἀλληλογραφίαν τῶν διαφόρων καπεταναίων, καὶ ἀπὸ τὸ ποσὸν τῶν στρατιωτῶν, τὸ ὅποιον αὐτὸς εἶχεν, ἐσυμπέρανεν ὅτι θὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ περὶ τὰς δέκα χιλιάδας ἐκλεκτὸν στράτευμα. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν, καθ' ἣν ἡτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ, ἔφθασεν ὁ Ἡλίας Κόρμας ἀπὸ τὸ χωρίον Κεφαλινοῦ τῆς Μεσσηνίας, ἔχων Ἑλλήνας Κοντοβουνίστους ἕως 120, ὁ Θανασούλης Καπετανάκης, ἔχων περὶ τοὺς 80 στρατιώτας. Μετὰ δὲ τούτους ἦλθον ὁ Π. Κεφάλας, ἔχων καὶ αὐτὸς περὶ τοὺς 20 στρατιώτας· ὁ Πιέρος Βοϊδῆς, ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Μαυρομιχαλέων, ὁμοῦ δὲ καὶ ὁ Κατσιάνος Ἰσαλαφατῖνος, ἔχοντες ἀμφότεροι ὡς 120 Μανιάτας. Ἦλθε καὶ ὁ Σταυριανὸς Καπετανάκης, ἔχων καὶ αὐτὸς εἴκοσι στρατιώτας, ὁ Παναγιώτης Λίβας ἀπὸ τὰ Ἀρφαρὰ, ὁ Γεώργιος Δικαῖος καὶ Ἀναγνώστης Μπιτσιάνης ἀπὸ τὴν Πολιανὴν μετὰ 80 στρατιωτῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀμέσως ἐξεστράτευσεν ἐκεῖθεν, καὶ δύο ὥρας πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος ἔφθασεν εἰς τὰ εἰρημένα

χωρία. Ὅλην δὲ τὴν νύκτα αὐτὴν ἀνεπαύθησαν ἡσυχά. Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν ἀπέστειλε σκοποὺς εἰς τὸ ὄρος Μαμλαβᾶ, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Βλαχόπουλου, θέσις, ἣτις βλέπει ὅλην τὴν πεδιάδα καὶ τὸν δημόσιον δρόμον, τὸν ἄγοντα ἀπὸ τῆς Πύλου. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην περιῆλθε μετὰ τῶν παρόντων καπεταναίων καὶ ἐπεσκέφθη τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ ὀχυρωθοῦν, καὶ ἀφοῦ τὴν εἶδον, τὴν ἐνέκριναν ὅλοι οἱ καπεταναῖοι. Παρῆλθεν ἡ ἡμέρα ἐκείνη χωρὶς νὰ πράξουν τίποτε. Περὶ δὲ τὸ δειλινὸν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ πρόσκοποι ἐπὶ τοῦ ὄρους Μαμλαβᾶ ἔβαλον σημεῖον, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐξεκίνησαν καὶ διευθύνονται κατὰ τὰ Χίλια χωρία, καὶ ἴσως διανυκτερεύσουν ἐκεῖ. Τότε ὁ Ἀρχιμανδρίτης ὑποπτευθεὶς μήπως τὸ ἱππικὸν τοῦ Ἰμπραῖμ εἰσβάλη εἰς τὰ πεδινὰ μέρη τῆς Μεσσηνίας, καὶ αἰχμαλωτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦσαν ἀμέριμνοι, ἐκάλεσεν ὅσους ἐγνώριζον γράμματα, καὶ ἔγραψαν ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ἀπέστειλε παντοῦ εἰς τὰ χωρία τῆς πεδιάδος, εἰδοποιῶν τὸν κόσμον ν' ἀπομακρυνθοῦν ἐκεῖθεν καὶ ν' ἀναβοῦν εἰς τὰ ὄρη, διότι ἔρχονται οἱ Τοῦρκοι.

Καὶ μέχρι μὲν τῆς ὥρας ταύτης ἦτον ἀνέτοιμοι πρὸς πόλεμον, διότι δὲν εἶχον φθάσει εἰσέτι οἱ περιμενόμενοι, ὡς προείπομεν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ συμβῇ κανέν δυστύχημα καὶ αἰχμαλωτισθῶσιν οἱ πεδινοὶ Μεσσήνιοι, διέταξεν ὅλους τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἦσαν περὶ τὰς 2,000 νὰ ἀνάψουν ἐπάνω εἰς τὸν λόφον πολλαῖς φωτιαῖς, ὥστε νὰ φαίνωνται, ὅσον περισσοτέρας δυνηθῇ ἕκαστος στρατιώτης, διὰ νὰ ἴδῃ ὁ Ἰμβραῖμ ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ μεγάλον στρατόπεδον, καὶ νὰ μὴ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδο-

τερα τῆς πεδιάδος· καὶ ἐπειδὴ ἦσαν ἐκεῖ ξύλα πολλὰ, ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη καὶ στρατόπεδον ἐφάνη μακρόθεν μέγιστον· ὥστε ὁ Ἰμβραῖμ ἠναγκάσθη νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὴν θέσιν, *Χίλια χωρία*.

Τὴν ἐπομένην δὲ ἡμέραν πολλὰ πρῶτὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν καπεταναῖοι, καὶ πολλοὶ στρατιῶται μετέβησαν εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ὀχυρωθοῦν διὰ τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ ἐθεώρησαν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν θέσιν, καὶ τὴν ἐνέκριναν ὡς ἐπικαιρον, ἀπεφασίσθη ὥστε ἀναλόγως τῶν ὑπαρχόντων στρατιωτῶν νὰ γίνωσι τρία ὀχυρώματα (ταμπούρια), τὰ ὅποια νὰ δύνανται νὰ ὑπερασπίζωνται τὸ ἐν τὸ ἄλλο. Ἐκ τούτων δὲ τῶν τριῶν ὀχυρωμάτων ὁ μὲν Φλέσας κατέλαβε τὸ πρῶτον καὶ ἀρκτικόν, ὁ δὲ Δημήτριος Φλέσας καὶ λοιποὶ τὸ δεύτερον καὶ μεσαῖον, μεσημβρινῶς τοῦ πρώτου κείμενον, ὁ δὲ Πιέρος Βοϊδῆς καὶ λοιποὶ καπεταναῖοι Μανιάταις τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον καὶ τὸ μεσημβρινώτερον. Ἐκείντο δὲ τὰ ὀχυρώματα κατὰ σειρὰν, ἀπὸ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν διευθυνόμενα. Ὁ τόπος ὅπου ἔγιναν τὰ ὀχυρώματα ταῦτα ἦσαν πλάγια, καὶ ὄχι ῥάχις, οὔτε κορυφὴ διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν ἐχθρὸν νὰ μὴ συγκεντροῦται ἐκ τοῦ ὀπισθεν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ θέσις αὕτη ἦτον ἐπικίνδυνος, διότι δὲν ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῶν ἐχθρῶν ἀπόστασις ὁρατὴ μεγάλη, ὥστε οἱ Τεῦρκοι νὰ φαίνωνται κατὰ τὰς ἐφόδους καὶ νὰ προσβάλωνται ἀπὸ τῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας ἦτον αὕτη μικρὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ, μετὰ τινα βήματα, ἠδύναντο νὰ εἰσβάλωσιν ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων τῶν Ἑλλήνων, ὄντων πολὺ χαμηλῶν, καὶ μὴ

δυσκολευόντων τὴν εἰσβολήν· ἔπειτα οἱ Ἕλληνες, διὰ τοῦτο, δὲν εἶχον οὐδὲ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ γεμίζουσιν δις καὶ τρίς τὰ ὅπλα των, καὶ διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν ὀπλῶν προσέτι.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲ ἐγένετο ἡ ἀπόφασις νὰ χτισθοῦν τὰ ὀχυρώματα, ὁ Φλέσας ἔδωκε τὴν προσοχὴν του νὰ τὰ σηκώσουν καλὰ καὶ νὰ τὰ κατασκευάσουν κλειστὰ, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἔγιναν ὡς ἐπεθύμει.

Διὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀτελοῦς ταύτης ἐργασίας, ἐχρηιάσθησαν σχεδὸν δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου ἀφ' οὗτου ἤρχησαν καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεφάνη ὁ Ἰμβραῖμ-πασᾶς μὲ τὰ στρατεύματά του ἄνωθεν τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ χωρίου Σχάρμιγχα, καὶ ἄνωθεν τοῦ Κεφαλοδρύσου, τοῦ μεταξὺ τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τοῦ βουνοῦ Ἀγιά πρὸς δυσμὰς, ἀπέχοντος ἀπὸ τῶν ὀχυρωμάτων ἕως μίαν ὥραν καὶ περισσότερον.

Ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες εἶδον τὸ πολυπληθὲς στράτευμα τῶν Τούρκων, τὸ ὅποιον ἐσκέπασεν ὅλον τὸν τόπον, ὅσον βλέπει τὸ ῥάτι τοῦ ἀνθρώπου, ἐνταῦθα ἤρχισαν νὰ μουρμουρίζουν, καὶ κάποιος τότε εἶπεν ὅτι «ἔχετε ἄλογα, καὶ καθαλᾶτε ὕστερον καὶ φεύγετε». Ἀκούσας τοῦτο ὁ Φλέσας, ἀμέσως ἐφώναξε τὸν Γεώργιον Καραγιαννόπουλον, μετονομασθέντα ἔπειτα Τισαμενὸν, τὸν ὅποιον εἶχε μυστικὸν σύμβουλον καὶ γραμματέα του, καὶ τὸν διέταξε νὰ πάρῃ τὰ ἄλογά του, καὶ ὅλους τοὺς ὑπηρέτας του, ἐκτὸς τοῦ Μιχαήλ Σταίχου, καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἀντικρὺ ῥάχιν καὶ νὰ στέκῃ ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Τισαμενὸς δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ, ὁ Φλέσας τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ δια νὰ βλέπῃ τὴν μάχην καὶ νὰ τὴν περιγράφῃ· προσέτι δὲ νὰ παρα-

κίνη καὶ τοὺς ἐρχομένους εἰς βοήθειαν, νὰ λαμβάνουν γρήγορα μέρος εἰς τὴν μάχην καὶ νὰ παίρνουν ταῖς πλάταις τοῦ ἐχθροῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα πάντα οἱ στρατιῶται καὶ τινες τῶν καπεταναίων ἀπεφάτισαν νὰ φύγουν ἐκεῖθεν· καὶ πρῶτος ὅλων ὁ Σταυριανὸς Καπετανάκης μετὰ τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἔφυγε κρυφίως διὰ τοῦ ρεύματος ἀνατολικῶς τῶν ὀχυρωμάτων. Τεῦτον δὲ βλέποντες καὶ ἄλλοι φεύγοντα, παρεκινήθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς φυγὴν διὰ τοῦ αὐτοῦ ρεύματος. Ἐφυγόν δὲ ὑπὲρ τοὺς χιλίους.

Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν ταύτην ὁ Ἰμβραῖμ-πασᾶς διέταξε τὸ ἵππικόν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτο καὶ περιέζωτε κύκλῳ καὶ μακρόθεν τοὺς Ἕλληνας· μικρὰ δέ τινα ἀποσπάσματα τουρκικὰ, ἀποχωριζόμενα ἀπὸ τὰ μεγάλα σώματα, ἐκινούντο τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ πανταχόθεν ἐπλησίαζον τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες αὐθορμήτως ἐνεδρεύσαντες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐκτύπησαν τοὺς ἐρχομένους Τούρκους, ἐφόνευσαν δύο τρεῖς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκυρίευσαν δύο ἄλογα τοῦ ἵππικοῦ, τὰ ὅποια ἔφερον εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην, καὶ ἔλαβον παρ' αὐτοῦ δῶρα καὶ χρήματα.

Βλέπων δὲ ὁ Φλέσας ὅτι ἐκυκλώθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ ἵππικοῦ, ἐνόμιζε τοῦτο μέγαλον εὐτύχημα διὰ νὰ συνέλθουν ὅλοι ὁμοῦ οἱ Ἕλληνες καὶ νὰ πολεμοῦν καλλίτερα καὶ ἀποφασιστικώτερα, καὶ νὰ μὴ λειποτακτοῦν. Εὐθὺς δὲ τότε διέταξε τὸν ὑπασπιστὴν τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς Ἀλέξιον Ν. Λεβιδιώτην, νὰ διατάξῃ τοὺς στρατιώτας νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ νὰ ἔλθουν ἐκεῖ ὅπου ἦσαν τὰ ὀχυρώματα διὰ νὰ τοὺς τοποθετήσῃ ἀναλόγως ἐντὸς αὐτῶν. Ἀφοῦ δὲ συνῆλ-

θον οἱ στρατιῶται, τότε εἶδε κατὰ μέγα μέρος ἡλατωμένην τὴν δύναμιν, καὶ ἔμαθε τὴν φυγὴν τῶν προειρημένων, ἐμέτρησεν ἔπειτα τοὺς μείναντας καὶ εὖρον ἀριθμὸν ὀλιγώτερον τῶν χιλίων. Τότε πλέον μὴ δυνάμενος νὰ στείλῃ διὰ νὰ τοῦ ἔλθῃ ἡ βοήθεια, τὴν ὁποίαν ἐπερίμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, διότι ἦτο περικυκλωμένος ὑπὸ τοῦ ἰππικοῦ, διέταξε τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀπομεινάντων στρατιωτῶν κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰ ὀχυρώματα. Ὁ Φλέσας, ὡς προείπομεν, ἔμεινεν εἰς τὸ ἀρχικόν, τὸ μᾶλλον ἀδύνατον καὶ ἐπικίνδυνον. Τὸ ὀχύρωμα τοῦτο εἶχεν εἰς τὸ κέτρον μίαν πέτραν ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὰς ἄλλας· εἶχε προσέτι καὶ μίαν μικρὰν ἀχράδα (γχορτζούλα), καὶ ἐκεῖ πλησίον ἐστέκετο ὁ Φλέσας, ἔχων εἰς τὰ δεξιὰ Γάλλον τινὰ, τὸν ὅποιον τοῦ εἶχε δώσει ὁ στρατηγὸς Ῥός. Ἐκεῖθεν πρῶτος ἐτουφέχισε τοὺς Τούρκους.

Ἀφοῦ δὲ ὁ στρατὸς συνηθροίσθη, πρὶν τὸν τοποθετήσῃ, ὁ Φλέσας ἦλθεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐξεφώνησε λόγον ἐνθαρρύνων αὐτοὺς καὶ ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς στρατιώτας τὰς πρότερον μάχας καὶ τὰς νίκας τοῦ Βαλτετσίου, Λεβιδίου, τῆς Γράνας, τῶν Βερβαίνων καὶ τῶν Δολιανῶν, τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως, τὴν καταστροφὴν τοῦ πολυπληθοῦς στρατεύματος τοῦ Δράμαλη, καὶ τοὺς παρέστησε νίκην ἄφευκτον· διότι τοὺς εἶπεν, ὅτι ἔρχονται τόσα στρατεύματα εἰς βοήθειαν ἐντὸς ὀλίγου, τὰ ὅποια θὰ ὑπερβοῦν τὰς 15,000, ὅτι ἔρχεται ὁ Πλαπούτας καὶ ὅλοι οἱ Ἀρχαδινοί, ὁ αὐτάδελφός του Νικήτας, ὁ Κατζάκος καὶ ἄλλοι Μανιάταις ὅτι ὅλοι οὗτοι θὰ φθάσουν μετὰ μίαν ὥραν, καὶ θὰ ἦναι ἐδῶ ὀλοτρόγυρα τοῦ Ἰμβραῖμ νὰ τὸν κτυποῦν ἀπὸ

ταῖς πλάταις. Πρὶν δὲ τελειώσῃ ὁ λόγος του, τινὲς τῶν καπεταναίων ἰδόντες τὸν προφανῇ κίνδυνον, παρεκίνουν τὸν ἀνεψιόν του νὰ εἴπῃ τοῦ θείου του νὰ φύγουν ἐκεῖθεν, ἀφοῦ διασπάσουν τὸ τουρκικὸν ἱππικὸν, διότι θὰ χαθοῦν ὅλοι· κανεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ τοῦ ἐκστομίσῃ τοιοῦτόν τι κατὰ πρόσωπον. Τότε ἐπλησίασεν ὁ Κεφάλας καὶ ὁ Παπαγεώργιος καὶ τοῦ ἔκαμον τὴν παρατήρησιν αὐτὴν ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν καπεταναίων. Τότε ὁ Φλέσας εἶπεν εἰς τὸν Κεφάλαν· «Ἐχασα πτὰς ἐλπίδας μου. Ἀλλῶς πῶς σὲ ἐκτιμοῦσα». Εἰς δὲ τὸν Παπαγεώργιον, εἶπε πιάνων τὸ γένειόν του· «Μοῦ τὰ ἐντρόπιασες, Παπαγεώργη» λέγων προσέτι εἰς αὐτόν· «Ποῦ νὰ ὑπάγωμεν νὰ φύγωμεν; Ἐχεις τακτικὸν στράτευμα, ὥστε ἐξερχόμενος τῶν ταμπουρίων, πολεμῶν ν' ἀποσύρεις; Δὲν γνωρίζεις ὅτι τὸ ἄτακτον στράτευμα, ἅμα ἔβγῃ ἀπὸ τὸ ταμπόρι του, πσκορπίζει, καὶ κάθε στρατιώτης θὰ πιάσῃ ἓνα δρόμον πιδικόν του, καὶ τότε πέντε ἱππεῖς τοῦ Ἰμβραῖμ θὰ ἡμᾶς σφάξουν ὅλους, καὶ τότε θὰ συμβῇ τὸ μεγαλειότερον δυστύχημα τοῦ ἔθνους, δειλιάζον τοὺς ἄλλους καὶ ἐμψυχόνον τοὺς ἐχθρούς. Τί φοβεῖσαι, Παπαγεώργη; Ἐσὺ ἔχεις γινῶσιν ὅλης τῆς ἀλληλολογραφίας μου· καὶ εἶναι δυνατόν, ὕστερα ἀπὸ δύο ὥρας, νὰ μὴν ᾔναι τοῦλάχιστον 5,000 στράτευμα ἰδικόν μας ἔξωθεν τοῦ Ἰμβραῖμ-πασᾶ; Καὶ ἂν ἄλλοι δὲν πῆλθουν, ὁ Πλαπούτας δὲν θὰ λείψῃ. Πιστεύω ἀδιστάκτως ὅτι θὰ εἴμεθα νικηταί· ἀλλ', ὃ μὴ γένοιτο, καὶ νικηθῶμεν, θὰ ἀδυνατίσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, πολλοὺς Τούρκους θὰ χάσῃ, καὶ τὴν μάχην μας θὰ πτὴν ὀνομάσουν ἱστορικῶς, Λεωνίδειον μάχην,

»Παππαγεώργη!». Τοιαῦτα εἶπεν. Ὁ δὲ Βοῖδῆς τότε εἶπε· τὰ ἀξιομνημόνευτα ταῦτα λόγια «Πᾶμε εἰς τὰ »ταμπούριά μας, καὶ ὅποιος θὰ μείνῃ γιαμὰ, ἄς ἀκούῃ »τῶν γυναικῶν τὰ μυρολόγια». Καὶ οὕτως ὑπῆγον εἰς τὰς θέσεις των.

Ὁ δὲ Π. Κεφάλας ἀντὶ νὰ ἔμβῃ μέσα εἰς τὸ κάτω ὀχύρωμα ἔμεινεν ἔξω. Ὅταν δὲ ὁ ἐχθρὸς ὥρμησε καὶ ἐπλησίαζεν, ἵππεῖς τινες τὸν εὖρον ἔξω τοῦ ὀχυρώματος, φεύγοντα πρὸς τὸ χωρίον Μαργέλι· ἐκεῖ λοιπὸν τὸν ἐπρόφθασεν εἰς ἵππεὺς καὶ τὸν ἐλόγχισεν. Ὅσοι δὲ ἄλλοι ἔφυγον κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, τοιοῦτοτρόπως ὅλοι ἐχάθησαν, χωρὶς νὰ ἐξαγοράσουν τὸ αἷμά των, οὔτε νὰ φέρουν κανὲν ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἐσφάγησαν δωρεάν.

Πρὶν ὅμως ὁ Φλέσας κατασταθῇ εἰς Μανιάκι ἔλαβε γράμμα ἐκ Φουρτσάλα παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Νικῆτα· οὗτος τοῦ ἔγραφεν, ὅτι δὲν ἔκαμε καλὰ περάσας τὰ Κοντοβούνια, καὶ δὲν ἐστάθη νὰ συγκεντρώσῃ τὰς δυνάμεις του εἰς τὰ ὀχυρὰ βουνὰ τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν διὰ νὰ ἔχῃ συγχωινωσίαν καὶ μὲ τὴν Μάνην, καὶ νὰ τοῦ ἔρχεται εὐκολὰ ἡ βοήθεια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἀπήντησεν οὕτω· «Νικῆτα! ἔλαβον τὴν »ἐπιστολήν σου, καὶ εἰς ἀπάντησιν σοῦ λέγω ὅτι δὲν »εἶμαι σὰν καὶ σὲ καὶ σὰν τὸν κουμπάρο σου τὸν Κεφά- »λα ὅπου τρέχετε ἀπὸ ράχι σὲ ράχι σὰν τοὺς ἀγίλοιά- »δες. (α) Ἐγὼ ἄπαξ ὠρκίσθην νὰ χύσω τὸ αἷμά μου εἰς »τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος μας, καὶ αὕτῃ εἶναι ἡ ὥρα. »Εὐχομαι δὲ εἰς τὸν Θεόν, πρώτη μπάλα τοῦ Ἰμβραίμη »νὰ μὲ πάρῃ εἰς τό κεφάλι· διότι σᾶς γράφω νὰ τα- »χύνετε τὸν ἐρχομόν σας, καὶ σεῖς μοῦ γράφετε κου-

»ραφέξαλα. Νικήτα! πρώτη καὶ τελευταία ἐπιστολή μου εἶναι αὕτη, βάστα τὴν νὰ τὴν διαβάζῃς καμμιὰ φορὰ νὰ μὲ ἐνθυμῆσαι νὰ κλαίῃς».

Ἄμα ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ὁ Νικήτας, ἐξεκίνησε μετὰ τοῦ Κατσάκου ἔτρεξαν, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασαν τὴν μάχην, διότι κάπωθεν τοῦ χωρίου Κουτούφαρι ἔμαθον τὸν χαλασμόν τῶν ἰδικῶν μας, καὶ ἐπέστρεψαν ὀπίσω. Μετὰ ταῦτα πάντα ὁ πασᾶς διέταξε πρῶτον σῶμα νὰ κινήσῃ τοὺς ἀκροβολιστὰς καὶ τοὺς καραβινοφόρους, καὶ κατόπιν αὐτῶν τὸ ἄτακτον ἱππικόν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἐπλησίασαν τὰ ὀχυρώματα, ἤρχισαν νὰ ἀκροβολίζωνται ἑκατέρωθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ οὕτω ν' ἀπασχολοῦν τοὺς Ἑλλήνας νὰ μὴ φύγουν. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος κατέβη καὶ ἐπτάθῃ ἀντικρὺ τῶν ὀχυρωμάτων, ὅπου ἔκειτο λοφίσκος. Τότε κατεβίβασεν ἐκεῖ ὅλον τὸν τακτικὸν στρατὸν καὶ τὸν διήρπεν εἰς τάγματα καὶ λόχους ὀρθίους. Ἐπειτα διέταξεν ὥστε δύο χιλιάδες τακτικοῦ στρατοῦ νὰ μεταβοῦν καὶ νὰ καταλάβουν τὰς ὀπισθεν τῶν ὀχυρωμάτων θέσεις, κατὰ τὴν Ἀνδροῦσαν πρὸς ἀνατολὰς, νὰ σταθῶσι μακρὰν καὶ νὰ μένουν ἐκεῖ ἀκίνητοι. Οὗτοι δὲν ἔμελλον νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν μάχην. Κατόπιν δὲ ἀπέστειλεν ἐκεῖ καὶ ὀκτακοσίους ἱππεῖς νὰ σχηματίσωσιν ἀραιούμενοι γραμμὴν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο διὰ νὰ ἐμποδίσωσιν ἐνδεχομένην τινὰ βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Κατ' ἐκεῖνο δὲ τὸ μέρος ἄφησε καὶ ὀλίγον διάστημα ἀνοιχτόν, ὡς στρατήγημα, ὥστε ἂν δυνηθῇ νὰ κυριεύσῃ τὰ ὀχυρώματα καὶ διασκορπίσῃ τοὺς ἐν αὐτοῖς Ἑλλήνας, οὗτοι νὰ ὀρμήσουν νὰ διαφύγουν διὰ τοῦ ἀνοιχτοῦ μέρους, καὶ οὕτω νὰ πέσωσιν αἰφνιδίως εἰς τὸν ἐκεῖ ἱστάμενον στρατόν

καί εἰς τοὺς ἵππεις, καὶ ὡς καταπονημένους ἀπὸ τὴν μάχην καὶ διωχομένους, νὰ τοὺς κυκλώσωσι καὶ τοὺς κατασφάξωσιν ὅλους.

Ἡ δὲ μάχη ἐξηκολούθει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡς εἶπομεν. Ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν διήρκησεν ὁ ἀκροβολισμός· ἔπειτα ὁ Πασᾶς διέταξε νὰ ὑποχωρήσουν τὰ στρατεύματα ὀλίγον μακρὰν τῆς θέσεως τῆς μάχης, καὶ νὰ σταθῶσιν ἐκεῖ, λόγῳ ἀναπαύσεως, καὶ νὰ προγευματίσουν. Ἐκεῖ ἠλιάζετο ὁ στρατὸς κατάλακκα. Οἱ νεροκουβαλιτῆδες ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο δίδοντες νερὸν εἰς τοὺς διψῶντας στρατιώτας. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ὁ Πασᾶς προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ του καὶ τοὺς διοικητὰς τῶν ταγμάτων εἰς συμβούλιον, τὸ ὅποιον ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἵππων καὶ συντόμως, καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἐφοδος. Εἰς δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ὅλοι ἐπίσης οἱ περὶ τὸν Φλέσαν μέναντες καπεταναῖοι συνῆλθον εἰς τὸ ὀχύρωμα αὐτοῦ, καὶ ἐσκέφθησαν, ἦλθον εἰς πολλοὺς λόγους καὶ τοῦ εἶπον· «ὅτι καλὰ ἦτο νὰ φύγωμεν κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀργιᾶς· ὅτι οἱ ἵππεις ὀλίγους θὰ σκοτώουν ἀπὸ ἡμᾶς· ἔχομεν τὸ βουνὸν βοηθόν· στεκόμεθα εἰς τὰ ριζώματα καὶ πολεμοῦμεν. Νὰ φύγωμεν τώρα ὅπου οἱ τοῦρκοι ἔχουν ἀνάπαυσιν καὶ τρώγουν ψωμί· μίαν φωτιὰν θὰ ἠφᾶμεν, θὰ σκοτωθῶμεν ὅχι περισσότεροι τῶν 50, ἢ 100, οἱ δὲ ἄλλοι θὰ σωθῶμεν καὶ πρὸ πάντων θὰ σώσωμεν καὶ ἐσὲ διὰ νὰ χρησιμεύσης εἰς ἄλλην περίστασιν». Εἰς ταῦτα δὲ ὁ Ἀρχιμανδρίτης τοὺς εἶπεν· «Ἐγὼ ἡσᾶς εἶπα καὶ πρῶτα καὶ τώρα σᾶς λέγω, τὴν φευγάλα ἡμῶν τὴν βάλετε διόλου εἰς τὸν νοῦν σας, διότι ἡμεῖς ἠχανόμεθα ἄδικα, ἂν θὰ πέσωμεν ἐπάνω εἰς τὴν φωτιὰν

στοῦ ἐχθροῦ. Ἐγὼ δὲν πηγαίνω νὰ παραδώσω τοὺς Ἑλλη-
 »νας μόνος μου εἰς τὸ ἀδιάκοπον πῦρ τοῦ τακτικοῦ. Ἐπειτα
 πᾶς εἶπον, ὅτι ἡμεῖς περιμένομεν τὴν βοήθειαν, ἣ ὁποία
 »γνωρίζετε ὅτι θὰ φθάσῃ ὥραν τὴν ὥραν πηγαίνετε εἰς τὰς
 »θέσεις σας.» Οὕτω λοιπὸν ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὸ ὀχύ-
 ρωμά του.

Μετὰ δὲ ταῦτα δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ διετάχθη
 ἡ γενικὴ ἔφοδος τῶν τούρκων. Δις ὥρμησαν οἱ ἐχθροὶ ἐναν-
 τίον τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ δις ἀπεκρούσθησαν. Ἐνῶ δὲ
 ἡτοιμάζοντο διὰ τὴν τρίτην ἔφοδον, ἠκούσθησαν τουφεκι-
 σμοὶ ἀπὸ τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ὁ Πλαπούτας, ἡτοι ἀπὸ τὸ
 βόρειον μέρος τῶν ὀχυρωμάτων. Ἀφοῦ ὁ κρότος αὐτὸς
 ἠκούσθη, εὐθὺς ὁ ἴδιος Ἰμβραῖμ μαζὺ μὲ τοὺς ὑπασπιστάς
 του καὶ ὅλον τὸ ἐπιτελεῖόν του ἐμβῆκε μέσα εἰς τὸν στρα-
 τὸν του, καὶ ἐβίαζε τοὺς στρατιώτας νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν
 ἔφοδον. Τέσσαρες φοραὶς πάλιν ὥρμησαν οἱ τούρκοι ἐναν-
 τίον τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ αἱ ἔφοδοι ἐγίνοντο συνεχεῖς καὶ
 ἀδιάκοποι, ἕως οὗ κατῴρθωσαν νὰ πηδήσουν μέσα εἰς τοῦ
 Ἀρχιμανδρίτου τὸ ὀχύρωμα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ ἀνεψιὸς του
 Δημήτριος, ἐπετάχθη ἀπὸ τὸ ἰδικόν του ὀχύρωμα καὶ ἔτρε-
 ξε διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν θεῖόν του ὁ ὁποῖος ἐκινδύνευεν. Τό-
 τε ὁ Φλέσας τὸν διέταξε νὰ γυρίσῃ γρήγορα εἰς τὸ ὀχύρω-
 μά του διὰ νὰ τὸ κρατήσῃ, καὶ ἐνῶ ἐγύρισεν ὀπίσω καὶ
 ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὀχύρωμά του, εὔρε τοὺς τούρκους μέσα
 εἰς αὐτό· ἐκεῖ δὲ κτυπῶν καὶ κτυπούμενος ὑπὸ πολλῶν
 τούρκων ἐχάθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ στρατιῶταί του, οἱ ὁποῖοι
 δὲν ἤξεύρομεν πόσοι ἦσαν, καὶ ἂν ἀπὸ αὐτοὺς ἐσώθησαν
 καὶ πόσοι. Τοῦτο δὲ εἰξεύρομεν, ὅτι ὁ σηματοφόρος του
 ὀνομαζόμενος Δημήτριος καὶ καταγόμενος ἀπὸ τὴν Χῖον,
 ἰδὼν ὅτι οἱ τούρκοι ἐπήδησαν εἰς τὸ ὀχύρωμα, ἀμέσως
 ἐκατέβασε τὴν σημαίαν, ἔσχισεν αὐτὴν, ἔκοψε τὸ ξύλον,
 ἔθαλεν εἰς τὸ ζωνάρι του τὸν σταυρὸν αὐτῆς, ἐξεσπάθωσε

καὶ μὲ τὸ σπαθὶ εἰς τὸ χέρι τρέχει εἰς τὸ ταμποῦρι τοῦ Φλέσα, καὶ ἐκεῖ μέσα τοῦρκοι φεύγει ὀπίσω, καὶ οὕτω πολεμῶν καὶ πολεμούμενος ἔσχισεν, ὡς ἀστραπὴ, τὸν τουρκικὸν στρατὸν καὶ διεσώθη. Ἡ παληχαριά του εἶναι ἀμίμητος. Ὁ ἀτρόμητος αὐτὸς Χῖος ἔζη πρὸ ὀλίγων χρόνων εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὅλα λοιπὸν τὰ σώματα τῶν τούρκων διαζόμενα ἀπὸ τὸν ἴδιον Πασᾶ ἔπесαν μέσα εἰς τὸ ὀχύρωμα τοῦ Ἀρχιμανδρίτη. Τότε ἀνακατώθησαν τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες καὶ ἔγειναν ὅλοι ἓνα. Οἱ περισσότεροι τοῦρκοι τοῦ Πασᾶ ἐφόρουν κόκκινα φορέματα, καὶ ὁ τόπος ὅλος ἐκοκκίνησεν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ αἵματα. Ὅσοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἠμπόρεσαν καὶ ἐπήδησαν ἢ ἐκρημνίσθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ ὀχύρωμα τοῦ Ἀρχιμανδρίτη, ἄλλοι μὲν ἐμβῆκαν εἰς τὸ τοῦ Πιέρου Βοϊδῆ, τὸ ὁποῖον ἀκόμη ἐμάχετο, διότι ἦτο τὸ δυνατώτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο, καὶ τὸ ὁποῖον ἔπειτα, ἀφ’ οὗ ἐχάθησαν ἐκεῖνα, τὸ ἐπολέμησαν οἱ τοῦρκοι καὶ τὸ ἐκυρίευσαν· οἱ δὲ ἄλλοι καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τὸ τελευταῖον ὀχύρωμα ἔκαμαν κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀνδρούσης. Αὐτοὶ ζητοῦντες νὰ εὗρουν τὸν δρόμον ἐχώθησαν εἰς ἓνα ρεῦμα μέσα, καὶ τὸ ἱππικὸν δὲν ἐδύνατο νὰ τοὺς πλησιάσῃ, διότι τὸ ρεῦμα ἦτο πολὺ βαθύ. Ἀλλ’ οἱ ἱππεῖς ἐπάνω ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ ρεύματος τοὺς ἐτουφέκιζον. Μεγάλος δὲ θόρυβος καὶ βοή πολλή τότε ἐγένετο ἀπὸ τὸν θρόντον τῶν ὅπλων, ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν διωκόντων καὶ τῶν διωκομένων, ἀπὸ τοὺς ἤχους τῶν σαλπικῶν καὶ τῶν τυμπάνων τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἀπὸ τοὺς στεναγμοὺς τῶν πληγωμένων, τὰ χρεμετίσματα τῶν ἵππων, τὸν καπνὸν καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν πολὺν, τὸν ὁποῖον ἐσήκωνον ὑψηλὰ οἱ πόδες τῶν κινουμένων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἵππων ὥστε τῶν ἀξιωματικῶν τὰ προστάγματα δὲν ἠκούοντο. Ὁ ἀγὼν ἦτο μέγας καὶ τὰ δύο μέρη ἐφιλονείκουν ποῖον νὰ νικήσῃ τὸ

ἄλλο, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ἠκούετο καλλιτέρα ἀπὸ τὰ λιανίσματα τῶν σπαθίων καὶ τῶν μαχαίρων.

Τὸ δὲ ρεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον κατέφυγον οἱ διασωθέντες ἀπὸ τὴν μάχην καὶ διωκόμενοι Ἕλληνες μέχρι τινὸς διαστήματος ἦτο πλατύ. Κατὰ δὲ τὴν ἔξοδον ἦτον ἓνα τάγμα τακτικοῦ στρατοῦ παρατεταγμένον τὸ ὁποῖον ἔφρασε αὐτήν. Ἐκεῖ συνηθροίσθησαν οἱ Ἕλληνες τραυματισμένοι καὶ καταπονημένοι, καὶ χωρὶς ἄλλο ὄπλον, παρὰ μόνον μὲ τὰ σπαθία εἰς τὰς χεῖρας. Ἦσαν δὲ ὅλοι ἕως 150. Ἐπειδὴ δὲ ἄλλον τόπον δὲν εἶχον νὰ φύγουν, κλεισθέντες ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν μέρος καὶ κατὰ τὰ πλευρὰ ἀπὸ τοὺς πεζοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἵππεῖς, ἀπεφάσισαν νὰ πέσουν ἐπάνω εἰς τὸ εἰρημένον στρατιωτικὸν τάγμα, νὰ ἀνοίξουν αὐτὸ εἰς δύο καὶ νὰ διέλθουν ὅσοι δυνηθῶν. Καὶ οὕτω ἐρρίφθησαν ἐναντίον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐτουφέκιζε μὲ πῦρ ἀδιάκοπον κατώρθωσαν ὁμῶς καὶ ἔσχισαν τὴν γραμμὴν τοῦ τάγματος καὶ ὀλίγοι ἠμπόρεσαν καὶ ἔφυγον. Προτοῦ δὲ περάσουν ὅλοι πάλιν ἔκλεισαν τὴν γραμμὴν οἱ τοῦρκοι καὶ τοὺς ἐπυροδόλουν. Ὅσοι δὲ ἀπέμειναν μέσῃ εἰς τὸ ρεῦμα ἦσαν ὀλίγοι. Αὐτοὶ ἔπιασαν ἓνα βράχον, ὃ ὁποῖος ἔτυχεν ἐκεῖ πλησίον εἰς τὸ στόμα τοῦ ρεύματος, καὶ τοιουτοτρόπως ὑπερασπιζόμενοι δὲν κατώρθωσαν νὰ σωθῶσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ αἰχμαλωτίσθησαν.

Ὅσοι δὲ διέφυγον διὰ μέσου τοῦ τάγματος ἐκόλλησαν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ, οἱ ὁποῖοι καταδιωχθέντες ἀπὸ τὸ ἵππικόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπροχώρησε πολὺ, διεσώθησαν. Ἐπειτα δὲ ἀπὸ τὴν μάχην καὶ τὴν καταστροφὴν ἠκούοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὄπλων κρότοι. Ὑστερον δὲ ὅλα τὰ τουρκικὰ σώματα ἐμβήκαν εἰς τὰ ὀχυρώματα. Ὅλον δὲ ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου αὐτὰ ἦσαν εἶχε σκεπασθῇ ἀπὸ τὸν καπνὸν τῆς μάχης. Οἱ δὲ τοῦρκοι οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὰ ὀχυρώματα ἔφαχναν τοὺς νεκροὺς Ἕλληνας καὶ τούρκους,

καὶ ἔλαφुरαγώγουν τὰ ὄπλα τῶν. Τὰ ὄπλα δὲ τῶν Ἑλλήνων ὅλα εὐρέθησαν κομμάτια, καὶ τοῦτο φαίνεται διότι δι' αὐτῶν ἀπέκρουον τὰς λόγχας τῶν ἐπιπιπτόντων εἰς τὰ ὀχυρώματα τούρκων.

Ἀφοῦ δὲ οἱ τοῦρκοι ἔλαφुरαγώγησαν τοὺς φονευθέντας, ἤρχισαν νὰ κόπτουν τὰ αὐτῖα τῶν νεκρῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ παρουσιάσουν αὐτὰ εἰς τὸν Πασᾶν καὶ νὰ λάβωσι τὴν συνειθισμένην ἀμοιβήν. Συνέβη δὲ κατὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν αὐτίων πολλάκις οἱ τοῦρκοι στρατιῶται ἐμάλωναν μεταξύ των ποῖος ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἔχη περισσότερα, καὶ διὰ τοῦτο συνέβαινε νὰ λαμβάνη ἄλλος μὲν τὸ ἓνα, ἄλλος δὲ τὸ ἄλλο αὐτίον.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο ἐπῆραν ἀέρας, διέλυσε τὴν πᾶχνην καὶ ἐκαθάρισε τὸν τόπον τῆς μάχης ἀπὸ τὸν καπνὸν, καὶ ἤρχισε νὰ φαίνεται ὅλον τὸ στράτευμα τοῦ Πασᾶ. Προτοῦ ὅμως νὰ καθαρισθῇ καλὰ ἐνύκτωσε, καὶ οἱ τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ καταβαίνωσιν εἰς τὰ ἐκεῖ ἰσώματα, τὰ ὅποια ἦσαν πλησίον τοῦ τόπου τῆς μάχης· τότε ὁ Ἰμβραῖμ τοὺς παρέταξε, καὶ ὕστερα ἔκαμαν δέησιν εἰς τὸν Θεόν, καὶ μετὰ τὴν δέησιν ἐφώναξεν ὅλον τὸ στράτευμα « Ἀμήν. » Ἐπειτα ἐτουφέκισαν τρεῖς φοραῖς, καὶ ἐξεκίνησαν διὰ τὴν πρώτην τους θέσιν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς μάχης ὁ Πασᾶς μετέβη εἰς τὸ ὀχύρωμα τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, ἐζήτησε καὶ εὔρε τὸ σῶμά του, τὸ ὅποιον δὲν εἶχε τὴν κεφαλὴν. Ἐκεῖ πλησίον εὐρέθη καὶ τὸ πτώμα τοῦ Γάλλου, τὸν ὅποιον εἶχε δώσει εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην ὁ Ῥός. Ἐπάνω δὲ καὶ ὀλόγυρα τοῦ πτώματος αὐτοῦ ἦσαν ἐξαπλωμένα τουρκικὰ πτώματα, τῶν ὁποίων αἱ πληγαὶ ἐδείκνυνον ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι ἐφονεύθησαν μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ Γάλλου. Ἐβεβαιώθη δὲ ὁ Ἰμβραῖμ ὅτι τὸ εὐρεθὲν σῶμα ἦτο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἀπὸ τὸν ψυχογιὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ Σταϊκόπουλον ἐκ Τριπόλεως. Ἀφοῦ δὲ ὁ νεκρὸς

καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ εὐρέθησαν, ὁ Πασᾶς διέταξε νὰ τὸν σηκώσουν νὰ τοῦ δέσουν τὸ κεφάλι εἰς τὸν λαιμὸν, νὰ πλύνωσι τὰ αἵματα ἀπὸ τὰ γένεια τοῦ καὶ νὰ τὸν ἐπιστηρίξουν εἰς ἓνα ξύλον, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι ἵσταται ὀρθός. Ἀφοῦ ἔγειναν ὅλα αὐτὰ ὁ νεκρὸς ἐφαίνετο ὡς νὰ ἦτο ζωντανός. Τότε ὁ Ἰμβραῖμ ἐστάθη ἀκίνητος καὶ ἄφωνος καὶ τὸν παρετήρησε ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐγύρισε καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὁλόγυρά του· «τῷ ὄντι αὐτὸς ἦτον ἱκανὸς καὶ γενναῖος ἄνθρωπος· καὶ καλλίτερον ἦτον νὰ ἐπαθαίναμεν ἄλλην τόσην ζημίαν, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐπιάναμεν ζωντανόν, διότι πολὺ ἤθελε μᾶς χρησιμεύσει.»

Ἐπειτα ὁ Ἰμβραῖμ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ χωρίον Σκάρμιγκα καὶ ἐστρατοπέδευσε. Κατόπιν δὲ ἔβαλε κήρυκα καὶ εἶπε μὲ δυνατὴν φωνήν, ὅτι ὅποιος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ἔχει αἰχμάλωτον Ἑλληνα ἀπὸ τὴν μάχην αὐτὴν νὰ τὸν φονεύσῃ· διότι ἂν τὴν ἄλλην ἡμέραν εὕρῃ κανένα ζωντανόν, ἤθελε φονεύσει ἐκεῖνον ὁ ὅποιος θὰ τὸν ἔκρυπτε· καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ τοῦρκοι ἐφόνευσαν τοὺς ὀλίγους τοὺς ὁποίους εἶχον αἰχμαλωτίσει. Μαζὺ μὲ τούτους ἐθανάτωσαν καὶ τὸν Θανασοῦλην Καπετανάκην, καὶ ἔπειτα τὸν ἔκαυσαν. Τὸν δὲ εἰρημένον Μ. Σταϊκόπουλον εἶχον αἰχμαλωτίσει οἱ Σεχνετζιπαῖοι τοῦρκοι, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον αὐτὸν παλαιότερα ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Σταϊκοπούλων εἶχε περιποιηθῇ τὴν οἰκογένειαν τῶν Σεχνετζιπαίων αἰχμαλωτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως· ἕνεκα λοιπὸν αὐτῆς τῆς εὐεργεσίας ἀπεφάσισαν νὰ τὸν σώσουν, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔδωσαν φορέματα τουρκικὰ καὶ ἐνδύθη, καὶ ἓνα ἄλογον καλόν, τοῦ ἔδειξαν πόθεν νὰ φύγῃ. Ἐνῷ δὲ οἱ τοῦρκοι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν μάχην, ἔπεσαν καὶ ἐκοιμήθησαν, ὁ Σταϊκόπουλος εὗρε καιρὸν καὶ ἔφυγε καὶ οὕτως ἐσώθη. Ἐπειτα ὑπῆγεν εἰς τοῦ Φουρτζάλα, καὶ διηγῆθη ὅλα ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν μάχην.

Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Τρίπολιν ὅπου ἔζησε καὶ ἀπέθανεν κατὰ τὸ 1857. Αὐτὸς δὲ διηγήθη ὅλα ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ τότε. Ὑστερον ὁμως ἐλάβομεν καὶ ἄλλας περὶ τῆς μάχης πληροφορίας· ὅτι δηλ. ἐφονεύθησαν 1200 τούρκοι, καὶ Ἕλληνες 800· ὅτι ὅλοι οἱ πληγωθέντες εἰς τὴν μάχην τούρκοι ἀπέθανον ὕστερον εἰς τὰ νοσοκομεῖα τῶν φρουρίων ταῦτα ἐμάθομεν κατόπιν ἀπὸ πολλοὺς τούρκους καὶ Ἕλληνας αἰχμαλώτους, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Π. Ζαφειρόπουλον καὶ τὸν ἀδελφόν του Κωνσταντῖνον, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὁμηροὶ τότε εἰς τὸν Ἰμβραῖμ, ὡς προείπομεν. (α)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΕΦ. Α'.

(α) Γράφ. ἀντί: Ἀλαγωνίας, Καλαμῶν. Ἡ οἰκογένεια τῶν Φλεσαίων δὲν προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν μόνον τὸν Ἀρχιμανδρίτην, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους διαπρέψαντας κατὰ τὸν ἀγῶνα, καί, ἢ πεσόντας κατ' αὐτὸν, ἢ ἐπιβιώσαντας μὲν, ἀλλ' ἐγκαταλειφθέντας ἀφανεῖς. Εἰς τούτων εἶναι καὶ ὁ Ἰωάννης, τοῦ ὁποίου μάτην τ' ἀνδραγαθήματα θὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης παρὰ τοῦ ἱστορικοῦ Τρικούπη, ἢ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν συγγραψάντων τὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀγῶνος, ἀλλ' ὅστις ἀπέθανε θάνατον μαρτυρικόν. Κατὰ τὴν εἰς Καλάμας εἰσβολὴν τοῦ Ἰμβραῖμ ἀνετέθη ἡ φύλαξις τῆς ὀχυρᾶς θέσεως τῆς ἐκεῖ μονῆς Βαλανιδιάς εἰς τὸν στρατηγὸν Νικητὰν καὶ τοῦτον τὸν ἀδελφόν του. Ὁ Πετρόμπεης καὶ οἱ ἄλλοι τότε ὀπλαρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι καταλιπόντες τὰς Καλάμας, κατέφυγον εἰς Μάνην διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰμβραῖμ, ὅστις ὕστερον ἐφώρμησε κατὰ τῆς μονῆς, καὶ μετὰ πέντε ὥρων πεισματώδη μάχην ἐκυρίευσεν αὐτήν. Ἐνταῦθα ἐφονεύθη ὁ Ἰωάννης.

(β) Κατὰ μὲν τὸν συγγραφέα οὗτοι ἐπέζων. Ἡμεῖς δὲ ἐλθόμεν ἀληθεστέρας πληροφορίας ὅτι ἐκτὸς τούτων ἐπέζων κατὰ τὸ 1821 ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

(γ) Ἡ σύστασις τῆς σχολῆς ταύτης ἦτον ἀρχαιοτάτη καὶ ἡ ἐπισημοτάτη ἐν Πελοποννήσῳ. Εἶχε δὲ καὶ βιβλιοθήκην μεγάλην. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐξεπαιδεύθησαν πολλοὶ καὶ κληρικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες.

(ε). Τὸ ἀνδρόγυνον τοῦτο ζῇ καὶ μέχρι τῆς σήμερον.

ΚΕΦ. Β΄.

(α) Ἐν Βουκουρεστίῳ ὡν ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ προδοθεὶς ἐφυλακίσθη ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Σούτζου ὡς ταραξίας, καὶ διεγείρων τὰ πνεύματα τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν κατὰ τοῦ Σουλτάνου. Ἔνεκα τούτου οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἐταιρίας ἐταράχθησαν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον χρόνον τῇ προσπαθείᾳ τοῦ ἐκεῖ ὄντος ἀδελφοῦ τῆς Ἐταιρίας Γεωργίου Λεβέντη Πελοποννησίου ἀπελύθη τῶν φυλακῶν. Ὁ συλλαβὼν καὶ φυλακίσας τὴν Φλέσαν δὲν ἦτον ὁ γνωστότατος καὶ ἐπισημότατος Μιχαὴλ Σουτζος, ἡ Βόδας ἐπικαλούμενος, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἐθυσίασε καὶ ἡγεμονίαν καὶ ἀμύθητα πλούτη· ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ νῦν ὑποστρατήγου Κ. Σκαρλάτου Σούτζου.

(ς) Ἐξήγησις τῶν συμβολικῶν λέξεων τῆς ἐπιτολῆς.

Προῖκα	Στρατιωτικὴ βοήθεια.
Βρυαρέους	Στρατηγούς καπεταναίους τῆς ξηρᾶς.
Ἵποδήματα	Χρήματα.
Προθύμους	Ἕλληνας.
Κραμοτάρταρον	Μπαρούτι.
Ἀγκάθι	Ἐχθρός.
Κοπάδι	Στόλος.
Ἀρμυδίω	Φλέσα.
Φατούρες	Χιλιάς μία.
114	Χριστόφορος Περραιβός.
62	Κωνσταντινούπολιν.
Ἐρεθίζεται	Ὀδεύει.
2	Πελοπόννησος.
Ἐορτή	Μήν.
Καμίλαν	Πλοῖον.
83	Τριέστη.
Πενθερός	Ἀλῇ Πασᾶς.

Δυστυγῆ	Ἀρχιερέα.
5	Σπέτζαις.
Κονδυλομάχαιρον	Γραμματτικός.
Παλαιόν	Πατριάρχης.

ΚΕΦ. Δ΄.

(α) Ἐξήγησις τῶν συμβολικῶν λέξεων τῆς ἐπιστολῆς.

Δανείσματα	Γράμματα.
Σύνεφα	Μέλη τῆς ἐταιρίας.
Βροχῆ	Ἡ Ἀρχὴ τῆς ἐταιρείας.
Καλοῦ	Ὑψηλάντης.
Νούμερ. 2	Πελοπόννησος.
» 104	Ἰσμαήλ.
Πρόθυμοι	Ἕλληνες.
Νούμ. 20 καὶ 26	Ἰωάννινα καὶ Ῥούμελη.
Ἐκδικητικοί	Προεστοὶ Πελοποννήσου.
Βρυάρεως	Στρατηγὸς καπετάνιος τῆς ξηρᾶς.
Ἵποδήματα	Χρήματα
Ἐδάνεισαν	Ἐγραψαν
Τζιράκια	Πρέσβεις καὶ ἀποστόλους τῆς ἐταιρίας.
Προθύμους	Ἕλληνες.
Καλὸν	Ὑψηλάντην.
Συνέφων	Μελῶν τῆς Ἐταιρίας.
Μετοίκους	Τούρκους.
Σκοτεινίσμα	Ἵποψία.
Ξεβουλωμάτων	Προδοσιῶν.
Σεβ. Καλὸν	Ὑψηλάντην.
Ἐορτῇ	Μήν.
Ἀγκάθια	Ἐχθροί.
Σχωτεινισμένα	Ἵποπτευμένα.
Προθύμους	Ἕλληνας.

Νύκτα	Φόβος.
Νούμ. 2	Πελοπόννησον.
» 39	Βουκορέστιον.
» 110	Πέτρος Μαυρομιχάλης.
Φατούρα	Χιλιάς μία.
Υποδημάτων	Χρημάτων.
Δάνεισμα	Γράμμα.
Ξεβούλωμα	Προδοσίαν.
Ταντούρια.	Θερμασία συνειθισμένη εις Κωνσταντι- νούπολιν.

(6). Δηλοποιούμεθα οἱ κάτοικοι τῆς μητροπόλεως καὶ ἐπαρχίας Ἄργους, ὅτι εἰς τὸ γράμμα τῆς πληρεξουσίουτος περὶ τῆς ἐλεύσεως συνταγματικοῦ βασιλέως, μὲ τὸ ὅποιον διορίζομεν εἰς τοῦτο πληρεξουσίου τῆς ἐπαρχίας μας τοὺς Κυρίου Χρήστον Βλάσην καὶ Δημήτριον Περούκαν, καὶ ἐπειδὴ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δύο, ὁ εἰς δηλ. ὁ Κ. Δημήτριος Περούκας κατὰ τὸ παρὸν ἐλλείπει ἀπὸ τὴν πατρίδα μας, διὰ τοῦτο ἀντ' αὐτοῦ διορίζομεν τὸν πατριώτην μας Κ. Παναγῆν Ἰωαννίδην νὰ συνεπιστατήσῃ μετὰ τοῦ κυρίου Χρήστου Βλάση, καὶ δίδομεν τὸ παρὸν μας ἐνυπόγραφον 1825, Ἰουνίου 7 Ἄργος.

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν κληρικῶν, πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀπάσης τῆς ἐπαρχίας.

ΚΕΦ. ΣΤ'.

(α). Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἠννόει τὰ ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφῆτου Ἡλιοῦ ἐρημοκλήσια, τὰ ὅποια, κατὰ θρησκευτικὴν συνήθειαν ἐγείρονται ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν.

(6) Σημ. Ἐκδ. Αἱ ἐφεξῆς ἐπιστολαὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ πρὸ καὶ μετὰ τὴν μάχην, ἐν ᾗ ἔπεσεν ὁ Παπᾶ Φλέσας γενόμενα. Ἡ δὲ πρώτη ἐξ αὐτῶν ἐστάλη πρὸς τοὺς ἐν Ὑδρᾷ πρότερον κρατουμένους καὶ τότε ἀπολυθέντας Θ. Κολοκοτρώνην καὶ λοιποὺς, ὡς εἶδεν ὁ ἀναγνώστης ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Ἐν ταύτῃ δὲ

οἱ γράφοντες πρῶτον μὲν συγχαίρουσι τοὺς ἀπολυθέντας ἐπὶ τούτῳ, εἶτα δὲ τοῖς ἀναγγέλλουσι τὴν ἑναρξιν τῆς ἐν Μανιάζι μάχης τῆς μεταξὺ τοῦ Ἰμβραῖμ καὶ Παπᾶ Φλέσα.

Φίλιπτοι ἀδελφοὶ Κολοκοτρῶνη καὶ λοιποὶ !

Χθὲς ἐπληροφορήθημεν καθαρά, ὅτι ἡ Θεία δίκη κατὰ τὴν καρδίαν σας ἔδωσε, καὶ ἐλευθερωθέντες ἤλθετε ὑγιεῖς εἰς Ναύπλιον ἅπαντες. Τοῦτο ἐπεριμέναμεν ἄφευκτα εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ δίκαια, καὶ περιπλέον δι' ὅσας δεήσεις καὶ ζητήματα πρὸς τὴν διοίκησιν μὲ διαφόρους καὶ ἀλλεπαλλήλους ἀναφοράς μας ἐκάμαμεν.

Πατριῶται ! δὲν ἔμπορεῖ τις ν' ἀρνηθῇ, ὅτι εἴσθε πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας καὶ συναγωνισταὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν εἶναι ὅμως ἀναντιρρήτον, ὅτι οἱ ἀνώτεροι ὅσον δοξάζονται τόσον ὑπόκεινται εἰς τὸ μῖσος τῶν ζηλοτύπων, καὶ ἐπειδὴ, ὡς ὄντες πρόμαχοι, ἀποφασίζουσιν νὰ χύσουν καὶ τὸ ἰδίον των αἷμα διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, δὲν πρέπει νὰ ἀπαυδίζουσιν καὶ νὰ μικροψυχοῦν ἀπὸ πράγματα ἐπόμενα, τὰ ὅποια καὶ πρὶν συμβοῦν, γνωρίζουσιν οἱ βλέποντες ὁπωσοῦν μακρύτερον τοῦ ὀρίζοντός των. Φίλοι καὶ ἀδελφοί ! Μὴν ἀμφιβάλλετε ὅτι ἂν σεῖς εὕρισκόμενοι εἰς τὴν μονὴν τοῦ προφήτου Ἠλίου, δὲν εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ὀλιγώτερον καταλυπημένοι ἂν καὶ εἴμεθα εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Σπάρτης. Περαστικὸν ὅμως ἄς γίνῃ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος καὶ τοῦτο, καὶ ἄς ἀποδοθῇ καὶ αὐτὸ εἰς τὴν τύχην τῶν ἀθῶων Ἑλλήνων. Ἡ τόλμη τοῦ ἀχρείου Ἰμβραῖμ Πασᾶ, καὶ ἡ ἀστασία τοῦ ἐσωτερικοῦ μας, ἔφερον εἰς ταύτην τὴν ἀκμὴν τοῦ κινδύνου τὴν γλυκεῖαν πατρίδα, καὶ μοιολότι καὶ ἡμεῖς, ὡς Ἕλληνες καὶ Σπαρτιαῖται, μᾶλλον εἴμεθα περιπεπλεγμένοι εἰς τὰς ἐπαράτους διχονοίας, μολαταῦτα συναισθανθέντες τὸν διαληφθέντα κίνδυνον, ἀνανήψχντες, ἀπεφασίσαμεν μὲ μίαν ψυχὴν καὶ καρδίαν, νὰ ὀρμήσωμεν σύμπαντες γενναίως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὴν πατρίδα

κινδυνεύουσιν. Περιπλέον δὲ βλέποντες ἤδη τὸ πέρασ καὶ τῶν ἐδικῶν σας δεινῶν χαίρομεθα, διότι θέλομεν συμβᾶλλει πάλιν διὰ τὰ κατατροπώσωμεν ὁμοθυμαδὸν καὶ τοῦτον τὸν τολμηρότατον μὲν, μηδαμινὸν δὲ Αἰγύπτιον ἐχθρόν. Εὐχόμεθα ὅμως ἵνα δώσῃ ὁ ἔφορος τῆς ἐλευθερίας μας ὕψιστος Θεὸς ὑπομονὴν τῶν δεδοκιμασμένων γενναίων, καὶ ἀπάθειαν μετ' ἀμνηστείας. Ἐνδύθητε οὖν τὴν καθαρὰν ὁμόνοιαν καὶ σύμπνοιαν, διὰ τῆς ὁποίας μόνῃς ἐλπίζεται ἄφευκτα ὁ ἀφανισμὸς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὕτω θέλει μείνει βεβαία καὶ σταθερὰ ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐπερίμενε ν' ἀσφαλισθῇ διὰ τῆς παρουσίας σας. Ἄν ὅμως καὶ συμβῇ τι διαφορετικόν, (τὸ ὅποιον δὲν ἐλπίζεται ποτὲ ἀπὸ τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν σας καὶ φρόνησίν σας), τότε καὶ ὁ λαὸς ἀπελπίζεται καὶ ἡ πατρίς ἀπόλλυται. Ἐντὸς ὀλίγου περιεμμένου τὴν προσωπικὴν σας παρουσίαν μὲ τὰς ἀρκετὰς δυνάμεις, καὶ εἶθε ! Ὁ ἐχθρὸς, κατὰ τὰς ὁποίας ἔχομεν εἰδήσεις, σήμερον ἢ αὔριον εἰσβάλλει κατὰ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀρκαδίων, οἱ ὅποιοι ἰδόντες τὸ κίνημά του ζητοῦν παρ' ἡμῶν βοήθειαν, μολονότι καὶ ἡμεῖς μὴ ἠξεύροντες τὰ σχέδιά του, τὸν περιεμμένου ἐνταῦθα, μολαταῦτα δὲν λείπομεν τοῦ νὰ ἐνεργῶμεν δι' ὅσα ἀποβλέπουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος. Ἐπευχόμενοι τὴν ὅσον οὕπω θεόθεν καλὴν μας ἀντάμωσιν μένομεν. Σήμερον βλέποντες μακρόθεν ἐξ ὠρῶν διάστημα νὰ κροτῇται πόλεμος κατὰ τῶν Ἀρκαδίων, στέλλομεν ἐν σῶμα Σπαρτιατῶν πρὸς βοήθειάν των, συνιστάμενον περίπου τῶν ὀκτακοσίων. Μετὰ τῶν Ἀρκαδίων εἶναι καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος καὶ Σπαρτιατῶν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους.

Τὴν 20 Μαΐου 1825. Φρουτζαλοκάμαρα.

Οἱ πατριῶται καὶ ἀδελφοί

ΠΕΤΡΟΜΠΕΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΟΥΡΤΖΙΝΟΣ,
ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ.

Γενναϊότατοι ὑπάρχοντες τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης.

Σᾶς δίδωμεν τὴν θλιβεράν εἰδήσιν, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ὥρμησεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου Ἀρχιμανδρίτου καὶ λοιπῶν ἀρχηγῶν ὄντας ἀδύνατοι τοὺς ἐτσάκισαν καὶ ἐσκότωσαν τὸν Ἀρχιμανδρίτην, τὸν στρατηγὸν Κεφάλαν καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Φλέσσα τὸν ἔπιασαν ζωντανὸν (α), καὶ περὶ τούτου συχασθῆτε καὶ τὰ λοιπὰ. Ἀδελφοί, τρέξετε ὅσοι βαστάτε ἄρματα, καὶ ὅσους εὑρετε εἰς μέρος ὅπου βαστοῦν ὅπλα βάλτετους ἐμπρὸς, ὅτι σὲ δύο ἡμέρας ἂν δὲν προφθάσετε ὅσοι περισσότεροι ἡμπορέστε, θέβαια ἡμεῖς θὰ πέσωμεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας διὰ νὰ βαστάξωμεν τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ. Ἡμεῖς ἔχομεν θέσιν πιασμένη εἰς τὸ μέρος τοῦ τμήματος τοῦ Κοντοβουνιοῦ δυνατὴν, καὶ περιμένομεν καὶ τὴν γενναϊότητά σας νὰ γίνωμεν χονδρὸν σῶμα νὰ κτυπήσωμεν τὸν ἐχθρὸν, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν ἐκτυπήσωμεν καὶ νὰ τὸν χάσωμεν κατὰ κράτος· τρέξατε, τρέξατε, ὅτι ἐχαθήκαμεν ! ἐχαθήκαμεν !

Τὴν 22 Μαΐου 1825, ἀπὸ χωρίου Μάλι.

Οἱ πατριῶται

Δ. ΠΑΛΠΟΥΤΑΣ, Π. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ, Α. ΠΑΠΠΑΤΣΩΡΗΣ.

Τρίτον ἀπόσπασμα ἄλλης ἐπιστολῆς.

Ὁ πόλεμος ὅπου ἔγεινεν εἰς τὴν θέσιν, ἣν ἐβαστοῦσαν ὁ ἅγιος Ἀρχιμανδρίτης, ὁ Γαμβρός μου Καπετανάκης, ὁ ἐξάδελφός μου Βοῦδῆς καὶ Κεφάλας, (οἵτινες λέγουν, ὅτι ἐθυσιάσθησαν), ἡ νίκη ἔμεινεν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ὅστις ἐπῆρθη εἰς ταύτην τὴν νίκην του. Ἡμεῖς ἐντὸς ὀλίγου θὰ συνέλθωμεν ἀρκετοὶ Σπαρτιᾶται, εἶναι

(α). Ψευδὴς ἡ εἰδήσις· διότι ἐν ἐπιάσθῃ ζωντανὸς, ἀλλ' ἐφονεύθη ἐντὸς τοῦ ὄχυρώματός του, ὡς φαίνεται ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς μάχης.

ἐδῶ καὶ μέρος Λακεδαιμονίων, καὶ σήμερον ἀναμένεται καὶ ὁ στρατηγὸς Γ. Γιατράκος μὲ ὅλους τοὺς λοιπούς, καὶ συσσωματωθέντες θέλει τρέξομεν εἰς τὴν θέσιν τῶν Φριτσαλοκάμαρα. Ἄμα, σὺν Θεῷ, ἐκκινήσετε διὰ τὰ ἐνταῦθα, κρίνω συμφέρον νὰ διευθυνθῇτε εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀγίου Φλώρου, καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ συναγροικηθῶμεν ὅποιαν ἄλλην θέσιν πρέπει νὰ καταλάβωμεν διὰ νὰ ἀντικρούσωμεν γενναίως τὸν τολμηρὸν ἐχθρόν. Σᾶς περιμένω λοιπὸν ἀνυπομόνως καὶ σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Ταύτην τὴν ὥραν ἔφθασε καὶ ὁ στρατηγὸς Γιατράκος, ὁ δὲ Καπετὰν Μούρτσινος εὕρεται εἰς Ἀρμυρόν.

24 Μαΐου 1825 Καλάμαι.

Ὁ ἀδελφός σας

Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΗΛΣ.

Τῶν κυριωτέρων παροραμάτων διόρθωσις.

Σελ. 14 στοίχ. 10 κάτωθεν· ἀντὶ λεγόμενον γρ. λεγομένου.

» 27 » 8 » » τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου γρ.
τὸν υἱόν του Γεώργιον.

Τῶν δὲ λο.πῶν μικροτέρων ἀφίεταί· εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ
ἀναγνώστου.

